

Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ❖ ❖ ❖

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

ΕΤΟΣ Β ΤΕΥΧΟΣ 24^{ΟΝ}

ΜΑΡΤΙΟΣ 1912

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΛΕΠΤΑ 80

Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ ΜΑΡΤΙΟΥ 1912

ΕΞΩΦΥΛΛΟΝ ὑπὸ Π. Γ. Ροῦμπου.

ΔΗΜΑΡΧΙΝΑ ΝΥΦΗ, ἀνέκδοτον διήγημα, Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη . . .	Σελ. 419
ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ἀνέκδοτον διήγημα, Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη . . .	443
Ο ΝΙΤΣΕΪΣΜΟΣ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ, ὑπὸ Dr. F. Müller - Lyer (Μετ. Χ.) . . .	427
Ο ΦΤΑΙΣΤΗΣ, διήγημα ὑπὸ Δημ. Βουτυρά . . .	431
ΝΥΧΤΟΣΚΑΡΙ, ποίημα, ὑπὸ Χάρη Ἐπαχτίτη . . .	434
ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ: Φερδινάνδος Χόδλερ, ὑπὸ Χ* . . .	435
SPLEEN, ποίημα, ὑπὸ Κώστα Ουράνη . . .	439
ΠΑΛΛΗΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ, τὸ Φεγγαροπούλι, ὑπὸ Χάρη Ἐπαχτίτη . . .	441
Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΔΕΛΗΓΙΩΡΓΗΣ (κριτικὸν σημείωμα) ὑπὸ Κώστα Ουράνη . . .	442
Ε. ΔΕΛΗΓΙΩΡΓΗΣ, Ἀρμονίες. Sagesse ποιήματα ὑπὸ Κώστα Ουράνη . . .	445
ΟΙ ΚΛΑΣΙΚΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ, Ἡ Ἀγάπη (πεζὸν ποίημα), ὑπὸ Percy Shelley (Μετάφρ. Μ. Γ. Χρυσάκη) . . .	446
Α. ΜΙΛΛΕ J. B. (ποίημα) ὑπὸ Κώστα Ουράνη . . .	447
ΤΑ ΩΡΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΙ ΤΕΧΝΑΙ: Οἱ Συνεργάται μας: Χάρης Ἐπαχτίτης. — Ἡ Γελοιογραφία: Σκίτσα ἀποκριάτικης βραδυᾶς, ὑπὸ Ζ. Παπαντωνίου. — Ἡ Μουσική: Τὸ «Κουαρτέτο» εἰς τὸ Ὀρειὸν Λόττενερ. — Τὸ Θέατρον: Ἡ παράστασις τοῦ «Οἰδίποδος Τυράννου» εἰς τὸ Λονδίνον. — Ἡ Ζωή: Ὁ πρῶτος Ἕλληνας ἀεροπόρος . . .	448
ΕΙΚΟΝΕΣ: Κόρη στὰ σύννεφα, ὑπὸ Φερδινάνδου Χόδλερ. — Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης. — Ριετα ὑπὸ Δόβις Κόριντ. — Πορτραῖτο. Ἰερὴ ὥρα. Κουρασμένος, ὑπὸ Φερδινάνδου Χόδλερ. — Ἐπαμεινώνδας Δεληγιώργης. — Χάρης Ἐπαχτίτης. — Γελοιογραφίαι λογίων (εἰκ. 7). — Ὁ κ. Martin Harvey ὡς Οἰδίπους. Ἡ μίς Lillah Mac Corthy ὡς Ἰουκάστη. — Ὁ κ. Ἀργυροπούλος, ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Βενιζέλος καὶ ἡ μήτηρ τοῦ κ. Ἀργυροπούλου μετὰ τὴν πρώτην πτήσιν τοῦ Ἕλληνος ἀεροπόρου. — Ἡ τρίτη πτήσις τοῦ Ἕλλημος ἀεροπόρου. — Πρωτομὴ τοῦ Δίκηνς ὑπὸ Τόφλ.	
ΑΓΓΕΛΙΑΙ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ.	

ΟΡΟΙ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ	}	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	Ἐτησίᾳ Δρ. 8	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	Ἐτησίᾳ Φρ. 10
			Ἐξάμηνος 5		Ἐξάμηνος 6

Ὁ «ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ» ἐκδίδεται κατὰ μῆνα.

Αἱ συνδρομαὶ προπληρώνονται. Πᾶσα αἴτησις πρὸς ἐγγραφήν συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου ἀπευθύνεται πρὸς τὸν διευθυντὴν καὶ ἰδιοκτῆτην τοῦ **Καλλιτέχνου κ. ΓΕΡ. ΒΩΚΟΝ**, Ἀθήνας, ὁδὸς Ζωοδόχου Πηγῆς 50.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους λεπτὰ 80. Ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεὶ πωλεῖται εἰς ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα καὶ εἰς τὰ κίβρια. Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις εἰς τὰ ὑποκρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων.

Ὁ «ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ» δημοσιεύει ἀγγελίας πρὸς δραχ. 30 τὴν σελίδα καὶ ἀναλόγως διὰ μικρότερον ὥρον.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΗ
ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ & ΜΠΑΡΤ

ΑΘΗΝΑΙ. — ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ
ΔΩΡΕΑΝ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ Α. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ & ΣΑ

ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ
ΑΡΙΘ. 215

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ. Οδός Γ' Σεπτεμβρίου αρ. 27

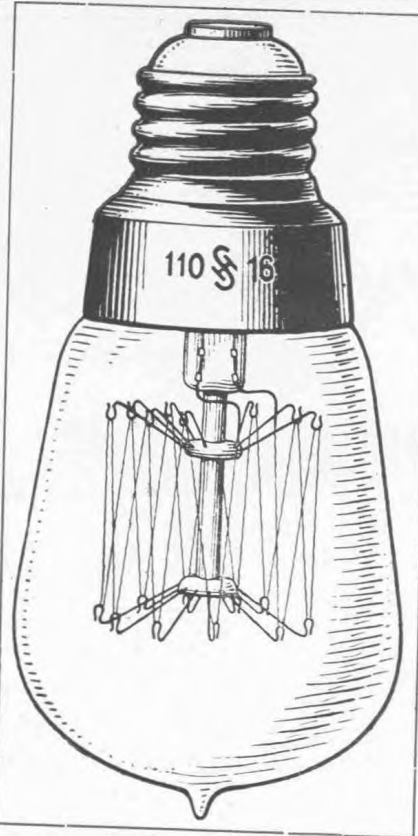
Τηλ. διεύθυνσις
ΤΕΧΝΗ-ΑΘΗΝΑΣ

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΘΕΡΜΑΝΣΕΩΣ (Calorifère)

- Αναλαμβάνομεν τὴν ἐγκατάστασιν κεντρικῶν θερμάνσεων μετὰ ἐγγυήσεως τῆς ἀποδόσεως ὀλοκλήρων οἰκοδομῶν, ξενοδοχείων, ἐπαύσεων, μεγάρων, δημοσίων καταστημάτων, νοσοκομείων, Τραπεζῶν, Συλλόγων κλπ.
- Ἐκλόνησις σχεδίων καὶ προϋπολογισμῶν δωρεάν.
- Πλέον τῶν 50 τοιούτων ἐγκαταστάσεων ἐν λειτουργίᾳ ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ μετὰ τῶν ὁποίων αἱ ἐξῆς: Ἀνάτορα πρίγκηπος Νικολάου. — Ἐθνικὴ Τράπεζα κεντρικὴ καὶ ἐν Λαρίσσει. — Τράπεζα Ἀνατολῆς, ἐνταῦθα καὶ ἐν Σμύρῃ. — Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐνταῦθα καὶ ἐν Σμύρῃ. — Δαϊκὴ Τράπεζα. — Ξενοδοχεῖον Ἀκταίων καὶ Palace. — Πτωχοκομεῖον Ἀθηνῶν. — Νοσοκομεῖον μεταδοτικῶν νοσημάτων Α. Συγγροῦ. — Αἰγυπτίον κλπ. ἰδιωτικῆς κατοικίας.
- Ἀπειράριθμα εὐχαριστήρια, ουστατικά.
- Διαρκὴς παρακαταθήκη ὄλων τῶν ἀπαιτουμένων ὑλικῶν θερμάνσεως μόνον ἀ ποιότητος καὶ ἀναγνωρισμένης στερεότητος, συνεπῶς ταχυτάτη προθεσμία παραδόσεως.
- Διὰ πᾶσαν συμπληρωματικὴν πληροφορίαν ἀπευθυνθήτω πρὸς τὴν

Τεχνικὴν Ἑταιρίαν

Α. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ καὶ Σα, Μηχανικοὶ
ἐν Ἀθήναις οδὸς Γ' Σεπτεμβρίου αρ. 27

ΛΑΜΠΤΗΡΕΣ TANTAL

ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ Α. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ & ΣΑ

ΘΕΡΜΑΣΤΡΑΙ: Συστήματος Ἀμερικανικοῦ τῶν τελειότερων συστημάτων, ἡγγυημένης λειτουργίας, καὶ ἀντοχῆς, ρυθμίζουσαι τὴν θερμότητα κατὰ βούλησιν, ἀπὸ δεκαετίας εἰσαχθεῖσαι ἐν Ἑλλάδι. Διαρκὴς παρακαταθήκη εἰς πλουσίαν συλλογὴν.

ΘΕΡΜΟΣΙΦΩΝΕΣ: Τῶν τελευταίων συστημάτων (ἀνοικτοῦ συστήματος).

ΛΟΥΤΗΡΕΣ: Χυτοσιδηροὶ ἐσμαλτωμένοι μετὰ πορσελάνης.

TANTAL: Ἡλεκτρικοὶ λαμπτήρες οἰκονομίας ἐκ μετάλλου Tantal 70% οἰκονομία ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ ἡλεκτρικοῦ ρεύματος.

Ἀπαντὰ τὰ ἐξαρτήματα ἡλεκτρικῶν ἐγκαταστάσεων, Τηλέφωνα, Ἀνεμιστήρες, Εἶδη Ἀερίοφωτος, Πυρρόβεστρα κλπ. κλπ.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 60.000.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: Ἐν Ἑλλάδι: Ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Σύμφ, Καλάμαις, Τριπόλει, Βόλω, Λαρίσσει, Ἀργινίω καὶ Καρδίτσει. — Ἐν Κρήτῃ: Ἐν Χανίοις, Ἡρακλείω καὶ Ρεθύμνῳ. — Ἐν Τουρκίᾳ: Ἐν Κωνσταντινουπόλει (Ἐποκατάστημα ἐν Γαλατῇ μετὰ πρακτορείου ἐν Σταμπούλ), Ἄμισσῳ, Τραπεζοῦντι, Κερασοῦντι, Πάφρω, Σμύρῃ, Χίω, Μερσίνη, Ἀδάνοις, Ταρσῳ, Θεσσαλονίκῃ, Σέρραις, Καβάλλῃ, Ἐάνθη καὶ Ἰωαννίνοις. — Ἐν Αἰγύπτῳ: Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μιδάν), Καῖρω (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μουσκή), Ζαγαζίκ, Μανσουρα, Μιτ - Γκάμω, Τάντα καὶ Μπενί - Σουέφ. — Ἐν Δουβίνῳ: (No 22, Fenchurch Street). — Ἐν Ἀμβούργῳ: (Domhof, Mönckeberg Strasse 18). — Ἐν Λεμεσσῳ (Κύπρου). — Ἐν Λιμένι - Βαθέος (Σάμου) Χαρτούμ καὶ ἐν Λιμένι Σουδάν (Σουδάν).

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Σ. ΦΡΑΓΚΙΑΔΗΣ, Πρόεδρος

ΙΩ. ΜΠΟΤΑΣΗΣ, Ἀντιπρόεδρος

Κ. ΒΕΡΟΥΓΚ

ΕΜΜ. Α. ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Ε. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ

ΒΑΡΩΝΟΣ ΔΕ ΝΕΦΑΙΣ

Ε. ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ

ΕΜΜ. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ

Α. ΖΑΡΙΦΗΣ

ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΔΕ ΡΕΒΕΡΣΩ

Ι. ΗΛΙΑΣΚΟΣ

ΜΙΧ. ΣΑΛΒΑΓΟΣ

Δ. Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΟΝ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Ζ. Κ. ΜΑΤΣΑΣ

Γενικὸς Διευθυντὴς ΖΑΦΕΙΡΙΟΣ Κ. ΜΑΤΣΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ: ΑΘΗΝΑΙΚΗ - ATHENOCLES

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ πᾶσαν Τραπεζικὴν ἐργασίαν, ἤτοι: Προεφοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων καὶ συναλλαγματικῶν, προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, εἰσπράξεις τοκομεριδίων, παντὸς εἶδους χρεωγράφων, φορτωτικῶν, συναλλαγματικῶν, γραμματίων ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ. Ἐκτελεῖ χρηματιστικὰς ἐντολάς. Ἐκδίδει ἐπιταγὰς, πιστωτικὰς ἐπιστολάς καὶ τηλεγραφικὰς ἐντολάς πληρωμῶν ἐν τῇ ἐσωτερικῇ καὶ τῇ ἐξωτερικῇ. Ἀνοίγει τρέχοντας λογαριασμούς, ἡγγυημένους, δέχεται καταθέσεις χρεωγράφων πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων καὶ ἐνοικιάζει διαμερίσματα χρηματοκιβωτίων διαφόρων διαστάσεων ὑπὸ ὄρους λίαν εὐνοϊκούς διὰ τὸ κοινόν.

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμματίᾳ, εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὑπὸ ὄρους λίαν εὐνοϊκούς.

Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις εἰνε ἀποδοτέαι εἰς ὃ νόμισμα ἐνηργήθησαν, αἱ δὲ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ὁμοίως ἀποδίδονται δι' ἐπιταγῶν (chèques) τῆς Τραπεζῆς ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ἐξωτερικῇ ἀνταποκριτῶν τῆς. Οἱ δεδουλευμένοι τόκοι πληρώνονται καθ' ἑξαμηνίαν ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους.

Ταμιευτήριον, μὲ ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν, λειτουργεῖ καθ' ἑκάστην.

ΜΕΓΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

Ο "ΑΤΛΑΣ,"

Τὸ μεγαλειότερον Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἀμερικῆς, τὸ πλουσιώ-
τερον εἰς ποικιλίαν Ἑλληνικὸν Βιβλιοπωλεῖον τοῦ Κόσμου.

ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΝ

ΑΤΛΑΣ

25 Madison St. New York

EST. 1892

LEKAS AND DRIVAS

IMPORTERS OF

ORIENTAL PRODUCT

17 ROOSEVELT ST.

TELEPHONE 1464 WORTH

NEW YORK

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΠΟΥΡΑ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΟΝ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ Α', Β' ΚΑΙ Γ' ΘΕΣΕΩΣ ΜΕ ΟΛΑ ΤΑ ΑΤΜΟΠΛΟΙΑ

Ἀγοράζομεν καὶ πωλοῦμεν Ἑλληνικὰ καὶ ξένα χορήματα. Διατηροῦμεν Ξενο-
δοχεῖον ὑπνου καὶ φαγητοῦ διὰ τοὺς ἐπιβάτας καὶ ἀμαξία διὰ τὰς ἀποσκευάς.
Γράψατε. Ἐπιστολαὶ ἀπαντῶνται ἀθημερόν.

Booras Bros

5 Battery Place & 4 Greenwich St.,

New York.

Δύο τηλέφωνα ἡμέραν καὶ νύκτα: 4115 καὶ 4116 Rector.

ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Κ. ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ & ΘΡ. ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΟΥ

(ΜΟΥΣΙΚΟΝ)

ΑΘΗΝΑΙ — 15 Στοὰ Ἀρσακείου — ΑΘΗΝΑΙ

Αἱ πρόοδοι τοῦ καταστήματός μας ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν εἶνε καταπλη-
κτικαί. Ἡ ἐκλεκτὴ πελατεία μας ἀπὸ μουσικοὺς, ἑρασιτέχνας, σπουδαστὰς τῆς
μουσικῆς ὁλονὲν αὐξάνει.

Εἴμεθα ἐνήμεροι εἰς ὅ,τι τεμάχια καὶ ἂν ζητήσετε, εἰς ὅλας τὰς νεωτέρας
μουσικὰς συνθέσεις διὰ τραγοῦδι, πιάνο, βιολί καὶ ὅλους τοὺς χοροὺς κ.λ.π.

Ἐξησφαλίσαμεν τὴν συνεργασίαν ὅλων τῶν ἐλλήνων συνθετῶν Σαμάρα,
Λαυράγκα, Σακελλαρίδου, Ροδίου, Λαμπελέτ, Κοκκίνου, Ξανθοπούλου κ.λ.π.
καὶ ἐκδίδομεν τὰ ἔργα των εἰς κομψὰς καὶ πολυτελεῖς ἐκδόσεις πωλοῦντες
αὐτὰ εἰς ἀπιστεύτως εὐθηγὰς τιμὰς.

Ἦδη ἐξεδώσαμεν τοῦ κ. Σαμάρα τραγούδια: Τῆς κοπέλλας τὸ νερό
— Νανούρισμα — Ἡ καταραμένη βρύσι. Τοῦ κ. Σακελλαρίδου: Θυμᾶσαι
τὰ γαρύφαλλα (valse). Τοῦ κ. Σπ. Καίσαρη: Roses d'Attique (valse) καὶ
τοῦ κ. Δ. Λαυράγκα: Δὲν εἶνε ψέματα — Βρύσι χύνει τὸ νερό σου — Μὴν τὸ
πιστεύσης. — Κάποτε λέω. (Τραγούδια).

Ἀπὸ τὸ ἔξωτερόν καὶ τὰς ἐπαρχίας γράφατέ μας διὰ πᾶσαν παραγγελίαν.

Η "ΑΝΑΤΟΛΗ,"

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ἐταιρικὸν Κεφ. Δρ. 2.000.000

Ἦσφ. Κεφάλ. Δρ. 20.000.000

ΤΟ "ΦΛΟΓΙΣΜΕΝΟ ΡΑΣΟ,"

ΚΑΙ Ο "ΘΡΙΑΜΒΟΣ,"

ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗ
ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

Παραγγελία στέλλονται εἰς
τὸ γραφεῖον τοῦ «Καλλιτέ-
χνου».

Ο ΤΟΜΟΣ ΔΡ. 2

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΕΡΓΑ ΓΕΡ. ΒΩΚΟΥ

Η ΚΑΤΟΧΗ, δράμα εἰς πράξεις πέντε δρ. 1.—

ΤΟ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ, δράμα εἰς πράξεις τρεῖς > 0,75

Η ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ, δράμα εἰς πράξεις τρεῖς > 0,75

Ἐξεδόθησαν μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς φιλοκαλίας ὑπὸ τοῦ βιβλιοπώλου Η. Ν. Δικαίου,
Ἀθῆναι, ὁδὸς Βουλῆς, καὶ ἀποστέλλονται ὁποῦδήποτε ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΑΠΟΛΛΩΝ",

ΩΔΕΙΟΝ ΛΟΤΤΝΕΡ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1899

ΑΘΗΝΑΙ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3.

Τὸ **ΩΔΕΙΟΝ ΛΟΤΤΝΕΡ** ἰδρυθὲν πρὸ ἑνδεκαετίας καὶ διευθνόμενον παρὰ τῆς Κ^ας Λίνας φὸν Λόττνερ εὐρίσκεται εἰς τὸ κεντρικώτερον μέρος τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς εὐρὴν καὶ εὐάερον μέγαρον μετὰ κήπου.

Αἱ ἐπιτυχίαι του τόσῳ εἰς τὴν μουσικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ μόρφωσιν τῶν πολυαρίθμων μαθητῶν καὶ μαθητριῶν του ὄσῳ καὶ εἰς τὰς συναυλίας του καὶ τὰς ἐκτελέσεις μεγάλων ῥοδικῶν ἔργων ὑπὸ τῆς μικτῆς χορωδίας του εἶνε τοιαῦται ὥστε πᾶς λόγος καθίσταται περιττός.

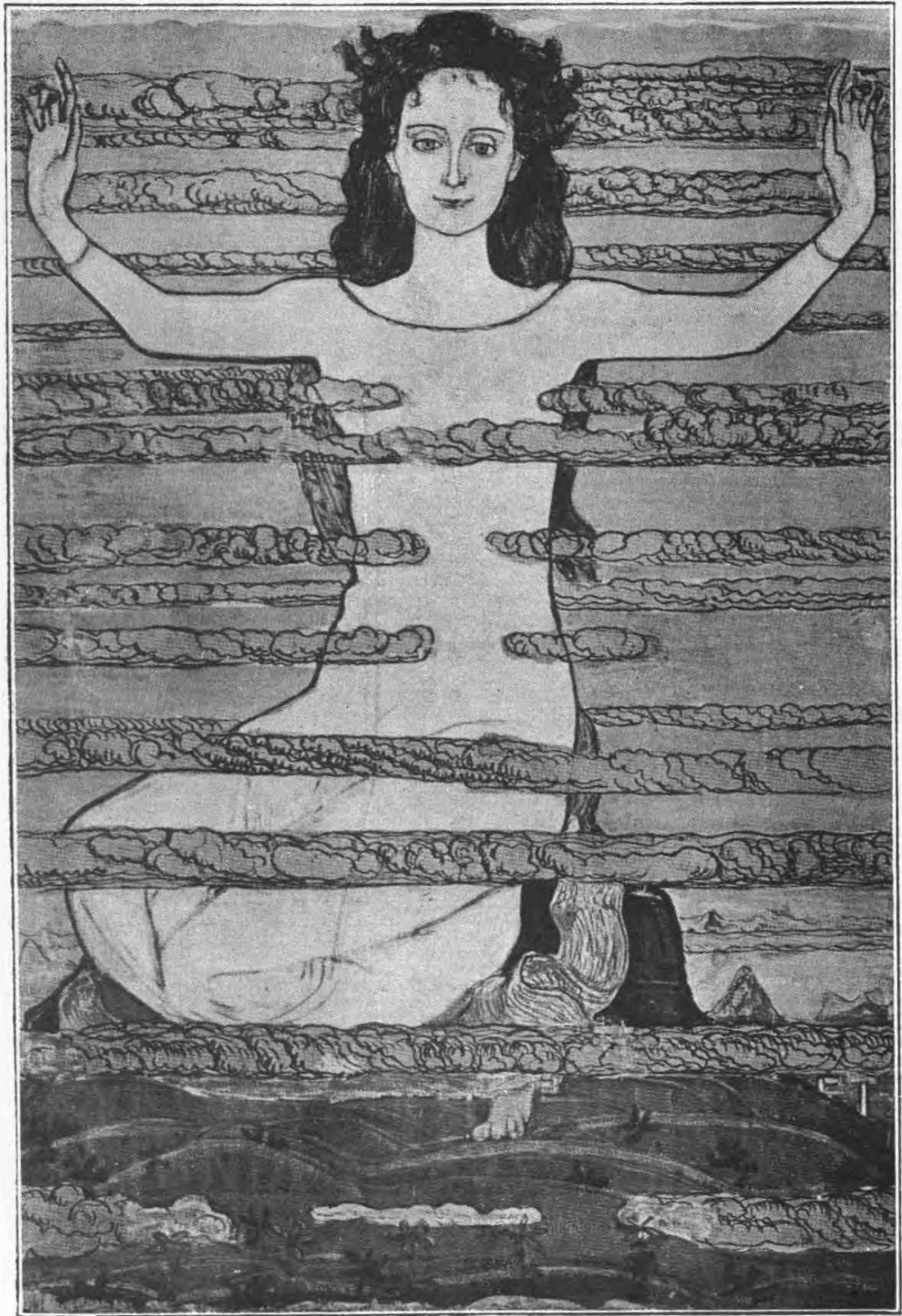
Ἐν τῷ Ὁδείῳ Λόττνερ διδάσκονται ὅλα τὰ μαθήματα τῆς θεωρητικῆς μουσικῆς, ἐπίσης ὄργανικὴ καὶ φωνητικὴ μουσικὴ, κλειδοκύμβιον, ιετράχορδον, βάρβιτος, συμφωνικὴ μουσικὴ τῆς αἰδούσης, ἄσμα, χορωδία κτλ.

Ἡ διδασκαλία γίνεται παρὰ τῆς Διευθυντρίας Κ^ας Λίνας φὸν Λόττνερ, τῶν καθηγητῶν κ. κ. Καρόλου Μπέμμερ (χορωδία καὶ βιολοντζέλο) καὶ ἄλλων δοκίμων καθηγητῶν καὶ διδασκαλισσῶν. Ἦδη ἐκ Βερολίνου ἀφίκετο ἔξοχος καθηγητῆς τοῦ βιολίου ἐκ τῆς ὑψηλῆς Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ Ἰωακείμ ὁ κ. Ι. Σαῖφερ.

Ἡ παρεχομένη εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ τὰς μαθητρίδας μόρφωσις εἶνε τοιαύτη ὥστε οὗτοι μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν των δύνανται ὑφιστάμενοι τὰς ἐπὶ πτυχίῳ ἐξειτάσεις νὰ ἔχουν πλήρη τὰ ἐφόδια τῆς ἐξασκήσεως τοῦ μουσικοῦ ἐπαγγέλματος.

Εἰς τὸ Ὁδεῖον Λόττνερ ἐφοίτησαν καὶ ἔλαβον τὸ μουσικόν των δίπλωμα καὶ φοιτοῦν μαθηταὶ καὶ μαθήτριάι ἐκ τοῦ ἔξω ἑλληνισμοῦ.

Λιὰ πληρεστέρας πληροφορίας στέλλεται εἰς πάντα αἰτοῦντα κανονισμὸς καὶ πρόγραμμα διδασκαλίας.

ΚΟΡΗ ΣΤΑ ΣΥΝΝΕΦΑ

ΥΠΟ ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΥ ΧΟΔΛΕΡ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΔΗΜΑΡΧΙΝΑ ΝΥΦΗ

ΤΡΙΑΝΤΑ τόσα κομμάτια καράβια είχαν καταπλεύσει εις τὸν λιμένα. Δέκα μεγάλα βρίκια, γολέττες δώδεκα, καὶ δύο ἢ τρία μπάρκα ἢ τρικάρτα καὶ χωριστὰ ἄλλα μικρὰ κότερα, βρατσέρες καὶ λόβερ. Καὶ τότε ὁ μακαρίτης ὁ ὁ γέρος - Γιαλέδης, ὅτις ἦτο σφοδρὰ ἐναντίος εἰς τὴν ἰδέαν, δι' ἣν εἶχον παραταχθῆ ὡς εἰς ναυμαχίαν διὰ τὰ σκάφη ταῦτα, ἔλεγε πρὸς ἕνα ἄλλον νεώτερον ὁμόφρονά του ἐν παλαιὸν δίστιχον·

*Ἦρθαν ἔ ἀνθρωπάκια
ἀπ' τὰ καραβάκια.*

Ὅλοι αἱ παλαιαὶ ναυτικαὶ οἰκογένειαι τοῦ τόπου. Μαϊμουταῖοι, Γιακουμπαῖοι, Κουμπαῖοι, Χαναῖοι, Μολεγοναῖοι, Μπουμπαῖοι (καὶ ὁ διηγούμενος ταῦτα ἐπρόσθετε Ἀστραφταῖοι, Μπουμπουναῖοι καὶ Νεορουταῖοι, Σταχταῖοι, Σπουρναῖοι, Καπναῖοι καὶ λοιποὶ) εἶχον βάλῃ πείσμα ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκλεχθῆ ἐξ ἅπαντος εἰς τὴν ἐπικειμένην δημοτικὴν ἐκλογὴν, ὡς ἄρχων τοῦ τόπου, ὁ κ. Νίκος Ἀγγουδης, νεαρῶ-

τατος δικηγόρος τῆς τελευταίας κοπῆς, νεωτεριστής, ἐρωτύλος, φιλόκοσμος καὶ φιλόδοξος εἰς ἄκρον, κωμαστής καὶ κιθαρωδὸς (ἐπικίζε «κριθάρα», κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Διοματάρη Ῥήγα, ἐνὸς τῶν θερμῶν ὑποστηρικτῶν του) καὶ ὁ μόνος κατάλληλος διὰ νὰ δοξάσῃ τὸν τόπον. Καὶ ἦτο τῶντι βέβαιον ὅτι θὰ ἐξελέγετο, μὲ τὴν φοβερὰν ἐπιστρατεῖαν ναυσταλιῶν καὶ πληρωμάτων.

Ἄμα οἱ ἀντίθετοι εἶδον τὴν μεγαλόσωμον ναυτικὴν ἀκρίδα, ἢ τὴν ἀγέλην αὐτῆν τῶν ὀρνέων τῶν θαλασσινῶν, ἐνσκήψασαν εἰς τὸν λιμένα, ἤρχισαν ἐν καιρῷ νὰ τραγουδοῦν τὸ «Πολλὴ μαυρίλα πλάκωσε!» Ὅλος σχεδὸν ὁ ἰστιοφορῶν στολίσκος τῆς μικρᾶς νήσου εἶχεν ἐπιστρατευθῆ. Ἐν μόνον μεγάλο καράβι, τοῦ καπετὰν Ἀλέξη τοῦ Παγούρη, ἐβράδυνε νὰ φανῆ, καὶ δὲν ἐφαίνετο εἰς τὴν γενικὴν συνάντησιν τῶν σκαφῶν τῶν ξυλίνων. Τὸ ἐπερίμεναν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν νὰ φανῆ· εἰς μάτην. Δὲν ἦλθε δι' ὅλου τοῦ ἐκλογικοῦ ἀγῶνος, δὲν ἦλθεν οὔτε τὴν παραμονὴν τῆς ἐκλο-

γῆς, δὲν ἦλθεν οὔτε εἰς τὰ ἐπινίκεια. Ἄλλ' οὔτε μετὰ τὰς ἐκλογὰς ποτὲ ἦλθε.

Εἰς μάτην ἡ καπετάνισσα, ἡ Ἀρχόντω, ἡ γυνὴ τοῦ Ἀλέξη Παγούρη, ἔβγαине πᾶσαν πρῶϊαν καὶ πᾶσαν ἐσπέραν εἰς τὸ ἡλιακωτὸν δῶμα, ἀνάμεσα εἰς τοὺς δύο καὶ τρεῖς κομψοὺς καὶ λεπτοὺς κίονας τοὺς ὑποστηρίζοντας τὴν στέγην, καὶ ἴστατο ἐκεῖ ὥρας, μὲ τὸ ναυτικὸν κιάλι εἰς τὸ ὄμμα, ἀγναντεύουσα τὸ μακρὸν πέλαγος, ἐξετάζουσα τὰ κύματα, καὶ διερευνῶσα μὲ τὸ βλέμμα τὰ χαριτωμένα νησάκια, τοὺς μεμακρυσμένους βράχους καὶ τὰς σπιλάδας. Ἰχθυὸς ἰστίου δὲν ἔβλεπε πουθενά, οὔτε ὡς πτερὸν γλάρου, οὔτε ὡς λοφίαν πάπιας, οὔτε ὡς κεκρύφαλον καλλικατζούνας· οὔτε ὀπισθεν τῶν χθαμαλῶν σκοπέλων, οὔτε πέραν τῆς Μπιώτας, οὔτε ἐκεῖθεν τοῦ Καλαμακιοῦ· οὔτε πρὸς τὴν ἀνατολικήν, οὔτε πρὸς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν. Κ' ἐπανήρχετο ἐν ἀθυμίᾳ ἡ γυνὴ εἰς τὸν θάλαμόν τῆς καὶ κατέθετε τὸ κιάλι τὸ ἄχρηστον, κ' ἔτρωγε τὸ πικρὸν δεῖπνόν τῆς ἐν συντριβῇ, καὶ ἀνεκλίνετο εἰς τὸν σκληρὸν καναπέν τῆς ἐν ἀγωνίᾳ. Καὶ ἦτο μόνη εἰς τὸ ὠραῖον κομψὸν σπῆτι τῆς ἡ Ἀρχόντω, αὐτὴ καὶ ἡ εἰκοσαέτις ἀνεψιά τῆς ἡ Φλωροῦ, τὴν ὁποῖαν εἶχεν υἱοθετήσῃ, μὴ ἔχουσα θυγατέρα, ἐπειδὴ τοὺς δύο υἱοὺς τῆς, τὸν Ἀργύρη καὶ τὸν Κῶτσον τοὺς εἶχε μαζί του στὸ καράβι ὁ πατήρ των. Κ' ἡ κομψὴ ἀκρινὴ οἰκία, μάρτυς τῆς φιλοκαλίας τοῦ κτήτορός τῆς, ἴστατο ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὰ Σχιναδέικα, ἐπὶ ἀμβλείας προβλήτος πρὸς τὸν γιालὸν τοῦ Ἐπάνω Μαχαλά, εἰς τὴν γωνίαν ἀκριβῶς μεταξὺ δύο κολπίσκων, καὶ ὑπερθεῖν τοῦ παλαιοῦ μώλου μὲ τοὺς βράχους τοὺς σπαρτοὺς, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀνεγινώσκοντο ἀκόμη κατὰ τὴν παράδοσιν ἢ τὴν πρόληψιν, τὰ γράμματα τοῦ Θεμιστοκλέους πρὸς τοὺς Ἴωνας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, προτρέποντος αὐτοὺς ν' ἀποταγῶσι τὸν μισητὸν βάρβαρον, καὶ προσέλθωσιν εἰς τὴν γλυκεῖαν Ἑλλάδα τὴν μητέρα των.

*

Πῶς νὰ παρηγορηθῇ ἡ Ἀρχόντω διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ συζύγου τῆς, ἀφοῦ ἦτο

ἐκ τῶν προτέρων γνωστὸν ὅτι οὗτος, ὅπως καὶ ὄλοι οἱ πλοίαρχοι, εἶχε δώσει ὑπόσχεσιν νὰ ἔλθῃ εἰς τὰς ἐκλογὰς! Ἴδου ἦτο Παρασκευή, ἐξημέρωνε τὸ Σάββατον, τὴν μεθαύριον θὰ ἐπανέτελλε Κυριακή, ἡμέρα τῶν ἐκλογῶν, καὶ τὸ καράβι δὲν ἐφάνη. Ἡ καπετάνισσα, καθὼς λέγει τὸ παραμῦθι, «ἔμβαινε κ' ἔβγαине καὶ βαρεῖανε-στέναζε».

— Μάνα, τῆς λέγει μετὰ πολὺν δισταγμὸν ἡ ἀνεψιά ἡ ψυχοκόρη τῆς, ἀκούς, τί ἀκουσα νὰ λένε, πῶς ἡ γρηᾶ ἡ Γκότσαίνα, ποῦνε μάγισσα...

— Ἐωρμισμένη νᾶνε παιδί μου, ὑπέλαβεν ἡ Ἀρχόντω.

— Μὰ ἀκούς, μάνα... ἐπανάλαβεν ἡ κόρη, ἐπειδὴ ἀφοῦ ἀπαξ ἤρχισεν ἡσθάνετο τὴν τόλμην νὰ ἐξακολουθήσῃ.

— Δὲν ἀκούω τίποτα, εἶπεν αὐστηρῶς ἡ Ἀρχόντω.

Ἡ κόρη «ἐποδακώθη», κ' ἐσιώπησε.

Μετὰ μίαν ὥραν, ἀφοῦ εἶχε σηκωθῆ ἀπὸ τὸ πικραμμένον δεῖπνον τῆς ἡ καπετάνισσα, πρὶν σηκωθῆ νὰ κάμῃ τὴν προσευχὴν τῆς, διὰ νὰ πλαγιασῇ, αἴφνης τῆς λέγει.

— Τί ἔλεγες, Φλωροῦ, γιὰ τὴν γρηᾶ Γκότσαίνα, τὴ μάγισσα;

— Ναί, ἀλήθεια, μάνα· τοῦ Ραχιώτη τοῦ καράβι. ἀκούς, ὁποῦ ἔλειπε καιρὸ καὶ καιρὸ, κ' ἦταν φόβος, δὲν ἤθελε ἡ Ραχιώταινα, ἀκούς, νὰ πάρῃ τὴ Γκότσαίνα νὰ τῆς κάμῃ τὰ μάγια μέσ' τὸ αὐγὸ, νὰ ἰδῇ μὲ τὰ μάτια τῆς ἡ καπετάνισσα ἀνίσως εἶνε καλὰ τὸ καράβι ἢ ὄχι καὶ τότε ἡ Γκότσαίνα τῆς λέει κ' ἂν φοβᾶσαι τὰ μάγια. πέσε στὰ θεοτικά· πᾶρ' ἕνα κορίτσι ἀπάρθενο, ἀθῶο, ὡς ἔνδεκα χρονῶ νὰ εἶνε. κατέβασ' ἕνα κόνισμα ἀπ' τὸ κονοστάσι, δὸς τῆς το στὰ χέρια νὰ τὸ κρατῇ, ὥρα πολλή, καὶ νὰ τὸ κυττάζῃ ἀτράνταχτα, χωρὶς νὰ ξεκολλήσῃ μῆτε στιγμὴ ἀπ' τὸ κόνισμα τὸ μάτι. Καὶ τότε τὸ κορίτσι θὰ φωτισθῇ, καὶ θὰ τ' ἀρωτήσῃς, τί βλέπεις; Κ' ἐκεῖνο θὰ σοῦ πῇ βλέπω τὸ καὶ τό, ἢ βουλαμμένο εἶνε τὸ καράβι, ἢ ἀβούλιαχτο.

— Δάκω τὴ γλωῦσα σ', εἶπεν ἡ Ἀρχόντω.

— Ναί· ὁ λόγος τὸ λέει, ἔτσι τῆς εἶπε ἡ Γκότσαίνα, κ' ἔτσι ἔκαμε ἡ Ραχιώταινα. Ἐπῆρε τὸ κορίτσι τοῦ καπετάν Λιμπέριου, τὴ Χ*¹, ποῦ εἶνε ὡς ἔνδεκα χρονῶ, καθαρὸ ἀθῶο, ὅπως τῆς εἶπε ἡ Γκότσαίνα, καὶ τῆς ἔβαλε τὸ κόνισμα στὰ χέρια, κ' ἐκάθισε, καὶ τὸ κύτταζε μίαν ὥρα. Κ' ὕστερα τὴν ἐρωτᾷ· τί βλέπεις; Καὶ τῆς εἶπε. Βλέπω τὸ καράβι ποῦ ἀρμενίζει μὲ πρύμνον καιρὸ, μὲ τὰ πανιά φουσκωμένα, κ' ὁ καπετάνιος στὸ τιμόνι κατὰ δῶ ἔχει τὴν πλώρη. Καὶ ἀληθινά, σὲ τρεῖς μέραις, ἦρθε τὸ καράβι. Τὸ θυμᾶσαι, μῆνας εἶνε ἀπὸ τότε.

Ἡ Ἀρχόντω, μετὰ μικρὰν σκέψιν εἶπε.

— Πᾶς νὰ τὴν φωνάζεις;

— Ποιά, τὴν Χ*, τοῦ καπετάν Λιμπέριου;

— Τέτοιαν ὥρα, ἔρχεται;

— Τί ὥρα εἶνε; Ἡ κόττες τῶρα κᾶτιασαν.

Πῶς νὰ πάω, μάνα; φοβοῦμαι.

— Βγαίνω, στὸ παραθύρι, καὶ σ' ἀγναντεύω· σὲ φυλάω μὲ τὸ μάτι. Τρεῖς πόρτες παραπέρα εἶνε.

— Ἄς πάω.

Ἡ κόρη ἐξῆλθε, κατέβη στὸν δρόμον, κ' ἡ θεία τῆς ἤνοιξε τὸ παράθυρον, καὶ τὴν ἐνεθάρρυνε. Μετὰ πέντε λεπτά, ἤκουσε τὴν φωνὴν τῆς, ὁποῦ ἐκάλει τὴν μικρὰν κόρην τοῦ καπετάν Λιμπέριου.

— Χ*, ἔ, Χ*.

— Τί εἶνε; ποιὸς φωνάζει;

— Κατέβα νὰ σοῦ πῶ.

Ἦκουσε μικρὸν θόρυβον, συνεννοήσεις, φωνὰς τῆς παιδίσκης ἀπὸ τὴν δρόμον, τῆς μητρὸς τῆς ἀπὸ τὸ μπαλκόνι. Καὶ μίαν τελευταίαν παραγγελίαν.

— Ἄς εἶνε, πῆγαίνε. Νάρθῃς γλήγορα.

Καὶ μετ' ὀλίγα λεπτά, αἱ δύο κορασίδες ἀνέβαινον τρέχουσαι τὰ σκαλοπάτια τῆς οἰκίας τοῦ καπετάν Ἀλέξη.

*

Ἡ Χ* ἦτο χλωμὴ, λευκὴ καὶ λεπτοφυῆς εἰς ἄκρον. Ταχέως ἐξετελέσθη τὸ

¹ Σ. Σ. Προφανῶς ὁ συγγραφεὺς ἐσκόπει βραδύτερον ἐν ἀντιγράφῳ τοῦ πρωτοτύπου χειρογράφου νὰ δώσῃ τὸ ὄνομα εἰς τὸ πρόσωπον αὐτὸ τοῦ διηγῆματός του, τὸ ὁποῖον προχέριως ὀνοματίζει μὲ τὸ στοιχεῖον Χ.

πεῖραμα. Ἡ μικρὰ παιδίσκη ἐπὶ ὥραν ἐκράτει ἐν εἰκόνισμα τῆς Παναγίας μὲ τὰς δύο χεῖράς τῆς. Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ καπετάνισσα ἡ Λιμπέριαινα, εἶτε διότι ἐδυσχέαινε ἐκ τῆς παρατεινομένης ἀπουσίας τοῦ θυγατρίου, εἶτε μᾶλλον διότι ἐπεθύμει νὰ εἶνε κ' αὐτὴ παροῦσα εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς μαντείας, ἔφθασεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Παγούραινας. Μετὰ ὥραν ἰκανήν, ὅταν ἡ Ἀλέξαινα, καθημένη ἀντικρὺ τῆς μικρᾶς, εἶδε κάπως τὰ ὄμματα τῆς νὰ ἰλλωπίζουν, ἀπὸ κούρασιν ἢ ζάλην, τὴν ἐρωτᾷ.

— Τί βλέπεις;

— Βλέπω, ἀπήντησεν ἡ παιδίσκη ἕνα καράβι. Βλέπω σύννεφα πολλὰ, θολὰ, τρεχούμενα, ἀνακατωμένα... φουσκοθάλασσα, τρικυμία, θεόρατα κύματα, ποῦ χτυποῦν ἐπάνω στοὺς βράχους, στὸν κάβο, στὴν ἀκρογιαλιά.

— Καὶ πῶς τὸ βλέπεις τὸ καράβι; ἠρώτησε μὲ κομμένην ἀναπνοὴν ἡ Ἀρχόντω.

— Τὸ καράβι, σύντριμμα καὶ τρομάρα... ἄχ! καὶ ἕνας, δύο, τρεῖς, νομάτοι ποῦ πλέουν, τοὺς συνεπαίρνει τὸ κύμα, (ὑψώσεν ἀλληλοδιαδόχως τρεῖς δακτύλους τῆς δεξιᾶς χειρὸς τῆς), τοὺς χτυπᾷ ἡ θάλασσα ἀπάνω στὰ βράχια, ποῦ πολεμοῦν νὰ πιαστοῦν, τοὺς ἀρπάζει ξανά πίσω τὸ κύμα, πάλι τοὺς πετᾷ ἐμπρός, τοὺς χτυπᾷ, πῶ, πῶ! ἀπάνω στὰ γκρύφια, κ' οἱ νομάτοι ζαλισμένοι, μισοπνιμμένοι, μισοσκοτωμένοι, δὲν μπόρεσαν νὰ πιαστοῦν. Βουλιοῦν, βούλιαξαν, πᾶνε ἄμοροι (;) ἔγειναν Οἱ δύο ἐπῆγαν στὸν πάτο κάτω, κ' ὁ ἕνας ἀκίνητος. μὲ γουρλωμένα μάτια, φαίνεται ὅτι νὰ γλυκοκοιμᾶται ἀπάνω σὲ μίαν ἀμμουδιά μικρὴ ὡς τρεῖς πιθαμές, ἀνάμεσα σὲ δύο ὀλόμαυρους βράχους (τοσηδᾶ, ὡς τρεῖς πιθαμές ἔκαμε μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι τῆς σχῆμα ὡς νὰ ἐμέτρα).

*

Τέλος διεξήχθη πανηγυρικῶς ἡ ἐκλογή, ὁ ὑποψήφιος τῆς νέας ἐσοδείας ἐπῆρε τὸ διπλάσιον τῶν ψήφων ἀπὸ τὸν παλαιόν, τὸν πολὺ φημισμένον ἄλλοτε καὶ ἰσχυρὸν ἀντίπαλόν του.

Ἐωρτάσθησαν μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὰ ἐπινίκεια. Χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις μετ' ἀφθόνων σπονδῶν ἐπέπεσεν εἰς τὴν ἀγοράν, εἰς τ' Ἀλώνια καὶ τὰ Λιβάδια, ὅπου ἔως τότε ἔδοσκον ἡσύχως τόσα ἄκακα κτήνη. Ὅλος ὁ συμμαχικὸς στόλος ἐσημαιοστολίσθη. Ποικίλα λαλούμενα, βιολιά καὶ λαγοῦτα, Γύφτοι μὲ κλαρινέττα, φυσῶνες καὶ χορευόντες, ἐπήδησαν, ἠλάλαξαν, ἐκυβίστησαν, προεξάρχοντες τῆς βακχικῆς πομπῆς. Γυναῖκες ἐχρεμέτισαν ἀπὸ τὴν μέθην των, καὶ παιδία ὠλόλυξαν ἀπὸ τὴν λαχτάραν των, ἀπὸ τοὺς δρόμους καὶ ἀπὸ τὰ πρόστωα καὶ τὰς στέγας, εἰς τὰ πλευρὰ καὶ εἰς τὴν οὐρανὸν τῆς λαϊκῆς πλημμύρας (ἀγέλης).

Εἶχον βεβαίως δίκκιον νὰ χαρῶσι τόσον. Ὁ νέος δῆμαρχος ἔμελλεν, ὅπως ἔγραφεν εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ δημοσιευθέντος εἰς τὴν «Παλίροισαν» τῆς Χαλκίδος, καὶ εἰς ἄλλην ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν, νὰ κατορθώσῃ πολλὰ καὶ μεγάλα ἔργα. Ἐν πρώτοις, ἀπόφασιν εἶχε νὰ κατεβάσῃ ἀπὸ τὸ βουνὸν τὴν βούσιν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, νὰ τὴν ἐγκαθιδρύσῃ εἰς τὴν μικρὰν πόλιν. Εἴκοσι χιλιάδας δρ. εἰσόδημα εἶχεν ὡς ἔγγιστα ὁ δῆμος πεντακόσιαι τοῦλάχιστον χιλιάδες θὰ ἐχρειάζοντο διὰ νὰ κατορθωθῇ τὸ μεγαλεπῆβολον ἔργον, ὥστε νὰ παύσουν πλέον οἱ ἐκλογεῖς τοῦ πίνοντες νερὸν ἀπὸ τὰ φρέατα, ἃς ἦσαν ταῦτα φλεβώδη καὶ λίαν ὑγιεινά. Τί θὰ τοῦ ἐκόστιζε τοῦ νεαροῦ ἐκλεκτοῦ των νὰ εὕρῃ κάπου πεντακοσίας χιλιάδας διὰ νὰ τὰ ἐτελέσῃ; Προσέτι ὁ νέος δημοτικὸς ἀρχὸν θὰ ἴδρυνε εἰς τὸν τόπον ἑταιρίαν «Ἀλληλοβοηθείας» μεταξὺ τῶν ναυτικῶν. Πρὸς τοῦτο ὅλοι οἱ πλοίαρχοι, (ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ τὸν ἀποζημιώσουν, διότι θὰ ἔχανεν ὁ ἄνθρωπος τὴν πελατεῖαν τοῦ εἰς τὴν ἑδρὰν τοῦ Πρωτοδικείου) προκατέβαλον χιλιάδας δραχμῶν εἰς χεῖρας τοῦ. Καὶ ἡ μὲν «Ἀλληλοβοήθεια» ποτὲ δὲν ἐξετελέσθη, κ' ἡ κρήνη τοῦ Προφήτου

Ἡλιοῦ ἔμεινε διὰ πάντοτε εἰς τὸ βουνόν, ὅπου ἦτο. Εἰς δὲ τὰς ἐφημερίδας ἐδημοσιεύθη μετὰ τινὰς μῆνας ὅτι «ὁ μεγαλοπράγμων δῆμαρχος» κ. Ν. Ἀγγοῦδης, κατεσκεύασε τρεῖς ωραίας ὁδοὺς διασχίζουσας τὴν νῆσον, ἐξ ὧν ἡ μία ἄγει εἰς τὴν Μακεδονίαν (sic), ἡ δευτέρα πρὸς τὴν παλαιὰν Ἑλλάδα, κ' ἡ τρίτη ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐφώτισε προσέτι τὴν πόλιν διὰ δεκατριῶν φανῶν, διὰ νὰ βλέπουν τὴν νύκτα ὅλοι οἱ νυχτοβάται, καὶ διὰ νὰ γκρεμοτσακίζωνται τὴν αὐγὴν ὅλοι οἱ ἐργατικοί. ὅσοι θὰ ἐξύπνων πολλὰ πρῶτ' διὰ ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὸ ἔργον των.

Τέλος, ἀφοῦ κατῶρθωσεν ὅλα ταῦτα, ὁ νέος δῆμαρχος, ἐπῆρε τὴν κιθάραν τοῦ, κ' ἐπλευσεν εἰς τὴν ἀπέναντι νῆσον, ὅπου ἐφημίζετο ὅτι ὑπῆρχον πλοῦσιαι νύμφαι. Διωργάνισεν ἐκεῖ, ἐπειδὴ αὐτὸς προεξῆρχεν ὡς κιθαρωδὸς καὶ ὀρχηστῆς, κώμους καὶ παννυχίδας μὲ τὴν νεολαίαν τοῦ τόπου, ὅλην τὴν νύκτα «ἐπαίριζε κριθάρα», καθὼς ἔλεγεν ὁ Διοματάρχης κ' ἔμελλε μερακλίδικα τραγοῦδια. Μία ὄρφανὴ πλουσία δὲν ἠμπόρεσε νὰ βαστάξῃ εἰς τὴν γλύκα κ' εἰς τὸ πάθος τῆς κιθάρας, καὶ μετ' ὀλίγον καιρὸν συνήφθη ἀρραβῶν, καὶ εἶτα ἐτελέσθη ὁ γάμος.

*

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ πτωχὴ Ἀρχόντω, ἡ χήρα τοῦ πνιγέντος πλοίαρχου, ἔκλαιε τὸν σύζυγον καὶ τοὺς υἱοὺς τῆς, κ' οἱ πλοίαρχοι ἔκλαιον τὰς προκαταβολὰς των. Καὶ πέραν τοῦ πελάγους εἰς τὴν ἀντικρυνὴν νῆσον ἀντήχουν ἄσματα γαμήλια, βακχικά. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἀφοῦ συνεπληρώθη ἡ τετραετία τοῦ, ὁ κ. Νίκος Ἀγγοῦδης μετεκόμισε τὴν δημοτικότητά του, τὴν φιλοπατρίαν, καὶ ὅλα τὰ προγράμματα τοῦ εἰς τὴν πέραν μεγάλην νῆσον, κ' ἔπαυσε πλέον νὰ παίζει «κριθάρα» καὶ νὰ κατεβάξῃ ἀπὸ τὸ βουνὸν εἰς τὴν πόλιν τὴν βούσιν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ.

† Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΜΕ εἶχε καλέσει ὁ γενναῖος φίλος μου, ὁ κύρ Στέφανος Μ*, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, διὰ νὰ συμπάγωμεν τὴν ὥραν τοῦ προγεύματος περὶ τὰς δέκα, ἀπὸ συγκατάβασιν καὶ εὐσπλαγχνίαν, διὰ νὰ κάμω κ' ἐγὼ μετὰ τόσα χρόνια . . . 1: Πάσχα οἰκιακόν, ἔρημος καὶ ξένος στὰ ξένα. Εὐχαρι καὶ θαλπερὸν ἦτο τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἐστίας τοῦ, ἀφοῦ διῆλθον τὴν εὐρείαν αὐλήν, μετὰ τὴν διάπλατον πύλην, καὶ τοὺς σταύλους τῶν ἀλόγων, καὶ τὴν πρασινάδα, καὶ τὰς γάστρας τῶν ἀνθέων. Ἡ οἰκογένειά του, ἡ γραῖα Μαρία ἡ συμβία του, ἀφελῆς καὶ ἀρχαϊκὴ, ὁ υἱὸς του, ἀμόρφωτος καὶ ἀπλαστος καλὸς ἀμαξηλάτης, κ' ὁ ἀδελφὸς του, στιβαρὸς, γεροντοπαλλήκαρον, τραχὺς καὶ φιλαλήθης. Τέλος ἡ κόρη του ἡ Ῥηνούλα, τελεῖα ἀντιπρόσωπος τῆς νέας γενεᾶς, κεντήτρια, ζωγραφίνα καὶ θεατρίνα. Πλὴν ὅμως κ' αὐτὴ ἀφελῆς καὶ ἀπλή εἰς τὴν . . . 2 καὶ τοὺς τρόπους: Εἶχε μίαν παιδίσκην ἐπτά ἐτῶν, τὴν Μαρίαν πάντοτε μειδιῶσαν, καὶ ἀνοιχτόκαρδον, καὶ ἐν χαριτωμένον ξενικὸν πλάσμα, τὴν Τοτῶ, ξανθόν, γαληνόμορφον, καὶ ἀγγελοθωροῦσαν. Ἡ μικρὰ κόρη δὲν ἤξεύρω ἀκριβῶς πῶς εἶχε πέσει εἰς τὰς χεῖρας τῆς, καὶ ἀπετέλει μέρος τῆς οἰκογενείας. Φαίνεται ὅτι κάποια ξένη Γαλλίς, παιδαγωγὸς ἢ διδασκάλισσα εἰς πλουσίαν οἰκίαν, εἶχεν ἐμπέσῃ εἰς τὰ δίκτυα κανενὸς ἐπιχειρητοῦ καὶ εἶχε συλλάβει τὸ μαγικὸν τοῦτο χρυτόψαρον τῆς δεξαμενῆς, διὰ νὰ πλεύσῃ εἰς τὸ πέλαγος τοῦ ἀγνώστου, ἐὰν δὲν ἔμελλε ποτὲ νὰ πτεροφυῆσῃ εἰς τὸν αἰθέρα τοῦ ἀχανοῦς. Εἶτα ἡ φερέοικος μητέρα, ὅπου δὲν εἶχε κτίσει τὴν φωλεάν τῆς ποτέ, τὴν ἐπῆραν ἄλλαι πνοαὶ καὶ τὴν μετεκόμισαν, τίς οἶδε ποῦ, εἰς ἄλλα κλίματα — εὔρε θέσιν καλλιτέραν ἀλλοῦ, κ' ἐταξείδευσε, κ' ἐνεπιστεύθη τὸ ἔμψυχον κειμή-

λιον αὐτὸ εἰς τὰς χεῖρας τῆς Ῥηνούλας, ἥτις ἀφοῦ τὴν εἶχε ἐγκαταλίπη κ' αὐτὴν ὁ πλανητῆς, ὅστις τὴν ἐστεφανώθη, ἀνέθρεψε τὸ τέκνον τῆς, κ' ἔμενε ζωντοχηροῦσα, κ' ἐδέχθη ὡς ἔρμαιον τὸ ξένον βρέφος αὐτό, ἴσως ἐπειδὴ ἠσθάνετο μικρὸν θησαυρὸν φιλοστοργίας εἰς τὰ στήθη τῆς.

Πόση εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἐπιρροῆς, καὶ ἂν ἡ Ῥηνούλα εἶχε γοητεῖαν καὶ ὄμμα ἐπιβάλλον διὰ ν' ἀνατρέφῃ παιδιὰ, τὸ ἠσθάνθη τὴν ἡμέραν ἐκείνην τοῦ Πάσχα, ὅταν ἡ μικρὰ Τοτῶ, ἡλικίας τότε τριάντα μηνῶν περίπου, ἤρχισεν αἰφνης νὰ κλαυθμυρίζῃ ἐκεῖ ποῦ τὴν εἶχαν βάλῃ νὰ φάγῃ, διὰ μίαν μικρὰν παράλειψιν. Ἡ Ῥηνούλα ἐστράφη πρὸς τὴν μικρὰν καὶ τῆς εἶπεν ἀπλῶς μὲ τὸν τρόπον καὶ μὲ τὸ βλέμμα ποῦ αὐτὴ ἤξευρε.

—Faut pas pleurer! (φῶ πὰ πλερέ).

Δὲν πρέπει νὰ κλαῖς.

Κ' ἡ μικρὰ ἐλούφαξεν ὡς ἐκ θαύματος.

*

Ὅταν ἀπεφάγαμεν, κ' ἐσυγκρούσαμεν τὰ κόκκιν' αὐγά, κ' εἶχαμεν κενώσει τὰ τρία τέταρτα τῆς χιλιάρικης — ἦτο ὠραῖον βρεσινάτο, ὅλον ἄρωμα καὶ πτησις καὶ ἀφρὸς — ἀφοῦ ἔψαλεν ὁ γέρον Φίλιππος τὸ Χριστὸς ἀνέστη (ὁ κύρ Στέφανος δὲν εἶξευρεν ἄλλο νὰ ψάλλῃ εἰμὴ τὸ, ψῆσου γίδα ψῆσου καὶ ῥοδοκοκκινίσου), ἠθέλησα κ' ἐγὼ νὰ εἶπω τὸ Ἀναστάσεως ἡμέρα, τὸ ἀλλέγρο, τὸν πρῶτον δηλ. εἰρμὸν τοῦ Κανόνος τῆς ἡμέρας, ὅχι τὸ τελευταῖον δοξαστικόν, τὸ ἀργόν. Μολις ἤνοιξα τὸ στόμα μου κ' ἐπροφερα:

Ἀναστάσεως ἡμέρα,
λαμπρυνθῶμεν λαοί
Πάσχα Κυρίου Πάσχα . . .

Ἡ μικρὰ Τοτῶ, βλέπουσα ἀτενῶς πρὸς με, ἀφῆκεν ἀκράτητον ἐπιφώνημα χαρᾶς, κ' ἔλαμψε τὸ προσωπάκι τῆς, τὰ ματάκια τῆς, τὸ στόμα τῆς, τὰ μάγουλά τῆς ὅλα

* Σ. Σ. Δυσανάγνωστον.

* Σ. Σ. Δυσανάγνωστον.

ἐμόρρασαν κ' ἐμειδιάσαν ἄρρητον μειδιάματα ἀγαλλιάσεως. Τὸ πρᾶγμα μου ἐπροξένησεν αἰσθησιν. Φαίνεται τῷ ὄντι ὅτι ἔχουν ἄφατον ἄρωμα καὶ κάλλος μαρτυρούμενον «ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων», αὐτὰ τὰ ἐμπνευσμένα ἄσματα τῆς ἁγίας ἐκκλησίας μας.

Συγχρόνως ἡ Μαρία, μὲ παιδικὴν χαρὰν κι' αὐτῇ, ἀνέκραζεν:

— Αὐτὰ δὲν εἶνε τροπάρια ποῦ ψέλνετε, κύριε.

— Ἀλλὰ τί εἶνε, κορίτσι μου; ἠρώτησα.

— Αὐτὰ εἶνε σὰν γλυκὰ γλυκὰ τραγουδάκια.

*

Τοῦτο μου ἐνθύμισε μίαν ἄλλην μικρὰν κορασίδα, τὴν Κούλαν (Ἀγγελικὴν) τοῦ φίλου μου Νικόλα τοῦ Μπούκη. Ἀπλοῦς μαννάκης, ἢ ὀπωροπώλης, ἦταν ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' εἶχε λάβη θεοθεν διὰ τὴν φιλοξενίαν του τὴν εὐλογίαν τοῦ Ἀβραάμ. Ἡ μικρὰ οἰκία ἦτο ξενῶν διὰ τοὺς φίλους καὶ τοὺς διαβατικούς, διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ τοὺς τυχόντας. Εἶχεν ἀπολύσει ἢ λειτουργία μετὰ τὴν παννυχίδα εἰς τὸ παρεκκλήσι τοῦ Ἁγίου Ἐλισσαίου, καὶ τὴν ὥραν τοῦ ἀντιδώρου, ἡ γυνὴ τοῦ Μπούκη τοῦ φίλου μου, ἀκολουθουμένη ἀπὸ τὴν μικρὰν κόρην τῆς τὴν Ἀγγελικούλαν, μ' ἐπλησίασεν εἰς τὸ στασίδι, διὰ νὰ μοῦ ὑπομνήσῃ, ὡς συνήθως, ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑπάγω εἰς τὸ γεῦμα. Τότε ἡ μικρὰ παιδίσκη (ἦτο ὡς ἐννέα ἐτῶν, ῥοδίνη καὶ καστανή, καὶ τὴν εἶχαν υἱοθετήσῃ ἀπὸ τὸ Βρεφοκομεῖον, ὡς ἄτεκνον ὅπου ἦτο τὸ ἀνδρόγυρον· ἀλλ' αὐτῇ τὸ ἠγνόει), μ' ἐχαίρετίσε καὶ μοῦ λέγει.

— Ἐσὺ μπάρμπ' Ἀλέξανδρε, ψέλνεις τὰ τραγούδια τοῦ Θεοῦ.

*

Τραγούδια τοῦ Θεοῦ! Ἐκτοτε ἡ μικρὰ μὲ ἤκουε νὰ ψάλλω συνεχῶς «Τραγούδια τοῦ Θεοῦ», εἰς τὸν πενιχρὸν νυκτερινὸν ναῖσκον, ὅπου ἐσύχναζα τακτικὰ μὲ τὴν μητέρα της. Ἐκοιμάτο μέσ' τὸ στασίδι, εἰς τὸν γυναικωνίτην τὴν ὥραν τῶν ἀποστίχων, ἐξύπνα μετὰ δύο ὥρας εἰς τὸν Πολυέλαιον, κ' ἐκτοτε δὲν ἤθελε νὰ κοι-

μηθῇ πλέον. Ἦτο μίᾳ μετὰ τὰ μεσάνυχτα. Ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἦτο 8^η Σεπτεμβρίου, εἶχα ψάλλῃ τὸ «Χαίρε σεμνὴ μητὴρ καὶ δούλη Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ». Μετὰ ἐξ ἡμέρας μὲ ἤκουσεν ἡ μικρὰ νὰ ψάλλῃ τὸ «Ἀγαλλιάσθω τὰ δρυμοῦ ξύλα σύμπαντα». Καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ Θεολόγου ἔψαλα τὸ «Φίλε μυστικέ, Χριστοῦ ἐπιστήθιε». Καὶ τοῦ Ἁγ. Δημητρίου ἔμελψα τὸ «Δεῦρο Μάρτυς Χριστοῦ πρὸς ἡμᾶς». Καὶ τῶν Εἰσοδίων ἔψαλα τὸ «Διανέμοις τῶν χαρισμάτων». Καὶ τοῦ Ἁγ. Νικολάου ἔψαλα «τὴν Ζωοδόχον πηγὴν τὴν ἀένναον», καὶ «Τῆς Ἐκκλησίας τὰ ἄνθη περιίπτάμενος». Καὶ τὰ Χριστοῦγεννα ἔψαλα τὸ «Θεὸς ὢν εἰρήνης». Καὶ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου τὸ «Δεῦτε τοῦ Δεσπότη τοῦ ἐνδοξα Χριστοῦ ὀνομαστήρια», καὶ τὸ «Σοῦ τὴν φωνὴν ἔδει παρῆναι, Βασιλεῖε». Καὶ τῶν Φώτων ἔψαλα τὸ «Ἰησοῦς ὁ ζῶης ἀρχηγός». Καὶ τῆς Ἰπαπαντῆς ἔψαλα τὸ «Χέρσον ἀβυσσοτόκον». Καὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τὸ «Ὡς ἐμφύχῳ Θεοῦ κιβωτῶ». Καὶ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου τὸ «Ἀνέτειλε τὸ ἔαρ», καὶ τῆς Ἀναλήψεως τὸ «Θεῖα καλυφθεῖς». Καὶ τῆς Πεντηκοστῆς τὸ «Παράδοξα σήμερον». Καὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἔψαλα τὸ «Σὲ τὴν ὑπερένδοξον νύμφην», καὶ τὸ «Ὁ Χριστοκῆρυξ Σταυροῦ καύχημα φέρων, σὺ τὴν πολυέραστον θεῖαν ἀγάπησιν». Καὶ τῆς Μεταμορφώσεως ἔψαλα τὸ «Ἡρὸ τοῦ Σταυροῦ σου Κύριε ὁρος οὐρανὸν ἐμιμείτο». Καὶ εἰς τὴν μνήμην τῆς Παναγίας ἔψαλα τὰ θεσπέσια ἐκεῖνα κελαδήματα, τὸ «Πεποικιλμένη» καὶ τὸ «Νενίκηνται», καὶ τὸ «Συνέστειλε χορὸς τῶν Ἀποστόλων, τὸ Θεοδόχον σῶμά σου εἰς οὐρανίους θαλάμους πρὸς τὸν υἱὸν ἐκφοιτῶσα». Κ' εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ Προδρόμου ἔψαλα τὸ «Φρίττουσι παθῆ τῶν βροτῶν», καὶ τόσα ἄλλα. Κ' ἡ μικρὰ κόρη τὰ ἠσθάνετο, καὶ τὰ ἐπόθει. καὶ τὰ ἐχαρκτηρίζε, μὲ ἀγγελικὸν αἰσθημα, ὡς «τραγούδια τοῦ Θεοῦ».

*

Ἐκτοτε ἀπουσίασα ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Εἶχα ἐνθυμηθῇ τοὺς πτωχοὺς οἰκείους, εἰς

τὴν μικρὰν πατρίδα μου, μακρὰν τῆς ὁποίας εἶχα ζήσει, ἐκ μικρῶν διαλειμμάτων ὑπὲρ τὸ ἡμῖσι τῆς ζωῆς μου. Ὅταν τέλος μὲ εἶχον βαρυνθῇ κ' ἐκεῖ. ἐτόλμησα. μετὰ τρία ἔτη νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πρωτεύουσάν, μὲ τὴν ἀμυδρὰν ἐλπίδα ὅτι δὲν θὰ ἐγενόμην καὶ πάλιν βαρετὸς εἰς τοὺς φίλους μου.

Ἀφοῦ ἐκρύβην ἐπὶ ἐβδομαχδα, εἰς ταπεινὸν τινα ξενῶνα. ἐπῆγα λάθρα μίαν πρῶϊαν νὰ ἀνταμῶσω τὸν φίλον μου Νικόλαν τὸν Μπούκη. Φεῦ! τί ἔμαθα; Ἡ μικρὰ Κούλα, ἣτις ἤγε τώρα τὸ ἐνδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας της, ἦτον ἄρρωστη βαρεῖα! Εἶχε δέκα ἡμέρας στὸ κρεβάτι, κ' ὁ ἰατρὸς εἶπεν ὅτι ἦτο κακὸς πυρετός, ἴσως τυφοειδοῦς φύσεως.

Ἐπῆγα κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὸ ὀπωροπωλεῖον, ὅπως μὲ προέτρεψεν ὁ Νικόλας, διὰ νὰ βοηθήσω μὲ λόγια καὶ ἐνθαρρύνω τὴν μητέρα. Ἡ πτωχή, ἣτις τὴν ἠγάπα ὡς νὰ ἦτο γέννημα τοῦ σπλάχνου της, ἴσως καὶ περισσότερον, ἐχάρη ἅμα μὲ εἶδεν, εἶτα μοῦ ἔδειξε τὴν κλίνην. Ἡ μικρὰ Κούλα ἦτο ἰσχνή, κάτωχρος, πυρέσουσα, κ' ἐκεῖτο σχεδὸν ἀναίσθητος ἐπὶ τῆς κλίνης, εἶπα εἰς τὴν μητέρα τὰ συνήθη λόγια τῆς παρηγορίας καὶ τῆς ἐνθαρρύνσεως, ἔμεινα δύο ὥρας ἐκεῖ, εἶτα ἐπανῆλθα πάλιν τὸ δεῖλινόν, καὶ τὴν νύχτα, καὶ τὴν ἄλλην πρῶϊαν. Ἡ Κούλα ἔβαινε χειρότερα. Εἶτα, τὴν τρίτην ἡμέραν, ἐφάνη νὰ εἶχε βελτιωθῇ κάπως, καὶ ἠσθάνετο. Ἡ μητέρα της μοῦ εἶπε νὰ πλησιάσω καὶ νὰ τῆς ὁμιλήσω.

— Περραστικά, Κούλα. Δὲν ἔχεις τίποτα, κορίτσι μου.

— Ἄ! μπάρμπ' Ἀλέξανδρε, ἐψέλλισεν ἀσθενῶς. Πότε θὰ μοῦ πῆς πάλι τὰ θεῖα... τραούγια;

— Ὅποτε θέλῃς, Κούλα μου. Ἄμα γείνη ἀγρυπνία εἰς τὸν Ἁγίον Ἐλισσαῖον νὰ ἔλθῃς, νὰ σοῦ τὰ πῶ.

— Νὰ μοῦ τὰ πῆς. Μὰ θὰ τ' ἀκούσω;

— Ἄμα προσέχῃς, θὰ τ' ἀκούσῃς...

— Ὡχ!

Ἐστεναξεν, ἔκλεισε τὰ ὄμματα, καὶ δὲν μοῦ ὁμιλήσει πλέον. Ἐφαίνεται ὅτι εἶχε πολὺ κουρασθῇ, (ἔφερον ἀσθενῶς τὴν ἰσχνὴν χεῖρα πρὸς τὸ οὖς ἐνῶ ἐψέλλιζε.

Φαίνεται ὅτι εἶχε πάθῃ βαρυηκοῖαν ἕνεκα τῆς νόσου). Τῆς ἔφεραν χρίσμα, ἔλαιον ἀπὸ τὴν κανδύλαν. Αὐτὴ ἀνέλαβε πρὸς στιγμὴν τὰς αἰσθήσεις της, κ' ἐψιθύρισε.

— Μοσχοβολᾷ ἡ ψυχὴ μου, Λάδι, γαλήνη, ἡρεμία. Θὰ πλέψω καλά.

*

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας τὴν προεπέμπομεν εἰς τὸν τάφον. Οἱ ἐπαγγελματικοὶ ἱερεῖς κ' οἱ ψάλται ἔψαλλον τὰ κατὰ συνθήκην, ἀπὸ τὴν «Ἄμωμον ὁδὸν» ὡς τὸν «Τελευταῖον ἀσπασμόν». Μόνος ὁ παπᾶ-Νικόλας ἀπ' τὸν Ἀϊ-Γιάννη τοῦ Ἀγροῦ, ὁ Ναζώτης, ἐφαίνετο ὅτι ἔκανε χωριστὴν ἀκολουθίαν. ἐμουρμουρίζε μέσα του, καὶ τὰ ὄμματα του ἐφαίνοντο δακρυσμένα.

— Τί μουρμουρίζεις, παπᾶ; τοῦ εἶπα, ἀπὸ τὸ ὀπισθεν τοῦ στασιδίου, ὅπου εἶχα ἀκουμβήσει.

— Λέγω τὴν ἀκολουθίαν τῶν Νηπίων μέσα μου, εἶπεν ὁ παπᾶ-Νικόλας, εἰς αὐτὸ τὸ ἄκακον ἀρμόζει ἡ κηδεῖα τῶν νηπίων.

Τῶντι, κ' ἐγὼ μὲ ὄλον τὸν πόνον καὶ τὰ δάκρυά μου, εἶχα ἀναλογισθῇ ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὴν ἀκολουθίαν τῶν Νηπίων. Καὶ ἀκουσίως ἔλεγα μέσα μου τὰ τραγούδια τοῦ Θεοῦ. «Τῶν τοῦ κόσμου ἠδέων ἀναρπασθὲν ἄγευστον» καὶ «ὡς καθαρὸν, Δέσποτα στρουθίον πρὸς καλιὰς ἐπουρανίους ἔσωσας», καὶ «τοῦ Ἀβραάμ ἐν κόλποις, ἐν τόποις ἀνέσεως, ἐνθα τὸ ὕδωρ ἐστὶ τὸ ζῶν, τάξαι σε Χριστὸς ὁ δι' ἡμᾶς νηπιάσας» καὶ «οἷς ἀριθμοῖς τὸ πλάσμα σου, νήπιον φοιτήσαν τανῦν πρὸς σέ».

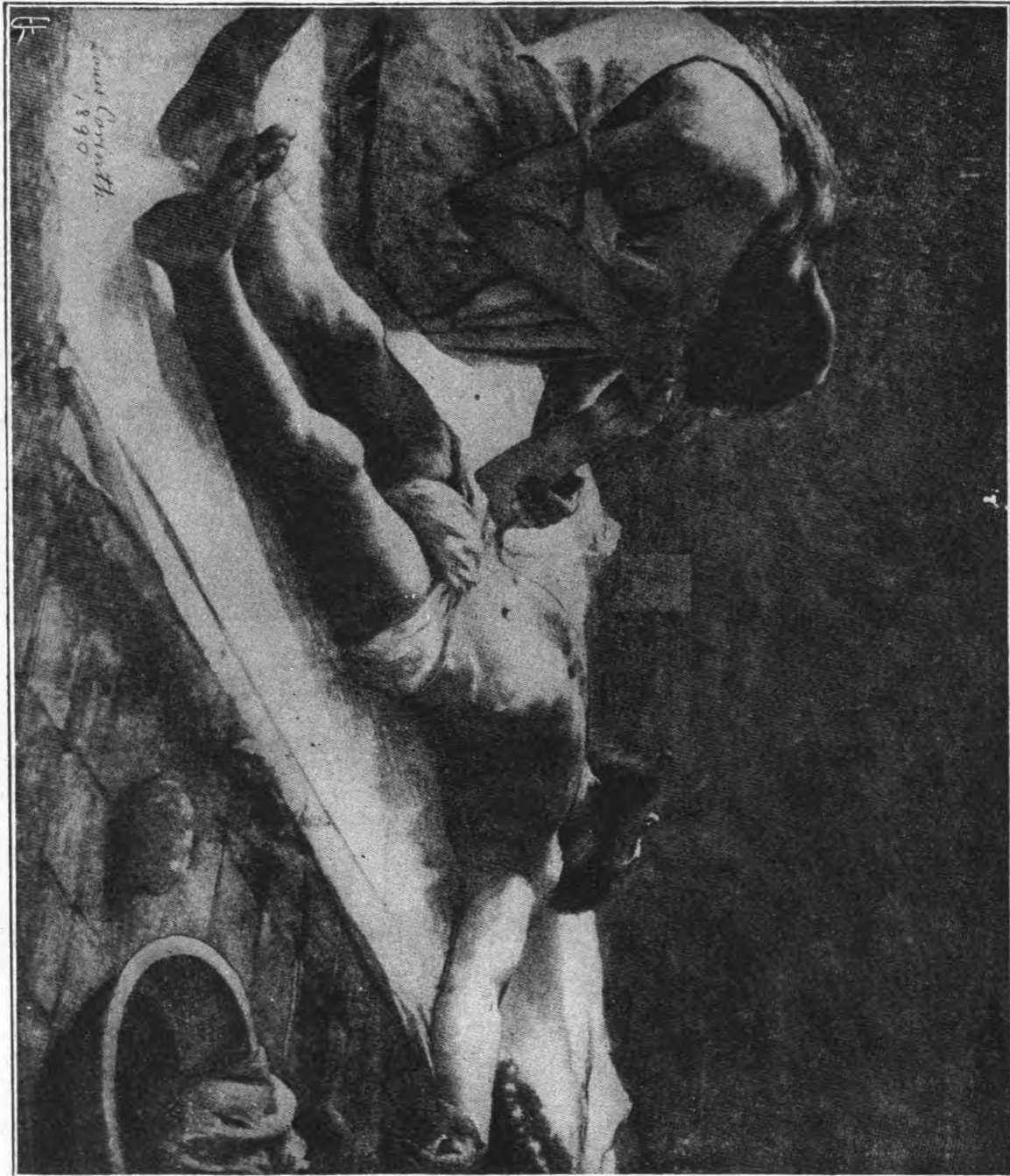
Καὶ ἀντὶ τοῦ Δεῦτε τελευταῖον, «Ὡ τίς μὴ θρηνήσας, τέκνον μου, ὅτι βρέφος ἄωρον ἐκ μητρικῶν ἀγκαλῶν νῦν, ὡσπερ στρουθίον τάχος ἐπέτασας». Καὶ ἀκροτελεύτιον, ὕστερον ἀπὸ τόσα καὶ τόσα τραγούδια τοῦ Θεοῦ, τὰ ὁποῖα πρὸ τριῶν ἡμερῶν εἶχε προφητεύσει ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τ' ἀκούσῃ, τὸ «Ἄλγος τῷ Ἀδάμ ἐχρημάτισεν, ἡ τοῦ ξύλου ἀπόγευσις πάλαι ἐν Ἐδέμ, ὅτε ὄφις ἰὸν ἐξηρεύξατο». Ἀλλὰ τὰ ἤκουε τάχα ἡ ἀγνή ψυχὴ, ἂν ὁ ἀγγελὸς της τῆς ἐπέτρεπε νὰ περιπατῇ ἐκεῖ γύρω;

† Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Ο ΝΙΤΣΕΪΣΜΟΣ*

ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ

ΥΠΟ ΤΟΥ Δr F. MÜLLER — LYER

Οίκτος. "Αν οί άγριοι φονεύουν τούς γέροντας γονείς των, τούς ανιάτως αδυνάτους και άσθενείς, τούτο εύρίσκει δικαιολογίαν εις τήν άθλιότητα τής θέσεώς των, εις τήν μεγάλην ανάγκην των: απλούστατα δέν δύναται νά γίνη άλλως: ό μη δυνάμενος νά φροντίση διά τόν έαυτόν του, πρέπει νάποθάνη. — 'Ημᾶς όμως μᾶς έκαμε ό πολιτισμός πλουσίους και ισχυρούς. Δυναμέθα νά περιθάψωμεν τούς άσθενείς και αδυνάτους, έχομεν τά μέσα πρὸς τούτο, δέν χρειαζόμεθα πλέον νά εϊμεθα σκληροί.

"Όταν λοιπόν ό Νίτσε θέλει νά ιδῆ καθιερωμένην πάλιν τήν παλαιάν σκληρότητα, ή όποία έπαιξε άρκετά τό μέρος της εις τόν μεσαίωνα με τά βασανιστήρια και τās στρεβλώσεις, δέν κηρύττει και έδῶ τήν πρόσοδον, αλλά τήν επιστροφήν πρὸς τήν παλαιάν κτηνωδίαν. Εις έκφράσεις ώς: «Νά βλέπωμεν νά ύποφέρουν, μᾶς κάμνει καλόν, νά κάμνωμεν νά ύποφέρουν, άκόμη περισσότερον», ή «Δέν γίνεται έορτή χωρίς σκληρότητα», δέν άκούομεν μουσικήν του μέλλοντος, αλλά τήν παναρχαίαν μελωδίαν τῶν μαύρων περι τής φυσικής κτηνωδίας. Διότι τό άξίωμα: «'Μεταχειρίζου τούς άλλους όπως θά έπιθυμοῦσες νά σε μεταχειρίζωνται εκείνοι», είναι εν από τά μεγαλύτερα άποκτήματα όλων τῶν καιρῶν, κ' εκείνος ό όποίος τό κλονίζει, αποδεικνύει μόνον ότι όλίγον έννόησε τόν άνθρωπον, τήν κοινωνίαν του και τόν πολιτισμόν του. Βεβαίως και άλλοι μεγάλοι φιλόσοφοι, όπως ό Σπινόζας και ό Κάντ απέρριψαν τόν οίκτον: δι' αύτου όμως έννοοῦσαν τό αίσθηματολογικόν μέρος του συμπαθητικού συναισθήματος, τόν

άδρανῆ οίκτον, ό όποίος παράγει νέον πόνον, χωρίς νά φέρη καμμίαν ώφέλειαν, όχι όμως και τόν δρώντα οίκτον. Και δέν είναι πιθανόν ότι ένας φιλόσοφος, έστω και αν εις τās εύτυχείς ήμέρας του επέννησε τό μεγαλοπρεπέστερον και ίσως τό άντικρυς αντίθετον σύστημα, θά εύρισκε κατακριτέον τόν οίκτον τήν στιγμήν καθ' ήν κάποιος φιλεύσπλαγχνος τόν έλύτρωνε από μεγάλην ανάγκην ή από ισχυρούς πόνους.

Οίκτος, συμπάθεια, τόσον άνεξαλείπτως συνδεδεμένα με κάθε άνώτερον πολιτισμόν, άρμόζουν παντού όπου δύνανται νά έλαφρυνθοῦν θλίψεις, χωρίς νά προέλθη κανένα κακόν από τήν έλάφρυνσιν. 'Επειδή όμως είναι άληθές, ότι ό οίκτος παρεννοείται πολυειδώς: 'Η κοινωνία έχει τό πολύ εύγενές καθήκον νά περιθάψη τούς άσθενείς και αδυνάτους της — αλλά με τήν προϋπόθεσιν ότι αύτοί δέν μεταδίδουν και εις άλλους τās άσθενείας και τά σφάλματά των και δέν μολύνουν οὔτω τήν κοινωνίαν: πρὸ παντός πληθυνόμενοι. "Αν ό οίκτος ύπερβαίνει αύτά τά όρια, αί συνέπειαι είναι όλέθριαι, ιδίως διά τήν επιλογήν. 'Εντός όμως τῶν άνωτέρω όρίων τά συμπαθητικά αίσθήματα έχουν ύψιστην σημασίαν: ίσως είναι μόνον αύτά που δίδουν άξίαν εις τήν ανθρώπινην ζωήν.

Θυσία. 'Εν τούτοις ό Νίτσε δέν έννοεί νάποκλείση έντελῶς από τόν κόσμον τά συμπαθητικά αίσθήματα: θέλει μάλλον νά τά περιορίσωμεν αποκλειστικῶς εις τόν υπεράνθρωπον. 'Αντί τής αγάπης του πλησίον θέλει νά εισαγάγη τήν «αγάπην του άπωτέρου μέλλοντος». 'Οφείλομεν δηλαδή νά κάμνωμεν άμοιβαίως σκληράν και πικράν τήν ζωήν μας μόνον διά τούτο, διότι κατά τήν ιδέαν του έχομεν τό χρέος νά θυσιάσωμεν διά τόν υπεράνθρωπον.

* Συνέχεια και τέλος: βλέπε «Καλλιτέχνην» τεύχη 22ον και 23ον 'Ιανουαρίου και Φεβρουαρίου.

Αὐτὸς εἶναι λοιπὸν ὁ περίφημος ἀτομικισμὸς τοῦ μεγάλου ἀτομικιστοῦ, ἡ ἠθικὴ τοῦ τολμηροῦ ἀνηθικιστοῦ: Τὸ ἄτομον ὀφείλει νὰ θυσιασθῆ χάριν τοῦ εἶδους. Ἡ θεωρία αὐτὴ εἶναι ὁ πανάρχαιος κοινωνικὸς εὐδαιμονισμὸς τῶν ζωϊκῶν κρατῶν (μυρμήκων, μελισσῶν), τὸ φάσμα τοῦ ὁποίου περιεφέρετο ἐπὶ μακρὸν εἰς τὸν ἀνθρώπινον πολιτισμὸν, μία θεωρία ποὺ τὴν κατέρριψε περιφανῶς ἤδη ὁ Σίλλερ καὶ ποὺ χαρακτηρίζεται καλλίτερα μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Κοινωνικοῦ Μασοχισμοῦ. — Τὸ εἶδος ὑπάρχει μόνον εἰς τὸ πνεῦμα μας, ὡς ἀφηρημένη ἔννοια· εἰς τὴν πραγματικότητα ὑπάρχουν μόνον ἄτομα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀπαρτίζεται τὸ εἶδος. Ὅθεν ἡ εὐτυχία τοῦ εἶδους δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ εὐτυχία τῶν ἀτόμων. — Ἡ θυσία τοῦ ἀτόμου εἰς τὸ εἶδος εἶναι ὁ γενικὸς νόμος τῆς ἀσυνειδήτως, τυφλῶς ἐνεργούσης φύσεως ἡ ζήτησις τῆς εὐτυχίας τοῦ εἶδους εἰς τὴν εὐτυχίαν τῶν ἀτόμων εἶναι ἡ σοφία τοῦ σκοπίμως ἐνεργοῦντος ἀνθρώπινου πνεύματος. — Συνεπῶς ὁ Κοινωνικὸς Μασοχισμὸς εἶναι ἐπίσης ὀπισθοδρόμησις καὶ μάλιστα ὀπισθοδρόμησις τεραστίου εἶδους.

Ἡ θέλησις πρὸς δύναμιν. Α'. Διὰ νὰ δώσῃ, τῶρα ὁ Νίτσε βαθυτέραν βᾶσιν εἰς τὴν θεωρίαν του, κατέφυγεν εἰς τὴν βοήθειαν τῆς μεταφυσικῆς. Ἡ ἐσωτάτη οὐσία τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὄλων τῶν πραγμάτων εἶναι ἡ «θέλησις πρὸς δύναμιν». — Καὶ τῷ ὄντι δύναται νὰ προσαχθῶν διὰ τὸν ἰσχυρισμὸν αὐτὸν πολλὰ στηρίγματα· ὄχι ὅμως ὀλιγώτερα καὶ διὰ τὴν ἀντίθετον μεταφυσικὴν θεωρίαν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ ἐσωτάτη οὐσία παντὸς ὄντος δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ θέλησις πρὸς θάνατον. Διότι, καθὼς τὸ ἐγνώριζε καὶ ὁ ἀρχαῖος Ἡράκλειτος, δὲν ὑπάρχει τὸ εἶναι, ἀλλὰ μόνον τὸ γίνεσθαι. Τὸ γίνεσθαι εἶναι ὁ θάνατος τοῦ εἶναι. Τὰ πάντα ρεῖ, τὸ πᾶν κινεῖται. Συνεπεία τῆς ἐναλλαγῆς τῆς ὕλης τὸ ἐγὼ μας ὑπόκειται εἰς διηνεκὴ ἀλλοίωσιν, ἀποθνήσκωμεν κάθε στιγμὴν καὶ ὁ ὕστατος σκοπὸς καὶ τέρμα πάσης ζωῆς εἶναι ὁ θάνατος κλπ. Ὡστε ἡ «ἐσωτάτη οὐσία ὄλων τῶν πραγμάτων» εἶναι ὁ πό-

θος τοῦ θανάτου, ἡ θέλησις πρὸς θάνατον. — Ἡμποροῦσε ὅμως νὰ ποδεῖχθῆ (μαζὶ μὲ τὸν Σοπενάουερ) ὅτι ἡ οὐσία ὄλων τῶν πραγμάτων εἶναι ἡ θέλησις πρὸς ζῶν, εἴτε ἡ ἔφεσις πρὸς χαρὰν, εἴτε ἡ τάσις πρὸς ἁρμονίαν ἢ καὶ πρὸς δυσἁρμονίαν κλπ. Διότι ἐφόσον εἰς τὴν σφαῖραν τῆς μεταφυσικῆς δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ γνωρίζῃ ἢ νὰ μὴ γνωρίζῃ τίποτε, νὰ ποδεῖξῃ ἢ νὰ ναιρέσῃ τίποτε, ἡ τέχνη συνίσταται μόνον εἰς τὸ νὰ θέτῃ ἓνα Υ' ἀντὶ τοῦ Χ καὶ μένει φυσικὰ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ καθενὸς καὶ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ψυχικὴν του κατάστασιν μὲ ποῖον Χ θὰ ὀνομάσῃ τὸ ἄγνωστον. Εἰς τὸ τελείως σκοτεινὸν βασιλεῖον, τὸ κείμενον πέραν τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ἀναληθοῦς, ἰσχύει πράγματι ἡ προσφιλὴς ρῆσις τοῦ φιλοσόφου μας: «Τίποτε δὲν εἶναι ἀληθές, τὸ πᾶν εἶναι θεμιτόν». Ἡ μεταφυσικὴ, ἡ φιλοσοφία τῶν λόγων, πρέπει νὰ θεωρῆται, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, ὑπερνηκημένη πλέον ἄποψις.

Β'. Τὸ νὰ θέλωμεν ὅμως νὰ ἐξηγήσωμεν τὰ φυσικὰ φαινόμενα ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως, εἶναι ἓνας σφαλερὸς τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι· ἰδιαζόντως ἐπικίνδυνος. Διότι ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι περιπλοκώτατον πρᾶγμα. Τὸ ὅτι δυνάμεθα νὰ τὴν γνωρίσωμεν «θεωροῦντες ἐντὸς μας», ὅπως ἐπίστευε ὁ Σοπενάουερ, εἶναι μῦθος. Τὸ βλέμμα ποὺ ρίπτομεν μέσα μας δὲν μᾶς δεικνύει ἄλλο παρὰ σωρείαν συναισθημάτων καὶ τάσεων, ποὺ ἀλλάζουν κάθε στιγμὴν. «Θέλησις» εἶναι μόνον ἀφηρημένη λέξις.

Ὁ θέλων λοιπὸν νὰ ἐξηγήσῃ τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως ἐκ τῆς θελήσεως, π. χ. τὴν βαρύτητα ἐκ τῆς ἀγάπης, ἐξηγεῖ τὸ ἀπλοῦν ἐκ τοῦ συνθέτου. Ἡ θετικὴ ἐπιστήμη βαδίζει ἀκριβῶς τὸν ἀντίθετον δρόμον: ἐξηγεῖ τὸ σύνθετον ἐκ τοῦ ἀπλοῦ. Αὐτὸ εἶναι γνησία ἐπιστήμη, ἐπ' αὐτοῦ στηρίζεται ἡ δύναμις τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ δι' αὐτοῦ προώδευσαν αὐταὶ τόσον πολὺ καὶ ἔγιναν κάτι τι πραγματικόν. Ἐξεναντίας ἡ μεταφυσικὴ ἐκείνη μέθοδος εἶναι ἀνεπιστημονικὴ ἐντελῶς καὶ μόνον ποιητικὴ. Ὁ ποιητὴς μεταμορφώ-

νει τὴν φύσιν, ἐμφυσῶν εἰς αὐτὴν τὸ ἐγὼ του, δύναται νὰ προσωποποιῇ· εἰς αὐτὸν ὀλολύζει ἡ τρικυμία, μειδιᾷ ὁ οὐρανός, γογγύζει ὁ κεραυνός, αὐτὸς δύναται νὰ ὀνομάζῃ ἀγάπην τὴν ἔλξιν καὶ ὀπισθεν πάσης κινήσεως νὰ βλέπῃ ἓνα αἰσθημα καὶ μίαν θέλησιν — ὁ ἐπιστήμων ὅμως ἔχει νὰ ἐξηγήσῃ ἀκριβῶς ἀντιθέτως τὸ σύνθετον ἐκ τοῦ ἀπλοῦ, ὅθεν καὶ τὸ ἐγὼ ἀπὸ ἀπλοῦστερα φαινόμενα. Ὁ προσπαθῶν νὰ κολουθῆσθαι τὸν ἀντίθετον δρόμον, δύναται νὰ εἶναι ποιητὴς, μέγας ποιητὴς ἴσως, ἐν τούτοις διὰ τὴν ἐπιστήμην καὶ διὰ τὰς νηφαλίους ἐρεῦνας τῆς δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι πολὺ χρήσιμος.

Γ'. Ἀλλά, ἂν δεχθῶμεν πρὸς στιγμὴν, ὅτι ἡ θέλησις πρὸς δύναμιν ἦτο πρᾶγματι ἡ ἐσωτάτη οὐσία ὄλων τῶν πραγμάτων, διὰ τῆς μεταφυσικῆς αὐτῆς προσδιορίζεται τέλεια βεβαίως ὁ τρόπος τοῦ λέοντος, τοῦ αἰετοῦ καὶ ἄλλων ἀρπακτικῶν μὴ ζώντων ἐν κοινωνίᾳ. Ἐκαστον τῶν ζῶων αὐτῶν θὰ ἐγνώριζε ἀκριβῶς τί ὄφειλε καὶ τί δὲν ὄφειλε νὰ πράξῃ.

Τοῦτο ὅμως δὲν θὰ εἶχε μεγάλην σημασίαν διὰ τὸν ἀνθρώπον. Διότι ὁ ἀνθρώπος εἶναι ζῶον κοινωνικόν, δὲν δύναται νὰ ζῆσῃ ἀνταξίως του ἄνευ τῶν ὁμοίων του, χρειάζεται τοὺς ἄλλους. Ἐὰν λοιπὸν ἕκαστον ἄτομον ἐθήρευε τὴν δύναμιν ἀσυστόλως πρὸς ζημίαν τῶν ἄλλων, πολὺ ἐνωρὶς θὰ ἐδοκίμαζε δυσἁρέστους συνεπειάς· διότι ἡ κοινωνία εἶναι πάντοτε σχεδὸν ἰσχυρωτέρα ἀπὸ τὸν μεμονωμένον ἀνθρώπον. Ἐὰν πάλιν ὄλοι ἐπρέσβευαν τὴν θεωρίαν τῆς δυνάμεως, τότε ὄλη ἡ ὁμάς δὲν ἠδύνατο νὰ ζῆσῃ μαζὶ πλέον τοῦ ἡμερονυκτίου· θὰ ἐξηφανίζετο ἡ ἀνθρωπίνη κοινωνία καὶ ὁ πολιτισμὸς, ὁ ὁποῖος εἶναι κοινωνικὸν φαινόμενον.

Διὰ τοῦτο ἡ φύσις ἔκαμε πολὺ καλὰ νὰ προικίσῃ τὸν ἀνθρώπον μαζὶ μὲ τὴν θέλησιν πρὸς δύναμιν καὶ μὲ ἄλλας μερικὰς «θελήσεις» ἀκόμη· ἐννοῶ τὰ «Κοινωνικὰ ἐνστικτα»: τὴν ἀγαθότητα, τὴν ἀλληλοβοήθειαν, τὸν οἶκτον, τὴν κοινωνικότητα, τὴν ἐπικοινωνίαν, τὴν αἰδῶ, τὴν ματαιοδοξίαν, τὸ πνεῦμα τῆς συναδελφό-

τητος, τὴν ἀγάπην κλπ. Καὶ τὰ ἐνστικτα αὐτὰ ἐνεργοῦν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν ὅσον καὶ τὸ ἐνστικτον τῆς διατροφῆς ἡ γενετήσιος ὀρμῆς, ἡ ὀρμὴ πρὸς δύναμιν· δηλαδὴ τὸ ἄτομον ἔχει ἀκριβῶς τόσας ἀφορμὰς νὰ ἱκανοποιῇ τὰ κοινωνικά του ἐνστικτα ὅσας ἔχει διὰ νὰ ἱκανοποιῇ καὶ τὰ ἄλλα· τὸ ἀντίθετον θὰ πρυυπέθετε ἐλαττωματικὴν φύσιν, τὴν ὁποῖαν οἱ φρενολόγοι χαρακτηρίζουν ὡς ἠθικὴν ἠλιθιότητα καὶ ἡ ὁποῖα ἄλλως τε εἶναι πολὺ σπάνιον φαινόμενον. — Εἰς τὸν ὑγιῆ ὅμως ἀνθρώπον τὰ κοινωνικὰ ἐνστικτα ἔχουν μίαν δύναμιν, ἡ ὁποῖα παραγνωρίζεται τελείως καὶ ὑποτιμᾶται ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν Νίτσε, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν συρμὸν τῆς στιγμῆς. Αὐτὰ τὰ ἐνστικτα εἶναι ἐν τούτοις ἀρχαιότερα καὶ εἶναι μέσα μας ριζωμένα βαθύτερα παρόσον ὄλος ὁ ἀνθρωπισμὸς μας. Διὰ μίαν στιγμὴν τὴν ἐνόησε καὶ ὁ Νίτσε τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν: «Ἡ ἡδονὴ τῆς ἀγέλης εἶναι (εἶπε) παλαιότερα ἀπὸ τὴν ἡδονὴν τοῦ Ἐγὼ. Τὸ Σὺ εἶναι παλαιότερον ἀπὸ τὸ Ἐγὼ». Ὁ ὑγιὴς ἀνθρώπος ὅμως, ὅταν ἀνέλθῃ εἰς τὸν ἀληθῆ ἀτομικισμὸν, δὲν θὰ σκεφθῆ ποτὲ νὰ ἐνεργήσῃ ἐναντίον τῆς φύσεώς του, νὰ κολοβώσῃ ἢ νὰ περιστείλῃ πρὸς χάριν ἐνὸς φιλοσοφικοῦ προστακτικοῦ τὰς κινήτηριους δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τὴν θέλησιν του, τὴν προσωπικότητά του. Ἀπειναντίας ἡ προσπάθειά του εἶναι νάναπτύξῃ τὴν θέλησιν του καὶ νὰ φέρῃ ἐν γένει εἰς τὴν ὑψίστην καλλιτεχνικὴν ἐξέλιξιν τὰς κινήτηριους δυνάμεις του. Ἄν λοιπὸν ὁ Νίτσε μᾶς προστάξῃ: «Γίνετε σκληροί», ἡ ἀπαίτησις αὐτὴ εἶναι ἀτελεσφόρητος, ὅπως καὶ ὅταν ὁ Τολστόη προγράφῃ τὴν γενετήσιον ὀρμὴν ἢ ὁ Σοπενάουερ τὴν καθολικὴν θέλησιν. — Καὶ εἶναι καλὸν αὐτό. Διότι ἄνευ τῶν κοινωνικῶν ἐνστικτων ἡ ὑπαρξὶς τῆς κοινωνίας θὰ ἦτο ἀδύνατος, ἄνευ κοινωνίας ἀδύνατος ἡ συνέργεια, ὁ καταμερισμὸς, ἡ ὀλοκλήρωσις, ἡ ἀθροιστικοποίησις τῆς ἐργασίας, ἄνευ τούτων οὐδεὶς πολιτισμὸς, ἄνευ τούτου οὔτε ἐπιστήμη, οὔτε φιλοσοφία — καὶ ὁ φιλόσοφος μας δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ σκεφθῆ ποτὲ νὰ γίνῃ

ποιητής και φιλόσοφος. Ὡς μονήρης ἄνθρωπος, θὰ εἶχε περάσει ὅλην τὴν ζωὴν του ζητῶν μὲ κόπον τὴν τροφήν του.

Ἡ αἰωνία ἐπάνοδος. Ἡ ἰδέα αὐτή, ἡ ὁποία ἄλλως τε ἐνθυμίζει τὰς θεωρίας τῶν ἀρχαίων Ἰνδῶν καὶ τῶν Πυθαγορείων, ἀπεδείχθη τόσον ὀλίγον ἀπὸ τὸν Νίτσε, ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς παλαιούς ἐκείνους φιλοσόφους. Ἡ πείρα μᾶς διδάσκει ἀληθῶς τὸ ἀντίθετον, δηλαδή ὅτι ἡ φύσις δὲν παράγει ποτὲ τὸ ἐντελῶς ὅμοιον: μεταξὺ χιλίων φύλλων ἐνὸς δένδρου, μεταξὺ ἑκατομμυρίων χόρτων ἐνὸς λειμῶνος δὲν ἀπαντῶνται οὔτε δύο τελείως ὅμοια μεταξύ των. — Ἀλλὰ καὶ ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ θεωρία εἶναι μολαταῦτα ὀρθή, αἱ ἐπαναλήψεις δὲν ἔπρεπε νὰ λάβουν χώραν μόνον εἰς τὸ μέλλον, ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν συμβεῖ χιλιάκις ἤδη εἰς τὸ παρελθόν. Ἀλλὰ περὶ τοιοῦτου παρελθόντος δὲν ἔχομεν οὔτε τὴν παραμικρὰν εἰδησιν, πολὺ ὀλιγωτέραν περὶ τοῦ μέλλοντος. — Προφανῶς ἡ ἰδέα τῆς αἰωνίας ἐπάνοδος θέλει νὰ εἶναι μία κατηγορία δι' ἡμᾶς, ἐν ἀντιστάθμισμα τῆς αἰωνίας μακαριότητος καὶ τῆς αἰωνίας κολάσεως τοῦ χριστιανισμοῦ. Ὁ καλὸς θάναταμειφθῆ, ὁ κακὸς θὰ τιμωρῆται αἰωνίως.

Καὶ αὐτὴ ἡ ἰδέα λοιπὸν εἶναι ἐντελῶς ὀπισθοδρομική. Ὁ ἄνθρωπος τῶν νεωτέρων χρόνων παρητήθη καθε ἀμοιβῆς πέραν τοῦ κόσμου τούτου, ἀπηρνήθη προθύμως ὅλους τοὺς ὑπερβολικοὺς πόθους τοῦ ἐνστικτοῦ τῆς αὐτοσυντηρήσεως. Φέρει τὸν νόμον του ἐν ἑαυτῷ, καὶ αὐτοῦ εὕρισκε τὸν προορισμὸν του καὶ ὄχι εἰς τὴν αἰωνίαν μακαριότητα: τόσον ὀλίγον ὅσον καὶ εἰς τὴν αἰωνίαν ἐπάνοδον.

« Sois juste, bienfaisant, contraire à tout extrême, indulgent pour ton frère, indulgent pour toi-même, D'où tu viens où tu vas, enonce à le savoir. Et marche vers ta fin sans crainte et sans espoir ».

Voltaire

Συμπέρασμα. Ὁ Νίτσε δὲν εἶναι προοδευτικός, ἀλλὰ τελείως ὀπισθοδρομικός, δὲν εἶναι δημιουργὸς νέων ἀξιών, δὲν εἶναι πνεῦμα ἐλεύθερον, ἀλλὰ μία διάνοια πνιγμένη εἰς τὸν ἀταβισμόν: δὲν εἶναι ὑποκι-

νητῆς προόδου ἀτενίζων μὲ χαρὰν τὸ μέλλον, ἀλλὰ ἕνας ποὺ σπρώχνει πρὸς τὸ παρελθόν.

Θέλει νὰ περιορίσῃ τὸν πολιτισμὸν εἰς τὴν ὀργανικὴν ἐξέλιξιν καὶ ἔθεσε τὸ τέρμα του ἐκεῖ ὁπόθεν ἤρχισε ὁ προϊστορικός ἄνθρωπος, ἐνόσῳ ἦτο ἀκόμη ζῶν. Κατὰ τὴν ἰδέαν του ἔπρεπε νὰ μείνῃ ὁ ἄνθρωπος αἰωνίως δούλος τῆς ὀργανικῆς ἐξελίξεως, ἀκριβῶς ὅπως τὸ ζῶον, τὸ ἀνεπίδεκτον πολιτισμοῦ. Εἰς τὸ μεταξύ ὅμως ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔμαθε μόνον νὰ κυριαρχῇ τὴν φύσιν, ἀλλὰ ἡ προσπάθειά του προχωρεῖ περαιτέρω: ζητεῖ νὰ καθοδηγήσῃ τὸν πολιτισμὸν, εἰς τὸν ὁποῖον μέχρι τοῦδε ὑπέκυπτε ὡς εἰς τυφλὴν εἰμαρμένην.

Ἡ Δαρβινικὴ βιολογία μεταφέρεται ἀπὸ τὸν φιλόσοφόν μας ἐντελῶς ἀκρίτως εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ πολιτισμοῦ. Δὲν ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν ὀργανικὴν φύσιν, δὲν γνωρίζει ὅτι ὁ πολιτισμὸς εἶναι ὑπεροργανικὴ φύσις, ὑπεροργανικὴ ἐξέλιξις, ἡ ὁποία βεβαίως εἶναι ἡ συνέχεια τῆς ὀργανικῆς λειτουργίας, μία λειτουργία ὅμως ἰδιαίτερου εἶδους, ὅπου ἡ συνείδησις καὶ ἡ σκόπιμος θέλησις ἐπεμβαίνουν ὁλονὲν ἐντονώτερον, ἐνῶ εἰς τὴν πρώτην κυριαρχοῦν μόνον ὡς τυφλαὶ δυνάμεις ἄνευ σκοποῦ.

Ἀλλὰ δὲν ἐσύγχυσε μόνον τὸ ὀργανικὸν μὲ τὸ ὑπεροργανικόν, τὸ ζωολογικὸν μὲ τὸ κοινωνιολογικόν, ἀλλὰ (συνεπεία τούτου) καὶ εἰς τὸν ἀτομικισμόν, τὸ λεπτότατον τοῦτο ἄνθος τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, δὲν ἤμπορεσε νὰ ἰδῇ ἄλλο παρὰ τὸν κτηνώδη ὠμὸν ἐγωισμόν τοῦ μονήρους ζῶντος ἀρπακτικοῦ. Αὐτὸ τὸ ἄκρον ἄωτον, ὁ ἐγωισμός, ἀντιζυγίζεται μὲν πάλιν διὰ τοῦ ἄλλου ἄκρου τοῦ « κοινωνικοῦ Μασοχισμοῦ », ἐν τούτοις τὰ δύο αὐτὰ ἄτοπα δὲν καταργοῦνται, ἀλλὰ συγχύζονται εἰς βαθμὸν τερατώδη. Ἡ ἀληθινὴ ἀρχὴ δὲν εἶναι ὁ ἐγωισμός, οὔτε ὁ κοινωνικὸς Μασοχισμός, ἀλλὰ ὁ κοινωνικὸς ἀτομικισμός: διότι ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος εἶναι σύμφωνα μὲ τὴν ὅλην φύσιν του κοινωνικὸν ὄν, τὸ ἄτομον δύναται νὰναπτύξῃ ὅλας τὰς ἰκανότητάς του μόνον κοινωνικῶς.

Αἱ πλάναι αὐταί, αἱ ὁποῖαι θέλουν νὰ

φέρουν εἰς σφαλερὰν ὁδὸν τὸν ἀναφυόμενον ἀτομικισμόν, καὶ σημαίνουν ἕνα λοξοδρομημα ὄχι μόνον δι' αὐτὸν ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ὅλον πολιτισμὸν μας — αἱ πλάναι αὐταὶ ἔχουν τὴν αἰτίαν των εἰς τὸ ὅτι ὁ ποιητῆς-φιλόσοφος ἠγνόει ἐντελῶς τὰς φυσικὰς καὶ περισσότερον τὰς πολιτικὰς ἐπιστήμας. Μόλις τοῦ ἦσαν γνωστὰ πλείοτερα ἀπὸ μερικὰ δαρβινικὰ ἀξιώματα, τὰ ὁποῖα ἐπιπροσθέτως καὶ παρενόησε. Καὶ ὅπως ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ ἐδημιούργησε ὁλόκληρον μυθιστόρημα ἀπὸ τὴν λέξιν Ἀνάγκη, τὴν ὁποῖαν εἶδε λαξευμένην εἰς τὸν ναὸν τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων, οὕτω καὶ οἱ λόγοι: *Περὶ ὑπάρξεως ἀγών, Ἐπιλογῆ τῶν ἰσχυρῶν* ἤρκεσαν εἰς τὸν Νίτσε διὰ νὰ οἰκοδομήσῃ ἕνα μέγα μυθιστόρημα, τὸ ὁποῖον βεβαίως τιμᾷ τὴν φαντασίαν καὶ τὴν πλαστικὴν δυνάμιν του.

Καὶ οὕτω ἐρχόμεθα εἰς τὴν περιοχὴν ἐκείνην, ὅπου ὀφείλομεν νὰναγνωρίσωμεν τὸ μεγαλεῖον τοῦ Νίτσε, εἰς τὴν περιοχὴν ὅπου ἐπλάσε ἕνα αἰώνιον μνημεῖον. Τὸν ἀδικοῦν ὅταν τὸν ὀνομάζουν φιλόσοφον, ὅπως τὸ ἔκαμνε καὶ ὁ ἴδιος: διότι τότε τὸ ἔργον του (κοινωνιολογικῶς ἐξεταζόμενον) θὰ ἦτο ἀσήμαντον ξαναζέσταμα τῶν ἀπληραιωμένων ιδεῶν τῶν Hobbes, de Madevilles, Marquis de Sades καὶ

Stirner. Ὁ Νίτσε ἦτο ποιητῆς, ὁ ποιητῆς τοῦ ἠρωϊσμοῦ, τὸν ὁποῖον αὐτὸς ὁ πάντοτε ἀσθενικός¹ ψάλλει μὲ τὴν αὐτὴν παράφορον ἀφοσίωσιν εἰς ὅλας τὰς παραλλαγὰς του, ὅπως ὁ Κλόψτοκ τὸν Μεσσίαν: ἀπὸ τὸν ἠρωϊσμόν τῆς αὐτοθυσίας, ἀπὸ τὴν ἱπποτικὴν ὑπερηφάνειαν, τὴν ἀστραπηθῶλον χαρὰν τῆς πάλης, τὴν ἀρρενωπὴν γενναϊότητα ἕως τὴν ὠμὴν, τὴν κτηνώδη σκληρότητα. Καὶ μὲ αὐτὸ τὸ θαυμασιῶς βοῖζον ποίημα ἔχει ἐξυπνήσει εἰς κάποιους παραπαίοντας τὸν ἀτομικισμόν, τὴν αὐτοθέλησιν καὶ τοὺς ἔχει διδάξει νὰ ζοῦν ἰδίῳ ὀνόματι, νὰ βαδίζουσιν τὸν ἰδικὸν των δρόμον. — Καὶ μὲ τὸ ἰσχυρὸν του πνεῦμα ἀνεκίνησε ἐπίσης τὰ μεγαλῆτερα ζητήματα τῆς ἐποχῆς μας καὶ ἂν ἀφενὸς ὑπῆρξε μέγας ἀποπλανητῆς, ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἦτο καὶ μέγας ὑποκινητῆς καὶ προαγωγός. Καί, ὅπερ τὸ σπουδαιότερον: ἐζήτησε ἀνεπιφυλάκτως τὴν ἀλήθειαν: ἐθυσιάσθη ἀφιλοκερδῶς διὰ τὸ ἔργον του καὶ ἀφιέρωσε εἰς αὐτὸ τὴν δυνάμιν του, τὴν υγείαν, τὴν ζωὴν του.

[Ἐκ τοῦ γερμ. Μετάφρ. X*] DR F. MÜLLER-LYER

¹ Τὸ καλλιτεχνικὸν ἔργον δὲν κατοπτρίζει τὴν ζωὴν τοῦ καλλιτέχνη, ἀλλὰ συχνότερον τὸ ἀντίστοιχον ἐκεῖνο ποὺ δημιουργεῖ ὁ πόθος του.

A. Vierkandt

Ο ΦΤΑΙΣΤΗΣ *

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

ΣΤΑΜΑΤΗΣΕ καὶ ἔτσι σὰ νὰ τοὺς εἶδε ἄγρια ὄλους. Τοῦ ἤλθε ὅμως στὸ νοῦ καὶ αὐτὴ, ἡ μάνα του, καὶ θύμωσε, θύμωσε.

— Τὸ ἔχει παρακάνει καὶ αὐτὴ, τὸ ἔχει παρακάνει! Στὸ διάολο!

Καὶ ἔσφιξε τὰ δόντια του.

Στὸ νοῦ του φάνηκε ὁ ἄσπρος λαιμὸς τοῦ κοριτσιοῦ καὶ ἄφησε τὴ μάνα του γιὰ νὰ συλλογισθῇ αὐτό, ἔτσι, περαστικά, καὶ γιὰ νὰ πάη στὰ λόγια, πάλι, ποῦ τοῦ εἶπε:

* Συνέχεια. Βλέπε «Καλλιτέχνην». Τεύχος 23ον Φεβρουαρίου 1912.

— Μὰ τί φταίω γώ!

— Ἐ, κατσικά! Γάλα! Δὲν πουλᾷς; μιά δροσερὴ φωνὴ, δούλας τοῦ φώναξε.

Στεκότανε σὲ μιά πόρτα κρατῶντας ἕνα δοχεῖο. Ἦτανε τριανταφυλλένια στὰ μάγουλα καὶ εἶχε τὰ μάτια γαλανὰ.

Τὴν κύταξε καὶ ἔτσι αἰσθάνθηκε τὴ λύπην του νὰ σταματᾷ. Τώρα τὴν ἔβλεπε σαυτὸ τὸ σπίτι. Ἄλλοτε κατέβαινε μιά ἄλλη ἀσχημομούρα...

Τῆς ἔβαλε τὸ γάλα χωρὶς νὰ μιλήσῃ καὶ πῆρε τὰ λεπτά.

Προχώρησε. Ἡ μορφή τῆς δούλας τὸν

ἀκολούθησε. Τὰ μάτια της τὰ καταγάλανα, τὰ μάγουλά της τὰ τριανταφυλένια....

Σὲ λίγο ἔκανε μιὰ προσπάθεια νὰ τὴν λησμονήσῃ καὶ πετάχθηκε σὲ κείνο, ποῦ ἤθελε νὰ σκεφθῆ.

— Ἐχουν δίκαιο, ἔχουν δίκαιο! εἶπε. Ἐπρεπε κάτι νὰ κάνῃ, κάτι.... Ἐφτανε ἴσαμε δῶ ἡ ἀτιμία!...

Τὸ παρατσούκλι, ποῦ τοῦ εἶχανε βγάλει τὸ ἤξερε ὁ Σούρσουλας, τὸν λέγανε «μικρὸ μπομπεμένο». Ἄλλοτε τοῦ τὸ φώναζε κάποια γειτόνισσα δυνατά, ὅταν ἔκανε παίζοντας καμμιὰ τρέλα. Μαυτὸ τὸν ὑποδεχθήκανε, σιγὰ ὅμως, οἱ συγκατοικίες του καὶ ἄλλες γειτόνισσες, ποῦ τὶς βρῆκε νὰ κάθονται, καθὼς γύρισε λίγο νωρὶς ἀπ' τὸ συνειθισμένο του γύρο, ἄλλες κάτω στὸ χῶμα καὶ ἄλλες σὲ σκαμνάκια, δίπλα στοὺς ἀδειους τενεκέδες τῶν σκουπιδιῶν, καὶ νὰ σιγομιλοῦνε πλέκοντας κάλσες, ἢ μπαλώνοντας ρούχα.

Τὴν μάνα του δὲ τὴ βρῆκε κεῖ. Καὶ ἔμεινε στὴν πόρτα τοῦ μαγερειοῦ, τὸ μόνο ποῦ βρῆκε ἀνοιχτό, κυτᾶζοντας τὶς ὄρνιθες, τὰ ρούχα τὰ ἀπλωμένα. Τὶς κατσίκες του τὶς εἶχε ἀφήσῃ ἔξω γιὰ νὰ βοσκίσουν.

Κεῖνὴ τὴν ὥρα ἕνας πετεινὸς μαῦρος μὲ χρυσομέενες τὶς φτεροῦγες καὶ τὴν τραχειλιά ξεφώνιζε ἀπαντῶντας στὶς φωνὲς ἄλλων πετεινῶν, ποῦ ἀκουγότανε νὰ λαλοῦνε ἀπὸ δίπλα, ἀπὸ μακριὰ, ἐνῶ οἱ ὄρνιθες του ἐκινουῦντο κοντὰ του μὲ ὑψωμένα κεφάλια, χωρὶς νὰ βγάζουνε φωνὴ σὰ ἀλαλο πλῆθος, ἢ βουβὰ πρόσωπα.

Τώρα εἶδαν οἱ γειτόνισσες ὅτι ἀπὸ πάνω ἀπ' τὰ χεῖλια του εἶχε φανῆ μιὰ δυνατὴ μαυρίλα, ποῦ δὲν ἦτανε, χωρὶς ἄλλο, μουντζούρα, καὶ ὅτι οἱ ὄμοι του, ὁ λαϊμὸς του εἶχανε γεινῆ γεροί, καλοφκιαγμένοι.

— Ἐγεινε καὶ καλομούρης! εἶπε σιγὰ στὶς ἄλλες ἢ γρηὰ Ψῆλενα, ποῦ εἶχε σταματήσῃ τὸ πλέξιμο καὶ τὸν εἶχε ἐπιθεωρήσῃ καλὰ πάνω ἀπ' τὰ ματογαῖα της.

Ἡ κυρὰ Μούρτενα ἔρριξε μιὰ ματιὰ πραγματογνωμόνα, ἀλλὰ τῆς φάνηκε ὅτι ὁ γυιὸς τῆς Σπυρέλενας τὴν εἶδε καὶ γιὰ

τοῦτο γυρίζοντας περισσότερο, πρὸς τὸ μέρος τοῦ πετεινοῦ, ποῦ ξακολουθοῦσε νὰ ξεφωνίζῃ.

— Σκασμὸς νὰ σὲ κόψῃ! τοῦ φώναξε.

Ἐγεινε κάποια ἡσυχία σὲ λίγο. Ὁ πετεινὸς σὰ νὰ τὴν εἶχε ἀκούσῃ, εἶχε πάψῃ.

Μέσα στὴν ἡσυχία ἀκουσθήκανε φωνὲς γυρολόγων, ἄλλες μακριὰ καὶ ἄλλες κοντὰ. Στὸ πάψιμό των ἀκουγότανε μοναχῆ φωνὴ κατσίκας καὶ κουδούνια...

Μιὰ φωνὴ χονδρὴ πέρασε φωνάζοντας.

— Ψάρια, καλὰ ψάρια!

Ξαφνικὰ ὁ ἀέρας γέμισε ἀπὸ φωνὲς παιδικές, γαυγίσματα σκύλων καὶ ὕστερα κρότος τυμπάνου καὶ φωνὴ βραχνῆ ἀκουσθήκανε νὰ τραγουδῆ ἕνα θλιβερὸ σκοπὸ.

Οἱ γυναῖκες ταραχθήκανε.

— Ἡ ἀρκούδα.

Καὶ ἡ μιὰ κοντὰ στὴν ἄλλη, ἀφοῦ παλέψανε μερικὲς νὰ συλλάβουνε τὸ κουβάρι ποῦ τοὺς ξέφυγε, τρέξανε γρήγορες στὴν πόρτα.

Ὁ Σούρσουλας εὐχαριστήθηκε ποῦ τὶς εἶδε νὰ φεύγουνε καὶ κινήθηκε ἀπ' τὴ θέσῃ του.

Ὁ κρότος τοῦ τυμπάνου εἶχε γεινῆ πιὸ δυνατὸς καὶ ἡ φωνὴ ὑψώθηκε πιὸ πολύ. Γαυγίσματα σκύλων κάποτε συνοδεύανε τὴ μουσικὴ του.

Ζήτησε μέρος νὰ καθῆσῃ. Εἶδε μέσα στὸ μαγερεῖο νὰ ἔχουνε μπῆ οἱ ὄρνιθες, ἐνῶ ὁ πετεινός, ποῦ πρὶν λαλοῦσε μανιακὰ, σκεκόταν ἀπ' ἔξω κυτᾶζοντάς τες καὶ φλυαρῶντας κάπου, κάπου. Τὶς ἔδωξε καὶ πέρνοντας ἕνα κασόνι τοῦ πετρελαίου κάθησε ἀπ' ἔξω.

Πάλι εἶδε τὴν ἐπιθυμία νὰ σκεφτῆ κείνο, ποῦ στὸ δρόμο ὄλο τὸν βασάνισε.

— Τί τὰ θέλεις αὐτά; εἶπε μὲ θυμὸ.

Ὁ κρότος τοῦ τυμπάνου καὶ ἡ βραχνῆ φωνὴ, ἀφοῦ πάψανε γιὰ λίγο, ἀκουσθήκανε πιὸ μακριὰ πάλι.

Ἐπὶ τέλους ἀκουσε φωνὴ γνωστὴ, πλατεία. Ἡ μάνα του ἐρχότανε.

Καὶ τὴν εἶδε σὲ λίγο νὰ φανῆ. Κόκκινη, κόκκινη καὶ ἀνθηρὰ σὰ ρόδο χειμωνιάτικο μὲ τὰ σχεδὸν ἄσπρα μαλλιά της. Τὴν εἶδε τώρα καὶ αὐτός, εἶδε τὴ ζωὴ ποῦ εἶχε

κείνο τὸ σῶμα!... Ἄλλὰ καὶ τί φωτιά θὰ ἔκλεινε τὸ σῶμα αὐτὸ μὲ τὶς εὐρωστες κινήσεις, σωστῆς γυναίκα, ῥωμαλαία, γυναίκα....

Καὶ ἔτσι περαστικά, γλήγορα σὰ ψεύτικο πράγμα, μπροστὰ στὴ ζωὴ ἐκείνη, τὸ ἀδύνατο σῶμα τοῦ πατέρα του πέρασε, κοντό, ἀρρωστεμένο!...

— Βρέ!... Πῶς... Πολὺ γλήγορα;...

— Ἐ!... ἔκανε αὐτὸς σκυθρωπός.

— Τί ἔ;...

Ἡ μάνα του ἦλθε καὶ στάθηκε ἀπὸ πάνω του. Τραβήχθηκε γιὰ νὰ περάσῃ.

— Μὰ σοῦ συμβαίνει βρέ, τίποτα; τὸν ρώτησε ἄμα βρέθηκε μέσα στὸ μαγερεῖο.

— Ὅχι! εἶπε κουνῶντας τὸ κεφάλι μὲ σουφρωμένα φρύδια καὶ σηκώνοντας τοὺς ὄμους. Τί νὰ μοῦ συμβαίνει!

Μπῆκε καὶ αὐτὸς μέσα.

— Εἶπα κὲγώ!...

Ζητοῦσε μέσα στὴν τσέπη τῆς ποδιάς, μιὰς θαλασσιᾶς μὲ ἄσπρες βουλίτσες, κάτι. Ἐβγαλε ἕνα κλειδὶ καὶ πλησίασε καὶ ἀνοίξε τὴν πόρτα τοῦ δωματίου.

— Ἐλα ἀπ' ἐδῶ!.. τοῦ εἶπε.

— Καλὰ εἶμαι κεδῶ!..

Αὐτὴ τὸν κύταξε καλὰ, προσεχτικά.

— Μὰ τί ἔχεις ἐσύ; τὸν ρώτησε.

— Κάτι ἔχω!... ἀπήντησε αὐτός.

— Τί τρέχει; ἔκανες τίποτα;... Μάλωσες;...

— Ὅχι, ὄχι!.. Μὴ φοβᾶσαι! Μακάρι νάτανε αὐτό!..

— Μὰ θὰ τὸ πῆς;..

— Νὰ ἀφοῦ τὸ θέλῃς! Εἶνε κάτι, ποῦ κάνουν ἄλλοι καὶ ἄλλοι βρίσκουνε τὸ μπελά τους!..

— Τί θὲς νὰ πῆς; τὸν ρώτησε αὐτὴ μισοκλείνοντας τὰ καστανὰ θερμά, θερμά μάτια της.

Αὐτὸς τὴν εἶδε καὶ ἔτσι μὲ μισοκλεισμένα τὰ μάτια, εἶδε, νὰ ἔχῃ μιὰ λάγνη θερμότητα, ποῦ τοῦ κέντησε τὸ θυμὸ.

Ἐγύρισε ἀλλοῦ τὸ κεφάλι.

— Γιὰ λέγε!... τοῦ εἶπε αὐτὴ κουνῶντας τὸ κεφάλι. Τί ἔπαφες;...

— Ἀκου δῶ μάνα! εἶπε αὐτὸς μὴ κυτᾶζοντας αὐτὴν στὰ μάτια. Ἄσ' τὰ ποῦμε

πιὰ καθαρὰ καὶ ξάστερα!... Ὅλοι μὲ βρίζουνε καὶ ξέρεις τὸ γιατί;... Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ τὰ ποῦμε; Πιὰ εἶμαι ἄνδρας!.. Ἐ, καὶ γι'αὐτὸ εἶμαι ἔτσι!...

Τὸ κόκκινο χρῶμα χάθηκε λίγο ἀπ' τὸ πρόσωπό της σὰ νὰ ξέβαψε, ἀλλὰ κίνησε τὸ κεφάλι μὲ τὰ φρύδια σουφρωμένα.

— Βρέ!.. Ὅτι κάνω, εἶνε δική μου δουλιὰ! εἶπε μὲ θυμο. Δὲν ἔχω λογαριασμὸ νὰ δώσω σὲ κανένα!... Καὶ ἔπειτα τί πειράζεσαι σύ;... Ὅτι κάνω γῶ εἶνε δική μου ντροπή!... Δὲν πέρνης σύ καμμιὰ μουτζούρα, μὴ φοβᾶσαι!...

Φαινότανε ταραγμένη ὄσω καὶ ἂν ἔκανε νὰ φανῆ θυμωμένη καὶ δὲν ἤξερε, τὰ εἶχε χάσῃ πῶς νὰ μιλήσῃ στὸ γυὸ της, ποῦ ξαφνικὰ ἔβλεπε νὰ ἀνακατώνεται σὲ πράγματα, ποῦ ποτὲ δὲν εἶχε, αὐτὴ, σκεφθῆ ὅτι ἦτανε δυνατὸν νὰ τῆς ζητήσῃ τὸ λόγο γιατί τὰ κάνει!...

Μουρμούριζε.

— Ἄς κυτάξῃ ὁ καθένας τὴ καμπούρα του!...

Ὁ Σούρσουλας χτύπησε τὸ πόδι του στὶς πλάκες.

— Μάνα, εἶπε, ἔτσι, ἢ ἄλλοιῶς αὐτοὶ δὲν τάκουνε αὐτά!.. Ἐκεῖνοι βρίζουνε μένα!.. Κατάλαβες; Ἐπὶ τέλους ἔχουνε δίκαιο!.. Ἐτσι τόχει ὁ κόσμος ὄλος!... Τὸ καταλαβαίνω!... Σοῦ λένε... Ἄστα!... Τί νὰ τὰ πῶ;... Μάνα ἀκου;... Πρέπει νὰ μαζευτῆς!...

Κινοῦσε νευρικὰ τὸ χέρι του καὶ τὰ λόγια του βγαίνανε σὰ νὰ τὰ δάγκανε.

Αὐτὴ δὲν ἀπήντησε. Εἶχε τὸ πρόσωπο στραμμένο στὸ δωμάτιο, ποῦ εἶχε ἀνοίξῃ.

— Ἀκουὲς τί σοῦ εἶπα; Τᾶκουσες; τὴν ρώτησε αὐτός.

— Τᾶκουσα, ἀλλὰ ἀφέντη δὲν ἔβαλα ποτὲ στὸ κεφάλι μου!

Ὁ Σούρσουλας ἔκανε νὰ τὴν πλησιάσῃ, ἀλλ' αὐτὴ ἀπλωσε τὸ χέρι της.

— Μὴν ἔρχεσαι κοντὰ!... Ὅ,τι θέλεις πέτο ἀπ' ἐκεῖ ποῦ κάθεται!.. τοῦ εἶπε.

Αὐτὸς στάθηκε καὶ τὴν κύταξε γιὰ λίγο χωρὶς νὰ μιλήσῃ.

— Καλὰ! εἶπε γέρνοντας τὸ κεφάλι στὰ πλάγια.

Και πάλι πήγε πίσω, όπου ήτανε πρώτα.

— Όπως θέλεις!.. Έτσι, έτσι! τής είπε.
“Ακουτο όμως!.. Μάνα, θά φύγουμε και απ’
αυτή τή γειτονιά, τ’ έχω σκεφθῆ από καιρό,
γιατί όλοι με περιφρονοῦνε χωρίς νά κάνω
τίποτα γώ!.. Τίποτα!.. Στην ταβέρνα,
στό δρόμο, στον καφενέ!.. Παντού! Με
τό τίποτα μου τὸ γτυποῦνε αὐτὸ στῆ
μούρη!.. Μὰ τί φταίω ἐπὶ τέλους ἐγώ;...
— Ε, καὶ τί θέλεις ἀπὸ μένα;
— Χριστέ!.. Μὰ δὲν ἀκοῦς!..
— Μὴ φωνάζεις!
“Ένα βῆμα ἀκούσθηκε ἔξω καὶ μία
μορφή κίτρινη, ἀδύνατη μικρὸσωμου ἀνθρώ-
που φάνηκε στὴν πόρτα. Φοροῦσε σταχτιά
παληὰ ρεμπούμπλικα με λιγδωμένη κορ-
δέλα καὶ ἐπανωφόρι, ἂν καὶ ὁ καιρὸς ἀκόμα
δὲν ἦτανε κρύος, πρᾶσινισμένο, παληό.
— Τί εἶνε; ρώτησε με σιγαλὴ φωνή.
— Τίποτα, πατέρα!.. Κάτι ἔλεγα τῆς
μάννας καὶ θύμωσε!..
Αὐτὴ με μάγουλα, τώρα, κόκκινα καὶ

τὰ μάτια λαμπερὰ καὶ μένα κίνημα, ποῦ
τὴν ἔδειξε πιὸ παχιά, πιὸ εὐρωστη, εἶπε
δείχνοντας με τὸ μεγάλο δάχτυλο καὶ ἀνά-
ποδα τὸ γυὸ τῆς.
— Νά!.. ἄρχισε ὁ κύριος καὶ ἀνα-
κατώνεται σ’ ὄλα!..
“Ο πατέρας του κατάλαβε τί συνέβαινε;
“Έτσι όμως τοῦ φάνηκε, τοῦ Σούρσουλα,
νά ἔγειρε τὸ ἀσθενικό σῶμα τοῦ πατέρα του,
τὸ μικρό, σὰ νά μαζεύτικε καὶ τὰ μάτια του
σὰ νά θέλανε νά ἀποφύγουνε τὰ δικά του.
— Ἀφήστε αὐτά!.. εἶπε μόνο σιγά,
παρακλητικὰ σχεδόν.
“Ο Σούρσουλας κινήθηκε. Αἰσθανότανε
πάντα λύπη, μεγάλη λύπη γιὰ τὸν ἀσθε-
νικό πατέρα του. Καὶ τώρα ἡ στάση του
αὐτή, ἡ συντριμμένη, τὸν ἔκανε νά λυπᾶται
πολύ, πολύ!..
Στάθηκε γιὰ λίγο. Τοῦ ἐρχότανε κάτι
καλὸ νά πῆ στὸν πατέρα του, ἀλλὰ με
μιάς τὸ ἐπνιξε καὶ εἶπε ἀπότομα.
— Ἐγὼ πάω!.. Ἐχω κάποια δουλιά!..
("Ἐπεται συνέχεια) ΔΗΜΟΣΘ. Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΝΥΧΤΟΣΚΑΡΙ

Στοῦ χρόνου τ’ ἀργογύρισμα μπῆκε τὸ καλοκαῖρι
κι ἔλυσε σιὰ ψηλὰ βουνὰ τὰ πουπουλάτα χιόνια,
ἀργονυχτιώνει σιὰ χροσά, σιὰ κόκκινα χαράζει
γλυκὸς πανώρηος οὐρανός, πλατύς, γαλανομάτης
καὶ κάτω ἀναδιπλώνεται κροσάτη, μαντυλοῦσα
ἢ θάλασσα ἢ μαργιολή, καραβοστολισμένη...
Λάμπουν τὰ ξάστερα νερά, τὰ ξέλαμπρα φεγγάρια,
φυλλίζουνε τὰ σύδεντρα καὶ δένουν τὰ λουλούδια
σ’ ἀθώρητο σφιχτὸ καρπὸ, ποῦ θὰ τὸν θρέψ’ ὁ γῆλιος
ἀφράτιο καὶ παχουλὸ σὰν μάγουλο κοπέλλας.
Τῆ νύχτια ποῦ ὀλόγιομο προστίζει τὸ φεγγάρι
κινᾶνε οἱ σκουτέρηδες κι ἀνοίγουν τὰ μαντριά τους
καὶ σαλαγοῦν προσιάριδες κάτω στο νυχτοσκάρι
τὰ ροῦσα καὶ τὰ ἔγγαλα, τὲς γαλανὲς κεροῦλες,
τὲς πλουμιδὲς τὲς καλεσιές, τὰ βερκολιά γελᾶδια.
Κι ἀκολουθᾶνε πίσω τους οἱ λιγερὲς τσοπάνες
με τὰ χιονάτα βόδια τους καὶ τὲς ξανθὲς γελᾶδες
καὶ στήνουνε κατάκαμπα χορόνε νεραϊδέσιο,
ποῦ τὸν ξομπλίζ’ Ἀγγερινὸς κι ὄλο φωτοτρεμίζει...
ΧΑΡΗΣ ΕΠΑΧΤΙΤΗΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ ΧΟΔΛΕΡ

Η σημερινή εποχή ἴσως νά μὴν ἀντι-
τάσση τόσην ἄρνησιν καὶ νά μὴ
δείχνη τόσην ἔλλειψιν κατανοήσεως
διὰ κανένα ἄλλον ἀπὸ τοὺς ἐξέχοντας συγ-
χρόνους τεχνίτας ὅσον διὰ τὸν μεγάλον
Ἑλβετὸν ζωγράφον Φερδινάνδον Χόδλερ.
Ἀκόμη καὶ ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ἐπι-
βλητικότης τῶν μεγάλων διακοσμητικῶν
πινάκων του ἐμπνέει τὸν σεβασμόν, μένουσιν
ζαφνισμένοι. ἂν δὲν γελοῦν καὶ δὲν ἀγα-
νακτοῦν ἐμπρὸς εἰς τὰς συμβολιστικὰς
παραστάσεις του με τὰς στοχαστικὰς μορ-
φάς, τὰς παραδόξους στάσεις, τὰς θλιβε-
ρὰς κινήσεις, τὰ μακρὰ σώματα καὶ τὰ
ραιθὰ σκέλη. Ἐμπρὸς στὰς εἰκόνας αὐτὰς
προβάλλει ἡ ἰδία ἀμφιβολία, ποῦ ἐπικρα-
τεῖ γενικῶς ἀκόμη καὶ διὰ τὴν καλλιτεχνι-
κὴν σημασίαν τοῦ Δομενίκου Θεοτοκοπού-
λου, τὸν ὁποῖον μία μερὶς τῆς νεωτέρας
τεχνοκριτικῆς θέλει νάναβιβάσῃ στὴν κορυ-
φὴν τῶν ζωγράφων τῆς ἰσπανικῆς Ἀνα-
γεννήσεως.

Καὶ πράγματι κάποια συγγένεια στὴν
αἰσθησιν τῆς τέχνης φαίνεται νά ὑπάρχη
μεταξὺ τοῦ κρητικοῦ ζωγράφου καὶ μιάς
σειρᾶς συγχρόνων καλλιτεχνῶν, εἰς τὴν
ὁποῖαν ἀνήκει καὶ ὁ Χόδλερ καὶ οἱ ὁποῖοι
ἢ δὲν ἀνήκουν στὴν σχολὴν τοῦ ἐμπρεσ-
σιονισμοῦ ἢ ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ ὄριά του.

Γνωστὸν ὅτι ἡ μεμονωμένη εἰκὼν δὲν
ἦτο ἀνέκαθεν ἓνα καλλιτέγνημα αὐτὸ καθ’
ἑαυτό. Εἰς τὸν ἀρχαῖον κόσμον, εἰς τὴν
ἐποχὴν τῆς Ἀναγεννήσεως ἢ εἰκὼν ὅπως
καὶ τὸ ἄγαλμα ἦσαν μέρη ἐνὸς συνόλου,
μιάς εὐρυτέρας καλλιτεχνικῆς συνθέσεως.
“Ο 18ος αἰὼν, ὁ αἰὼν τῆς ἀνυψώσεως τοῦ
ἀτόμου καὶ τῆς ἐμφανίσεως τῆς ἀτομικι-
στικῆς ψυχολογίας εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν,
ἤρχισε καὶ εἰς τὴν σφαιρὰν τῆς τέχνης τὴν
ἀνατροπὴν, ποῦ συνετελέσθη τὸν 19ον
αἰῶνα με τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἀτομικισμοῦ.

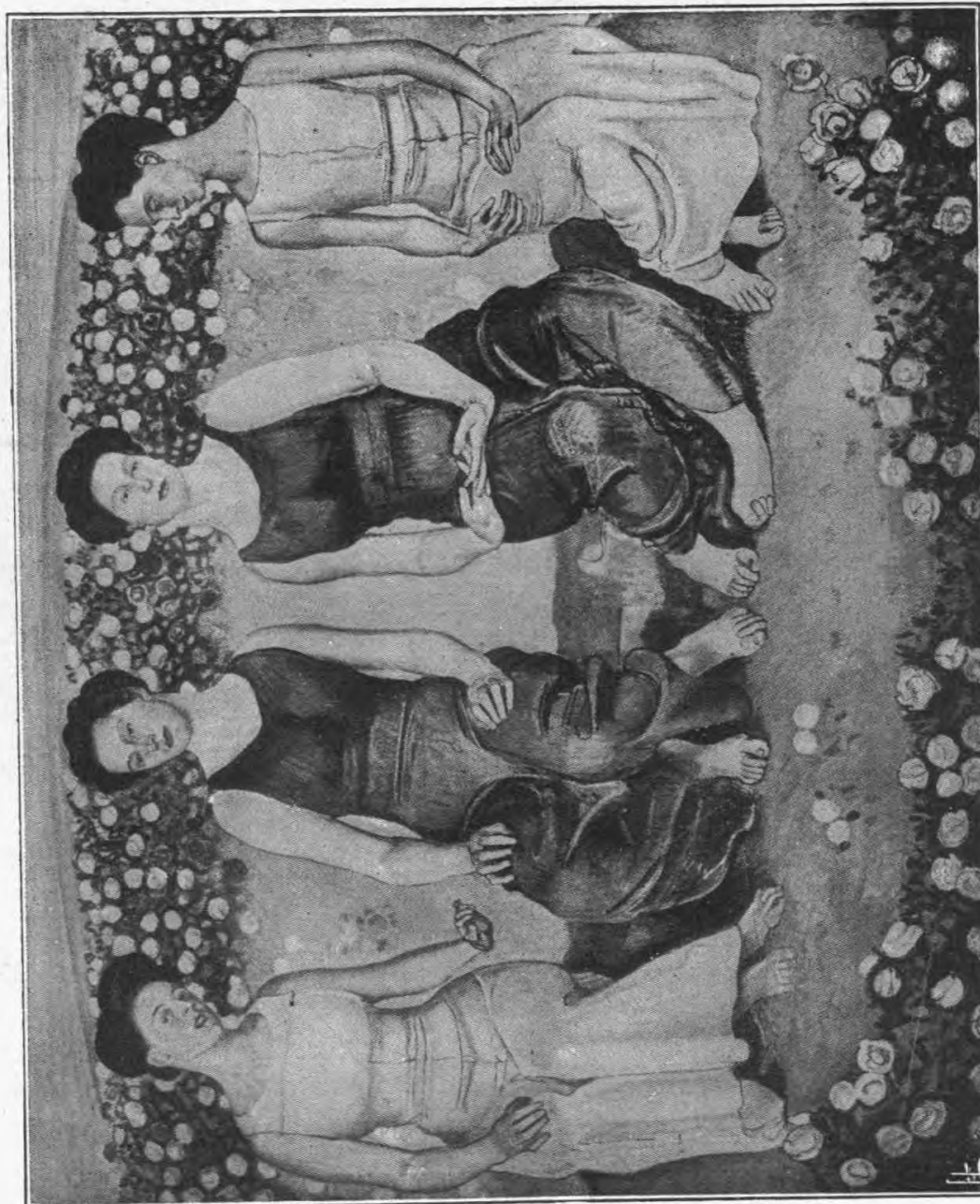
Ένα ἀπὸ τὰ μεγάλα κατορθώματα τοῦ
ἐμπρεσιονισμοῦ εἶναι ὅτι ἔδωσε εἰς τὴν
εἰκόνα μίαν τελείαν αὐθύπαρκτον καλλιτε-
χνικὴν ὑπόστασιν. Ἡ νίκη ὅμως τῆς ἀτο-
μικιστικῆς θεωρίας εἰς μίαν ὠρισμένην κοι-
νωνικὴν περίοδον συμπίπτει με τὸ ἐξύπνημα
μιάς ἄλλης ιδέας, τῆς ιδέας τοῦ κοινωνι-
κοῦ ἀθροιστικισμοῦ, καὶ ἦτο ἐπόμενον ἡ
νέα ψυχολογικὴ αὐτὴ στιγμή νά εὕρῃ
ἐφαρμογὴν καὶ εἰς τὴν τέχνην. “Ο διακο-
σμητικὸς χαρακτήρ, πρὸς τὸν ὁποῖον τείνει
ἡ σύγχρονος ζωγραφικὴ, δὲν εἶναι τόσον
συνέπεια ἀτομικῶν καλλιτεχνικῶν κλίσεων,
ὅσον ἀναγκαία φορὰ τῆς ὅλης ζωγραφικῆς
κινήσεως πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν. Ἡ
προϊούσα ἀνάπτυξις τῆς οἰκοδομικῆς τέχνης
ὑπὸ τὴν ἐπήρρειαν τῶν νέων ἀθροιστικι-
στικῶν τάσεων τῆς κοινωνίας ἀφαιρεῖ ὅλοῦν
ἔδαφος ἀπὸ τὴν καθ’ ἑαυτὴν εἰκόνα καὶ
ἀνοίγει στὸν ζωγράφον νέους συνθετικούς
ὀρίζοντας, νέας συναφείας καλλιτεχνικῆς
συνεργείας, ὅχι με τὴν προϋπόθεσιν τῆς
δουλικῆς ὑποταγῆς τοῦ ζωγράφου στὴν
ἀρχιτεκτονικὴν ἀνάγκην, ἀλλὰ με τὴν ἐν-
νοιαν τῆς εὐρύνσεως τοῦ πλαισίου τῆς
εἰκόνας καὶ συνεπῶς καὶ τῆς μετατροπῆς
τῶν ὄρων με τοὺς ὁποίους ἐπιζητεῖται ἡ
αἰσθητικὴ ἐπενέργεια.

Δίχως τὴν προϋπόθεσιν τῆς συναφείας
αὐτῆς δὲν ἤμπορεῖ κανεὶς νά ἐκτιμήσῃ
ὅσον πρέπει τὴν σημασίαν τοῦ νεωτεριστι-
κοῦ στοιχείου εἰς τὰ ἔργα τοῦ Φερδινάνδου
Χόδλερ. Διότι οἱ μεγάλοι διακοσμητικοί
του πίνακες δὲν εἶναι ἔργα προωρισμένα
διὰ τὰς συνήθεις συγχρόνους ἐκθέσεις, ἀλλὰ
ἔχουν συντεθεῖ διὰ νά διακοσμήσουν ὡς
τοιχογραφίαι μεγάλους εὐρεῖς χώρους. Εἰς
τὴν συνάφειαν αὐτὴν ἔχουν τὴν πηγὴν των
καὶ ὁ ἰδιαιτέρος ρυθμὸς τῶν εἰκόνων αὐτῶν
καὶ ἡ ιδέα τοῦ ζωγράφου.

“Ο Φερδινάνδος Χόδλερ ἐγεννήθη τὸ

ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ
ΥΠΟ ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΥ ΧΟΛΛΕΡ

ΙΕΡΗ ΩΡΑ ΥΠΟ ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΥ ΧΟΛΛΕΡ

1853 πλησίον εις Βέρνην από ταπεινούς γονεείς και νεαρός ήλθε στην Γενεύην κ' έσπούδασε στο εργαστήριον του τότε διευθυντού της 'Ακαδημίας της Γενεύης Βαρθολομαίου Μένν, ο οποίος, ως μαθητής του Ingres, τον εισήγαγε εις την αυστηράν ιχνογραφικήν τέχνην του διδασκάλου του και εις τον ζωγραφικόν τρόπον του Κορò με τας λεπτάς αποχρώσεις. Καί τα πρώτα έργα του Χόδλερ δείχνουν και τας δύο αυτάς επιδράσεις. Μαζί όμως με αυτάς φέρουν και τα στοιχεία της κατοπινής του εξέλιξεως, την μεγαλοπρεπή γραμμήν, το λεπτόν αίσθημα εις τας χρωστικὰς αντιθέσεις, που είναι τα σπουδαιότερα μέσα με τα οποία επενεργεί ή επιβλητική τοιχογραφία του σημερινού Χόδλερ.

Μίαν επίδρασιν ή συγγενή προσπάθειαν της τέχνης του Πυβίς δε Σαβάν, μίαν αντίληψιν του χώρου της εικόνας ομοίαν με κάποιων ψηφιδωτών εις παλαιάς ιταλικὰς εκκλησίας διακρίνει ή κριτική εις τας τοιχογραφίας αυτάς, ο,τι όμως αποτελεί το ξεχωριστόν χαρακτηριστικόν του Χόδλερ είναι το μεταχείρισμα της γραμμής ως μέσου εκφράσεως του έσωτερικού κόσμου, ή ανύψωσις της εις σκοπόν σχεδόν, εις ιδιότυπον καλλιτεχνικήν γλώσσαν. Έπειτα ή απλότης της μορφής εις την οποίαν τείνει και ή καθαρότης της εκφράσεως και ο λακωνισμός της. Καί γραμμή και χρώμα και φωτοσκίασις, όπως και ή τοποθέτησις των μορφών εντός του χώρου της εικόνας δίδουν την εντύπωσιν του φυσικού, όχι όμως και της αντιγραφής της φύσεως, αλλά της καλλιτεχνικής εξυψώσεως της με τον τονισμόν του ουσιώδους μόνον και την αποφυγήν πάσης περιττής λεπτομερείας. Η τέχνη του Χόδλερ έχει τον ρεαλισμόν κάθε μεγάλης τέχνης, ένα ρεαλισμόν, που στο έπιπολαιον μάτι φαίνεται: ίσως ως αφύσικος υπερβολή. ενω κυρίως δέν είναι παρά ή πραγματικότητα ανυψωμένη εις ρυθμόν.

Τέτοιαν εντύπωσιν μάς δίδει ο Ξυλοκόπος, ο Θεριστής, ο Τέλλ, το Βλέμμα στο Άπειρον, οι Κουρασμένοι από τη ζωή, ή μεγαλοπρεπής Υποχώρησις του Μαρινιάνου.

Εις όλην την μακράν σειράν του έργου του ο Χόδλερ παρουσιάζεται ως μία ισχυρά διάνοια, που αγωνίζεται να κατακτήση νέας μορφάς προς εκφρασιν της σοβαράς ιδέας του, να πλάση νέας ζωγραφικὰς συνθέσεις προς εκδήλωσιν των έσωτερικών κινήσεων του ανθρώπου. Η κυρίαρχος ψυχολογική διάθεσις του Χόδλερ δέν είναι ή ευθυμία, ή αντίληψις που έχει της ζωής δέν είναι ή θεία ιλαρότης. Η τέχνη του, εκφράζει περισσότερο την θλίψιν της ζωής και οι άνθρωποι του είναι σοβαροί και σκεπτικοί, σκυμμένοι από το βάρος της ύπαρξεως. Όπου υψώνεται το μέτωπον, όπου σηκώνεται το βλέμμα από την γήν δέν λάμπει από την ευτυχίαν, αλλά σκιάζεται από μίαν μελαγχολικήν ψυχικήν ενατένισιν, κοιτάζει μάλλον στοχαστικόν, θλιμμένον παρά έκστατικόν στο βάθος, του αγνώστου και του ονείρου. Χαρακτηριστικά δια τον έντελως ψυχικόν ρυθμόν των είναι τα τοπεία του Χόδλερ. Ένα κομμάτι από τον κόσμο γύρω μας βλέπομε πράγματι μπροστά μας, όμως μάς ενεργεί ως αποκάλυψις. Δέν είναι μία τοποθεσία, όπως θα την έβλέπαμε με μάτια νηφάλια, αλλά όπως θα μάς παρουσιάζετο εις μίαν ιδιαίτεραν ψυχικήν κατάστασιν. Νομίζομεν πως την έχομε ιδεί κάποτε στο όνειρό μας ή με την φαντασίαν κ' εν τούτοις δέν είναι παρά μία άλπεινή τοποθεσία, που ο ζωγράφος την απεικόνισε εις ώρισμένην στιγμήν φωτισμού.

Και ενω ο Χόδλερ συνορεύει εδώ με την έμπρεσσιονιστικήν τεχνικήν αντίληψιν, στην συμβολιστικήν μορφήν της ζωγραφικής του χωρίζεται έντελως από την θεωρίαν αυτήν. Καί αυτή ή όψις του Χόδλερ είναι εκείνη που συναντά την μεγαλητέραν αντίδρασιν. Η προσπάθεια να εκφράση την ιδέαν με το μέσον του σχήματος και των γραμμών, την ψυχικήν διάθεσιν με την στάσιν των μορφών και με τας κινήσεις των και την σύνθεσιν των θεωρείται ως επιζήτησις ιδιορρυθμίας, ως επιτήδευσις κ' εκκεντρικότης, αν δέν εκλαμβάνεται πάντοτε ως ψυχική ανωμαλία. Δια μίαν όμως αντίληψιν της τέχνης ευρυτέραν αί φαινομενικώς παράδοξαι αυταί μορφαι και στάσεις και κινή-

σεις, αί ένθυμιζουσαι αφ' ενός την τέχνην πρωτογόνων εποχών και αφ' έτέρου την σημερινήν ανάπτυξιν της τέχνης του χοροϋ, δέν είναι και αυταί παρά προσπάθειαι προς ανύψωσιν της εκφράσεως της ψυχικής ζωής κ' εδώ, αί όποιαί και όταν ακόμη δέν φθάνουν την υποβλητικήν δύναμιν και την ονειρώδη υπερπραγματικότητα εικόνων, όπως ο *Dialogue intime*, το *Όνειρον*, το *Παιδι με το κρινον*, ή *Τερή ώρα*, μένουν εν τούτοις πάντοτε σεβαστοί σταθμοί ενός σοβαρού αγώνος προς απεικόνισιν του πλέον μυχίου, μιᾶς προσπάθειας ναπογυμνώσθι την παράστασιν από πᾶν το έξωτερικόν και το τυχαίον και το άσήμαντον. Καί είναι πράγματι σαν ψυχαί και μόνον ψυχαί όλα τα γυναικεία εκείνα σώματα με την έντελως πνευματικήν γυμνότητά των, ή με τα λιτά ομοιόμορφα φορέματα και με τα άνθη ως μόνον κόσμον γύρω των. Φαίνονται ως όντα εκτός καιρού και τόπου, εκτός φύλου ακόμη κ' εν τούτοις το δραμά των, ή εκφρασις των, το αίσθημα που υποβάλλουν είναι καθόλου γήινα και ανθρώπινα.

Κατηγοροϋν την τέχνην του Χόδλερ δια το όμοιεδές και όμοιότυπον των μορφών και στάσεων και δια το άπρόσωπον της

εκφράσεως των. Καί αληθινά αυτή δέν ζητεί το έξαιρετικόν, το χωριστόν και άτομικόν όσον το γενικόν και τυπικόν, το υπερπροσωπικόν, αν ήμπορεί κανείς να όνομάση έτσι εκείνο που φαίνεται ως άπρόσωπον. «Οί χαρές και οί θλίψεις όλων μας είναι επαναλήψεις των χαρών και των θλίψεων των άλλων και γίνονται όραταί έξωτερικώς μόνον με τας αυτάς ή αναλόγους κινήσεις». ειπε κάποτε ο ίδιος Χόδλερ. Αυτά τα λόγια δέν μάς δίδουν μόνον διατυπωμένην από τον ίδιον την αισθητικήν του, άλλ' αφήνουν να έννοηθι, ότι όπως με την εκφρασιν της επιβλητικής διακοσμητικής του τέχνης, έτσι και με την ουσίαν της συμβολιστικής μορφής της αντιπροσωπεύει πάλιν μίαν ψυχολογικήν στιγμήν της εποχής του, την αντίληψιν δηλαδή πως ο άνθρωπος δέν είναι μόνον άτομον αλλά και μέρος ενός γενικωτέρου συνόλου. Καί εδώ ίσως είναι και ο κυριώτερος λόγος, δια τον όποιον ή τέχνη του Χόδλερ δέν ήμπορεί να εύρη τελείαν κατανόησιν εις μίαν εποχήν που, παρ' όλον το έξύπνημα μιᾶς διαφορετικής κοινωνικής ψυχολογίας, εν τούτοις κυριαρχεί ακόμη ή άτομιστική αντίληψις του ανθρώπου και γενικά της ζωής και της τέχνης.

S P L E E N

Στον ποιητήν και φίλον Γ. Γεωργακόπουλον

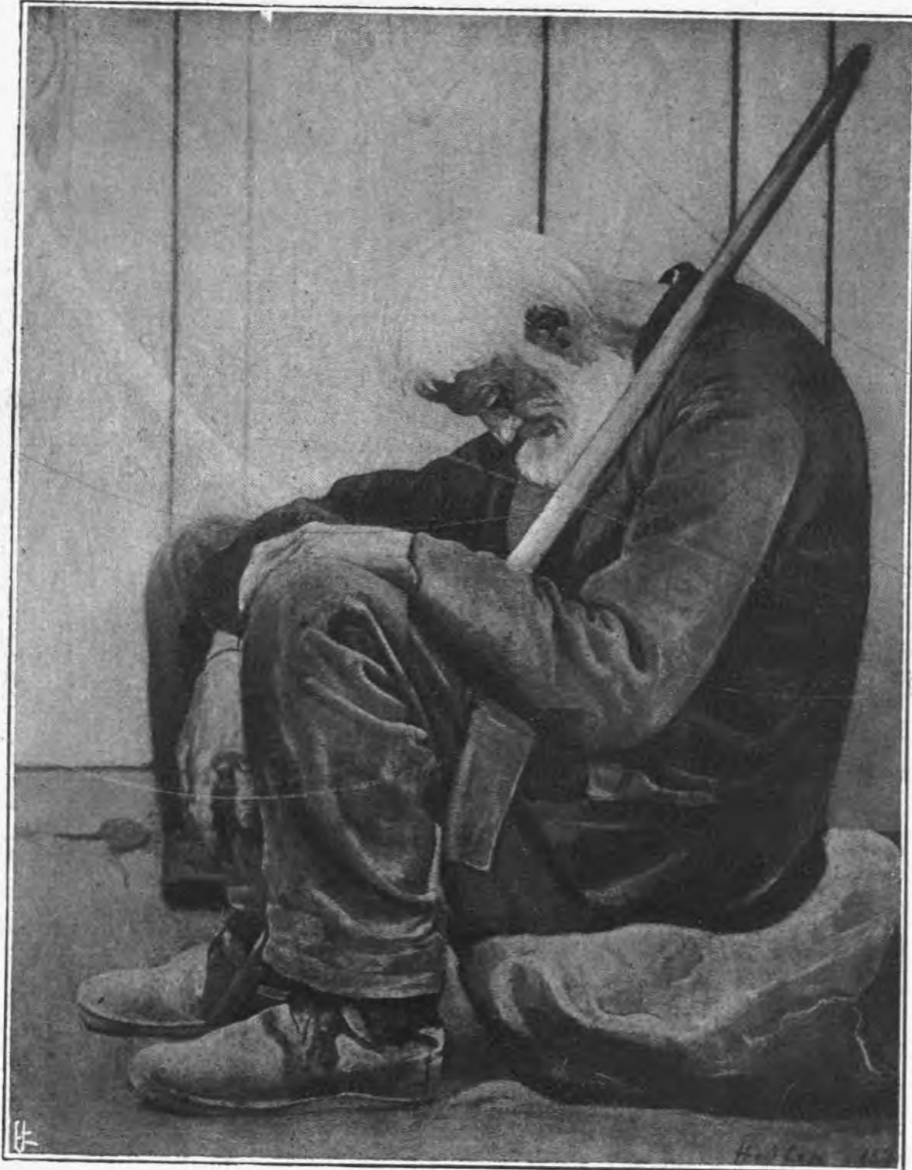
Η Στεναχώρη — αλήτισσα των ανθρωπίνων κόσμων —
 Από των Αναμνήσεων κυλώντας τα βασίλεια,
 Μιά μέραν έσταμάτησε στήν έρμο της ψυχής μου
 Κι έστησε εκεί την τέντα της που ο Κόρος έχει ύφάνει.

Και λησμονήθηκε, αδερφή, κι έμεινε εκεί για πάντα...

Πάνου απ' την τέντα της περᾶν άργά, βαρειά, τα χρόνια,
 Όμοια με σμάρι κορακιών που πάνε για κουφάρια,
 Μα το βραχίο τους κρώξιμο ή ερήμωση το πνίγει
 Κι ή νύχια, από τα μάτια της τα έκστατικά, τα κρύβει.

Και μένει όνειρευόμενη, άκίνητη σα Σφίγγα
 Πάνου από την έκταση του άδειου και του πένθους
 Σπαρμένη με τα κόκκαλα των σάπιων όνειρών μου —
 Καραβανιών που χάθηκαν μιαν Όαση ζητώντας.

ΤΟ ΦΕΓΓΑΡΟΠΟΥΛΙ

ΚΟΥΡΑΣΜΕΝΟΣ
ΥΠΟ ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΥ ΧΟΛΛΕΡ

ΔΕΘΗΚΕ σὲ βαρὺ ὕπνο τὸ χωριὸ κείνο τὸ βράδυ ὅπως τόσες ἄλλες νυχτιές ἀπὸ χρόνι' ἀθύμητα. Ὑπνο παράξενο, σιδηρένιο μ' ὄνειρατα πειὸ παράξενα καὶ πειὸ ξωτικά. Θὰ κόντευαν τὰ μεσάνυχτα. Ἡ πούλια μεσουράνισε ἐφτάστερη καὶ νὰ κάτου στή βουνοκορφή, κόντευε νὰ προβάλλῃ ὀλόλαμπρος ὁ αὐγερινός. Βουβαμάρα ἦταν γύρω καὶ μονάχα τὰ δέντρα κουνιόντουσαν ἀρηά, ἀρηά σὰν κάτι νᾶγνεφταν ψηλὰ στὸν οὐρανό, ποὺ κρέμοταν φωτοκεντισμένοι, βαθύς. Ξάφνου κατου στὰ ρημάδια κοντὰ στὲς πικροδάφνες, ποὺ περιτριγύριζαν τοὺς τοιμόρροπους τοίχους τῶν παλαικῶν ἀρχοντικῶν στριγγῆ κραυγῆ ἀκούστηκε.

— Κούκ, βάου, ου, ου.....

Κάτι σίστηκε συθέμελο κ' ἔτριξε σὰν ἀρμοὶ νὰ ξεκλείδωναν. Καὶ ξανακούστηκε ἡ κραυγὴ πνιχτή, σκοτεινιασμένη τώρα ποῦσχισε τὸν ἀγέρα ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη... Κάτι κακὸ ἔπεσε στὸ χωριό, κάτι θεϊκὴ κατάρρα. Ἐτριξαν στοὺς ριζέδες τὰ παράθυρα καὶ ἄνοιξαν μονόφυλλα καὶ σκιές ἀπὸ μέσα μισόσκυψαν.

— Τί στάθηκε;

— Ποιὸς ξέρει...

Καὶ πάλι ξαφνικὰ ἔτσι ἀπότομο σὰν κλάμα γιὰ κάτι χαμένο καὶ ἀγύριστο ἡ κραυγὴ ξανακούστηκε γεμάτη ἀνατρίχιασμα.

— Κούκ, βάου, ου, ου.....

Βούρλισαν σύγκαρδα οἱ χωριανοὶ οἱ ἀτρομοὶ. Κολασμένο ὄρνιο ἔπεσε στὸ χωριό. Καὶ κίνησαν ὅλοι σιγοπατώντας σὰν ἴσχοι ἀπὸ τὸ μεσανὸ χαράκι μὲ δυνατὰ στὰ χέρια τους πελέκια τὸ κολασμένο τὸ πουλί νὰ αἵματοπνίξουν, ποῦ θανατικὸ ἔμελλε νὰ φέρῃ στὸ χωριὸ τὸ δυναμωμένο στίς κορμостаσιές. Κ' ἦταν οἱ χωριανοὶ ἀφοβοὶ καὶ δυνατοὶ σὰν ἀπὸ τζελίκι. Καὶ ζοῦσαν

χρόνια τώρα κεῖ στὸ χωριὸ τους τὸ παράξενο ποῦ ξένος δὲν πάτησε, οὔτ' ἡ χαρὰ γέλασε. Ποτὲ δὲν χαροκόπησαν. Τῆ μέρα δούλευαν στὰ βαθυὰ τ' ἀνήλιαγα, ποὺ ὑνιά καὶ χαλκάδες καὶ ἀτσάλια λύγιζαν καὶ ἔχουναν πεντάχρυσο τὸ χαλκὸ σὲ δυνατὰ χωνιά. Ψηλοὶ ἀντραλωμένοι καὶ ἀγριομάτηδες, φιλιὰ ποτὲ δὲν εἶχαν ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλο καὶ ἔγερνε πάντα βαρὺ τὸ κούτελό τους στή γῆ καὶ τὰ μάτια τους σκοτάδια πιχτὰ εἶχαν. Ἐφευγαν τὸν ἥλιο καὶ στὸ συνέφιασμα πειὸ χαρὰ ἔβρισκαν καὶ εἶχαν πειὸ ἀγάπη.

Λαχτάρω μου!

Πάλιν τὸ ξεφώνημα ἀκούστηκε, λυπητερὰ πειὸ σιμὰ τώρα μέσα στὸ σκοτάδι.

— Κούκ, βάου, ου, ου.....

Πονεμένα ἐκλαιγε αὐτὴ τῆ φορὰ σὰν κάτι νὰ γύρευε μέσα στήν νύχτα. Ἐφτασαν οἱ χωριανοὶ καὶ γυροβόλησαν τὰ ρημάδια καὶ χούγιαξαν ὅλοι στὸ φόβο ἀδελφωμένοι δυνατὰ:

— ὦ, ὦ, ὦ!....

Κι' ἀπάντησε μέσ' ἀπ' τὸ σκοτάδι τὸ θρηνερὸ τὸ κλάμα.

— Κούκ, βάου, ου, ου, ου.....

Ρίχτηκαν οἱ χωριανοὶ στ' ἀραχλα χαλάσματα καὶ φαχούλεψαν μ' ἀπλωμένα τὰ χέρια. Κάτι πέταξε δίπλα καὶ κάθησε παρακάτω. Κ' ἔτρεξαν κατὰ κείθεν ὅλοι καὶ ξεφώνησαν δυνατὰ σὰν ἀπὸ χαρὰ σὰν ἀπὸ φόβο.

— Τὸ πιάκαμε...

Τὸ δίπλωσαν τὸ ξωτικὸ σὲ μιὰ χοντρή φλοκάτα τὸ καλασμένο, τὸ παράξενο καὶ τὸ τράβηξαν στή πλατεῖα τῆ μεσανῆ νὰ τὸ θωρήσουν.

Ἄναψαν μεγάλες φωτιές καὶ γύρω του στάθηκαν περιέργα καὶ σήκωσαν προφυλαχτικά τῆ φλοκάτα.

— Πουλί! φώναξαν...

Κι' ήταν αλήθεια πουλί παράξενο. χοντροκέφαλο και παχύφτερο σαν τέρας. Τό έδεσαν απ' τὸ πόδι και κάθισαν γύρω του και τὸ κυτούσαν απ' ὄλες τὶς μεριές. Παράξενο πουλί! Σταχτί κρύο τὸ χρώμα του, νυχάτο, χοντροκέφαλο κι' ἀγριομύτικο με κάτι μάτια στρογγυλά, γατίσια σαν ἄσπρα και σαν κίτρινα και σαν ξωτικά.

Κάθονταν αὐτὸ ἀκούνητο στὴ θέση του και μονάχα κάπου, κάπου ἐκλαιγε παράξενα σαν γυναίκα.

Ἐπερνε νὰ χαράξει. Ἀχνοστάλαζεν ἡ αὐγινὴ δροσιὰ κι' οἱ χωριανοὶ ἔμειναν ἐκεῖ παράξενοι πάνου στὸ πουλί τὸ περίεργο, σαν ἄψυχοι. Τῶλυσαν ποιὸ ἔπειτα, μ' αὐτὸ δὲν ἔφυγε παρ' ἔμεινε ἔτσι σαν ἄγαλμα, μαρμαρωμένο στὴ θέση του και τοὺς κύταζε με κείνα τὰ μάτια του ποῦσαν γεμάτα κιτρινάδα σαν φλωρία βενετσάνικα. Χτύπησε ὁ ἥλιος και τὸ πανηγύρι δυνάμωσε.

Ἦρθανε κι' οἱ γυναῖκες.

Και τώρα, στὸ μεγάλο τὸ μάζωμα, ἄλλοι ν' ἀποκοτᾶν και νὰ γελᾶν ἄψυχα ἄρχισαν μονάχα με τὰ χεῖλια, ἄβουλα και νευριασμένα και ἄλλοι νὰ κλαῖνε για κάτι ἄγνωρο ποῦ στάθηκε, ἔτσι ξαφνικά και τοὺς βάρυνε. Σιγά, σιγά ἄρχισαν νὰ λένε ὅλοι ἓνα μοιρολόγι ἀλόκοτο και νὰ κυτᾶν τὸν οὐρανὸ ὀλόγυρα, και νὰ κυτᾶν τὰ τουφωτὰ κλα-

ριά και τῆς γῆς τὲς σαρκοδεσιές τὲς ἔμορφες σαν πρώτη φορά νὰ τ' ἀντίκριζαν, ζωγραφισμένα με τάξι στὸ χωριό τους τὸ παράξενο. Ἐγύριζαν τὲς φουστανέλλες τους και σφούγγιζαν τὰ δάκρυα ποῦ πάντα πλήθαιναν κι' ἔτρεχαν ποτάμι, σαν νὰ ζητούσαν νὰ ξεπλύνουν κάτι μολεμένο ποῦ δέθηκε πάνου ὡς κάτω στὰ ματόκλαδα ἄραχλο καιρὸ τώρα. Κι' ἡ μορφή τους λίγο, λίγο γαλήνεψε κι' ἀγάλιασε, σαν ἡ θάλασσα, ἔπειτα απ' τ' ἀνεμόβροχο και λάγιασαν ὅλοι ἀδελφωμένα χεροπισαστοὶ γύρω στὸ πουλί τὸ παράξενο ποῦφερε στὸ χωριὸ τὸν ἥλιο και τὴν ἀνοιξί.

Τώρα ἔπερνε νὰ βραδιάζει κι' οἱ χωριανοὶ τῶχαν ρίξει γύρω στὸ καλὸ πουλί σὲ χορὸ δαιμονικά, σαν σὲ ξεφάντωμα με τὸ γέλιο στὸ πρόσωπο, με γλαρὰ τὰ μάτια. Ἀπ' τὸ βουνὸ πετάχτηκε στρογγυλὸ πανώρηο, κόκκινο φωτιά φεγγάρι σαν νεραϊδένιος καθρέφτης περιλαμπρος. Ἐάφνου φτεροκόπησε μιὰ τὸ πουλί, κουκουβάγισε ἀκόμα μιὰ κι' ἔφτερουγισε πέρα, μακριὰ στὸ κόκκινο ὀλόφωτο φεγγάρι και χάθηκε. Μονάχα ἡ φωνή του σαν γλυκὸ τώρα νανούρισμα ἀντήχησε.

Κι' ὁ χορὸς ὅλο διπλώνουσαν ποιὸ χαρούμενος και ζωντανός.

ΧΑΡΗΣ ΕΠΑΧΤΙΤΗΣ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΔΕΛΗΓΙΩΡΓΗΣ

(ΚΡΙΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ)

Ο Ἐπαμεινώνδας Δεληγιώργης πεθαίνοντας πέθανε διπλά. Κι' ὡς ἄνθρωπος κι' ὡς ποιητής. Ὁ Μορεᾶς στὸν πρόλογο τῶν «Ρυθμῶν τοῦ Ὀνειρου και τοῦ Θανάτου», τῆς μοναδικῆς ποιητικῆς συλλογῆς τοῦ Δεληγιώργη, ἔθεβαίωσε πῶς ὁ Εὐμολπος, ὁ Ὀρφεὺς και ὁ Ἀμφίων θὰ τοῦ μειδιούσανε στὰ Ἠλύσια Πεδία ὅπου ἐπῆγε νὰ εὐρη τὴ γαλήνη ὕστερα ἀπὸ τὴν τρικυμία τῆς ζωῆς του. Κι' ὁμως οὔτε αὐτὸ ποῦ ὁ Μορεᾶς τὸ εἶπε μ' ἓνα συγκαταβατικὸ τόνο, τόσο σύμ-

φωνα με τὸ δικὸ του ἐγωισμό, δὲν ἔγινε. Ἡ Λήθη, ψυχρὴ πῆγε νὰ σταθῆ πάνω ἀπὸ τὸ τάφο του κι' ἡ Φήμη δὲν ἔτρεξε νὰ τῆς διεκδικήσῃ τὴ θέσι. Σ' αὐτὸ φταίει ὁ ἴδιος ὁ Δεληγιώργης. Τὸ πρῶτο του λάθος ἦτο ποῦ γεννήθηκε Ἕλληνας τὸ δεύτερο ἦτο νὰ γράψῃ γαλλικά. Μόνος του ζήτησε νὰ σταθῆ σ' ἓνα οὐδέτερο ἔδαφος κι' ἐκεῖ ὑψώνεται τώρα ὁ τάφος του χωρὶς κανεὶς νὰ ζητᾶ νὰ τὸν κάμῃ δικὸ του. Μολονότι ἡ ποίησις σήμερα τράβηξε τὸν πλατύτερο κοσμοπολιτικὸ δρόμο ἀφήνοντας πίσω της

σαν ἔνδοξα ἐρείπια ποῦ μένουνε για νὰ μαρτυρᾶνε μιὰ ὀρισμένη περίοδο μόνο κάθε ἐθνικὸ και κάθε ποῦ περιορίζεται στὰ στενὰ τῶν πατρίδων ὄρια και ξανοίχτηκε στὴν προσπάθεια τῆς ἐκφράσεως τῶν ἐσωτερικῶν κόσμων τῆς ἐνιαίας ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ὁ Δεληγιώργης δὲν ἀξιώθηκε ὡς ποιητῆς νὰ βρῆ τὴ θέσι ποῦ τοῦ ἔπρεπε μέσα στὸν πνευματικὸ σταθμὸ τῶν χρόνων μας.

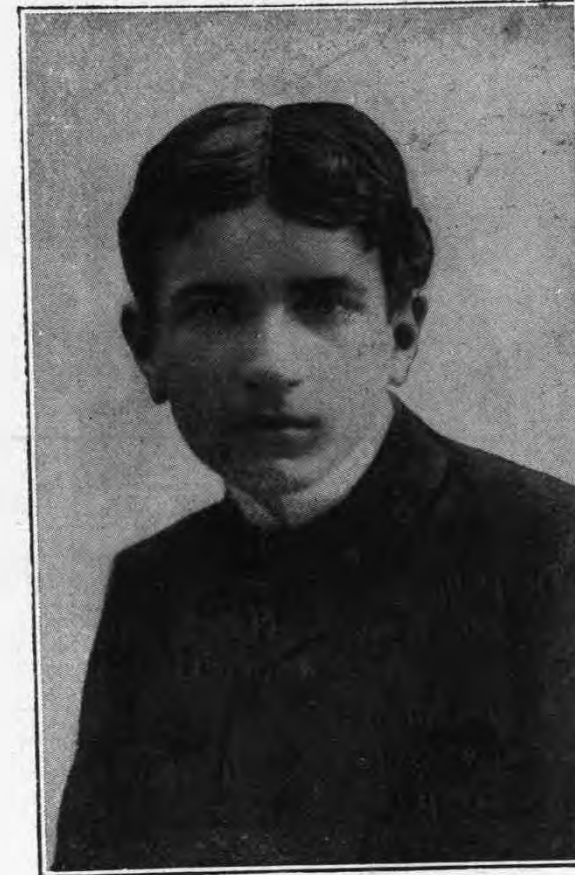
Πάει νὰ παραδεχθῆ κανεὶς ὅτι χρειάζεται και κάποια τύχη ἢ καλλιτέρα κάποια προσπάθεια γι' αὐτὸ. Μέσα στὸν κόσμος τοῦ πνεύματος τόσοσὸν ὅσο και στὸν χυδαῖο κόσμος χρειάζεται ἀγὼν για τὴν τελικὴ νίκη ποῦ θὰ φέρῃ ἀσφαλῶς ἓνα ἔργο στὰ σκαλοπάτια τῆς Φήμης. Τὸ κοινὸ δὲν ξεκαθαρίζει ὅσα τοῦ προσφέρουν. Τὰ δέχεται ὅλα και δὲν κρατᾶει τίποτα γιατὶ και τίποτα δὲν νοιώθει. Ὁ ἀγὼν τῆς ἐπικρατήσεως λοιπὸν δὲν γίνεται μέσα στὸ πλήθος. Γίνεται στὸν κόσμος τοῦ ὁποίου κάθε ποιητῆς εἶνε ἀντιπρόσωπος. Κι' εἶνε ὁ ἀγὼν τόσο σκληρός, κάποιες φορές κατεβαίνει στὸ ἐπίπεδο τῆς χυδαιότητος και τῆς βρβαρότητος τόσο ποῦ ἂν κανεὶς δὲν αἰσθάνεται τὴν διάθεσιν ἢ δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ παλαίσῃ θὰ μείνῃ ἔξω ἀπὸ τὴν παλαίστρα και ἀπὸ τὴν διαφειλονίκτησιν τῆς νίκης ἀκριβῶς ὅπως ἔμεινε ὁ Δεληγιώργης ὅσο κι' ἂν δὲν ἀξίζει τὸ τραγικὸ καταπέτασμα τῆς Λήθης πίσω ἀπὸ τὸ ἄτομό του. Γι' αὐτὸ και μόνο γι' αὐτὸ ὁ Δεληγιώργης παραδόθηκε στὴ Λήθη, ἡ ὁποία τὸ κάτω κάτω δὲν ἀφαιρεῖ τίποτα ἀπὸ τὴν ἀξία του ἀφοῦ προηγουμένως ἡ φήμη δὲν τὸν ἐχαΐδεψε. Ἄν ξεχάστηκε εἶνε γιατὶ ὁ ἴδιος δὲν

ζήτησε νὰ φανῆ. Ἐξῆσε ἔξω κι' ἀπὸ τὸν κόσμος τὸν δικὸ του τὴ ζωὴ ἢ τῶν πολὺ εὐγενικῶν ἢ τῶν πολὺ ἀδυνάτων. Και τὸ ἓνα και τὸ ἄλλο εἶνε σαν σωροὶ λουλουδιῶν στὴ μνήμη του.

*

Ἄν κατέτασσε κανεὶς τὸν Δεληγιώργη στὴ χορεία τῶν Γάλλων ποιητῶν θὰ τὸν ἔβανε πλάι στὸν Λαφόργκ χωρὶς κανεὶς ἀπὸ τοὺς δυὸ νὰ ἀδικηθῆ.

Με μιὰ μόνο παρατήρησιν: τοῦ Λαφόργκ τοῦ ἀληθινοῦ γιατὶ στὸ ἔργο τοῦ Λαφόργκ βλέπει κανεὶς δυὸ ἐξωτερικεύσεις. Τὴν ἐξωτερικεύσιν τῆς δικῆς του ψυχῆς και ὕστερα τὴν ἐξωτερικεύσιν ἰδεῶν, ἀπαιτήσεων και ἀντιλήψεων μιᾶς πλατυτέρας ὁμάδος, τῆς ὁμάδος τῶν συμβολιστῶν εἰς τὴν ὁποίαν ἀφέθηκε νὰ καταταχθῆ με τὰ *Fleurs de bonne volonté* και τὰ περισσότερα τραγούδια τῶν *Complaintes* του. Γι' αὐτὸ ἔσως νὰ ἔμεινε ὁ Λαφόργκ. Γιατὶ πάλεψε μαζί με μιαν ὁμάδα

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΔΕΛΗΓΙΩΡΓΗΣ

για τὴ Φήμη. Ὁ Δεληγιώργης ἐστάθηκε εὐγενικός, ἀπομακρυσμένος ἀπὸ τὴ σχολή του, ἀδιαφορῶν για τὴν Φήμην και εὐχαριστούμενος νὰ ἐκφράξῃ ὅσο μπορούσε καλλιτέρα τὸν ἑαυτὸ του, δοκιμάζοντας τὴν πικρὴν ἡδονὴ τῆς ἐξωτερικεύσεως τοῦ Πόνου του. Ἄν τὸν κατέτασσε κανεὶς στους Ἕλληνας ποιητᾶς θὰ ἔπρεπε νὰ τὸν βάλῃ ὡς τὸν πρόδρομο μιᾶς τάξεως ποιητῶν ποῦ θὰ ἔρθουνε σιγά, σιγά, ἀλλ' ἀσφαλῶς ὅταν φύγουνε πολλὰ στραβά κι' ἔλθουν πολλὰ καινούργια. . .

*

Ἀφηνόμενος στὴ μελέτη τοῦ Baudelaire και τῆς χορείας του ὁ Δελη-

γηώργης βρήκε εκεί κάτι από την ψυχή του, ίσως όλη την ψυχή του και γι' αυτό δέν τούς έμειμήθη ταπεινά και τυφλά. *Αν έχη κάτι από αυτούς είνε γιατί κι' αυτός τούς έμοιαζε και τó μόνο λάθος ήτο που ήλθε άργότερα από αυτούς. Να είνε κι' αυτό που δέν έβρήκε τή θέσι του; Πολύ τó σκέπτομαι.

*

Συμβολιστής ó Δεληγηώργης έπηρε τó σύμβολο όχι ως σκοπό, αλλά ως ένα μέσον για μία λεπτότερη και ευγενέστερη έξωτερίκευσίν του. Μοιάζει τó σύμβολό του πán ένας διάφανος πέπλος τόσο που να φαντάζεται κανείς εκείνο που βλέπει κι' όχι όσο να υποθέτη, όπως συμβαίνει με τόν Ρεμπό, τόν Μαλλαρμέ και τόν Λαφόργκ. Τó σύμβολο έβοήθησε τόν Δεληγηώργη για να δώση εις τήν 'Οδύνην του τήν άριστοκρατική της έκφρασι γιατί ή άχαλίνωτη έκφρασις του Πόνου όσο και τής Χαράς φτάνει στο κουραστικό και τó ταπεινό άν μπορή να είπη κανείς. «Οί Ρυθμοί του 'Ονειρου και του Θανάτου» μου έκαμαν τήν έντύπωσιν ένός φθινοπωρινού δειλινού άγωνιζόμενου με τόν θάνατον μέσα σε άρμονικούς συνδυασμούς χιμαιρικών χρωμάτων, μέσα σε μία ύστερική πάλη μακρυνών κυμάτων με τó άκρογιαλί-στεναγμών που τούς φέρνει ό άνεμος να ξεψυχήσουν μέσα σε μία βουδή φύσι που γεννάει τήν έκστασιν, ύστερα χιμαιρικές αναπολήσεις και όνειρα και τελευταία τήν συναίσθησιν τής μοναξιάς, τής άρρώστειας και του θανάτου. 'Ολόκληρο τó βιβλίό κρατάει άπόμερα τήν ψυχή από τήν συναίσθησιν του

γενικού κοινού πόνου και τήν αφήνει να πλανάται με τήν :

vision du grand sommeil qui n'en vient et recule

πάνω από μία σκοτεινή άκίνητη λίμνη όπου ή τρικυμίες φτάνουν μόνον άντανακλαστικά. Μία συναίσθησις ζωής στην όποιαν ή 'Οδύνη κυβερνάει, αλλά ή 'Οδύνη που βγαίνει από ψυχικήν άνάγκη και που «δέν έχει καμμιά αίτια για να τελειώση». Μία συναίσθησις ζωής εις τήν όποιαν ή ζωή δέν έχει τίποτα να προσθήσει, τίποτα να αφαιρέσει. Είνε τó πέταγμα τής ψυχής από τή γή και τó περιπλάνημά της τó μάταιο μέσα στο κενό. Μία έγκατάλειψις δίχως παράπονο στην 'Οδύνη κι' ένας Πόνος που φέρνει τήν 'Ηδονή. Κι' έπειτα ένα κενό, ένα μεγάλο κενό από τó όποιο δέν βγαίνει κανείς συντετριμμένος άφου για να μπορέση να κυλιστή μέσα του σημαίνει ότι κατώρθωσε να ξεφύγη από τής άλυσσιδες των χυδαίων παθών, των χυδαίων αναγκών, των χυδαίων εύτυχιών και πόνων που αισθάνονται οι άνθρωποι. . . . Νά, ή έντύπωσις μου από τούς «Ρυθμούς του 'Ονειρου και του Θανάτου».

*

Τó βιβλίό του Δεληγιώργη έτσι καλλίτερα να μένη έξω από σύνορα σχολών, άρχών και πατρίδων. Σημειώνει ένα σταθμό του δικού του περάσματος από τή ζωή. Ένός ευγενικού, άθορύβου περάσματος με τόν έαυτό του και μόνο με τόν έαυτόν του. Κι' αυτό περισσότερο από τήν Φήμη δείχνει τόν άληθινόν ποιητήν, τόν ώραϊόν άνθρωπον ποιητήν. . . .

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ

Ε. ΔΕΛΗΓΙΩΡΓΗ

Του φίλου μου ποιητή Κώστα Ουράνη

ΑΡΜΟΝΙΕΣ

Τόν κόκκινον δρίζοντα για 'Εσέ θά καταλύσω,
Για 'Εσέ, πού ξέρεις να μισής τó φώς και τή φωτιά
Στόν καταγάλανο ουρανó θαμπάδα άγνή θά χύσω
Για 'Εσέ, πού άναταράζεσαι σάν τρέμη ή χλωρασιά.

Μ' 'Εσένα, πού όνειρεύεσαι σιγή και άκίνησία
Και πού χλωμάδα άναζητήσ στην κουρασμένη δύση
Και μούχρωμα μονότονο ποθείς για να Σέ κλείση
Για πάντα σε μίαν άτονη, θαμπή φωτοχυσία.

Μέσα σιά στείρα αιθέρια πλάτη, τ' άνοιγμένα
Στά έξυψυχα φυσήματα του χάους τά χλιερά,
Θέλω να ιδώ μες στ' άπειρο τó σιωπηλό, μ' 'Εσένα,
Νά πλέη ή Σελήνη άθόρουβη σε πρσίσινα νερά.

Μαζή θ' άκούμε οι δύο μας ξεχασμένοι
Τήν ήρεμία τήν άφωνη και στ' άναφυλλητά
Του άπέραντου, μακρόσυρτου καημού, ναουρισμένη
Κι' απέλλιδη θά νοιώθουμε τή θλίψη τή βαθειά.

SAGESSE

II

Οί δάφνες ξερριζώθηκαν δέν πāμε πλέον στο δάσος
Με τά όργανα, τήν Όμορφη να κράξουμε άπ' τόν ύπνο
'Η Όμορφη πάει άκαρτερούν στο λόγγο οι άδερφές της
Κι' ό κακός άνεμος κι' αυτές και δέντρα άναμαλλιάζει.

Τή νύχτα ταύτη, ως σώπασεν ή όργη σπαθιών και φλόγας,
Στά σπαραγμένα μας κορμιά βαρειά έρημιά έχει πέσει
Οί δάφνες τώρα έκόπηκαν και πέρασαν τά χρόνια
Του ώραϊου χορού των γυναικών και του πολύανθου Μάη.

Δέν θά ξαναξυπνήσουμε ποτέ τή Μελισάνδη
Στό δάσος, πού όρνια τής νυχτός θρηνούν και λύκοι ουρλιάζουν.
—Τώρα για μās παντοτεινή κ' έρημική μιά ξέρα
Κύττα, σάν αύριο πένθιμο πού άπλώνεται μπροσιά μας.

Μά ω! μη θρηνήσης, μη, γλυκειά, τίς γνώριμες γιολάντες
Δάφνες χλωρές στο μέτωπο και χέρια στο λαιμό σου.

E. Deligeorges. Rythmes du rêve et de la mort.

(Μετάφρ. ΝΙΚΟΥ ΚΑΡΒΟΥΝΗ)

ΟΙ ΚΛΑΣΙΚΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

PERCY SHELLEY

Η ΑΓΑΠΗ

(ΠΕΖΟΝ ΠΟΙΗΜΑ)

[Ο Percy Bysshe Shelley, ένας από τους μεγαλειότερους Άγγλους ποιητές, γεννήθηκε το 1792 και απέθανε το 1821, πνιγείς εις τὸν κόλπον τῆς Σπέτζιας. Ὁλη ἡ ζωὴ του ἀπειτέλεσε μίαν πάλην ὑπὲρ τοῦ ὠραίου καὶ τοῦ ποιητικοῦ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν πεζὸν καὶ κοινὸν βίον. Εἰς τὸ κατωτέρω δὲ ὠραῖον πεζὸν ποίημα βλέπομεν τὴν πλουσίαν φαντασίαν του καὶ τὸν ὠραῖον συνειρημὸν μὲ τὸν ὁποῖον ἐξέθετε τὰς ἰδέας του.]

ΤΙ εἶνε ἡ Ἀγάπη; Ἐρώτησε ἐκεῖνον ποῦ ζῆ τί εἶνε ἡ ζωὴ. Ἐρώτησε ἐκεῖνον ποῦ λατρεῖται τί εἶνε ὁ Θεός. Δὲν γνωρίζω τὴν καρδίαν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, οὔτε κἀν ἐσένα εἰς τὸν ὁποῖον τώρα ἀπευθύνομαι. Βλέπω ὅτι ἐξωτερικῶς ὁμοιάζουν κάπως μὲ τὴν ἰδικήν μου, ἀλλ' ὅτε ἀπατηθεῖς ἀπὸ αὐτὴν τὴν ὁμοιότητα ἐπροσπάθησα νὰ ἐπικληθῶ κάποιον κοινὸν αἴσθημα ἢ νὰ τοὺς ἀποκαλύψω τὰ βᾶθη τῆς ψυχῆς μου, ἢ γλῶσσα μου δὲν ἦτο καταληπτή. Ἦτο σὰν νὰ εὐρισκόμην εἰς μακρυνὴν καὶ βάρβαρον χώραν. Ὅσον περισσότερο εἶχα εὐκαιρίας διὰ νὰ κάμω πειράματα, τόσο μεγαλύτερα ἐφαίνετο ἡ ἀπόστασις ποῦ μᾶς ἐχώριζε, τόσο περισσότερο ἀπεμακρύνοντο τὰ σημεῖα τῶν κοινῶν συμπαθειῶν. Μὲ ψυχὴν, τρέμουσαν καὶ ἀδύνατον χάρις εἰς τὴν τρυφερότητά της, μὲ ψυχὴν ἢ ὁποῖα δυσκόλως ἠδύνατο νὰ ἀντιμετωπίσῃ μίαν τέτοιαν ἀπόδειξιν, ἔψαξα πνιγτοῦ διὰ συμπάθειαν καὶ δὲν ἤυρα παρὰ ἀποκρουστικότητα καὶ ἀποτυχίαν.

Μὲ ἐρωτᾷς ἐσὺ τί εἶνε ἡ ἀγάπη; Εἶνε ἡ πανίσχυρος ἐλξίς ποῦ αἰσθανόμεθα πρὸς ὅ,τι δῆποτε φανταζόμεθα, ἐλπίζομεν ἢ φοβούμεθα πέραν τοῦ ἑαυτοῦ μας ὅταν εὐρίσκωμεν εἰς τὰς σκέψεις μας τὸ χάος ἐνὸς ἀνεπαρκοῦς κενοῦ καὶ προσπαθοῦμε νὰ ἀφυπνίσωμεν τὴν συμμετοχὴν ὅλης τῆς Φύσεως εἰς τὰ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα αἰσθανόμεθα ἐντὸς μας. Ἐὰν κρίνωμεν, θέλομεν νὰ ἐννοοῦμεθα, ἐὰν φανταζόμεθα θέλομεν νὰ ξαναγεννῶνται τὰ ἀεροειδῆ τέκνα τῆς φαντασίας μας εἰς τὸν νοῦν κάποιου ἄλλου,

ἐὰν αἰσθανώμεθα, θέλομεν νὰ πᾶλλουν τὰ νεῦρα ἄλλων μὲ τὸν παλμὸν τῶν ἰδικῶν μας, θέλομεν τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν των νὰ καίη, νὰ ἀναμιχθῆ, νὰ λυῶνῃ μὲ τὸ φῶς τῶν ἰδικῶν μας, δὲν θέλομεν χεῖλη ἀκίνητα σὰν ἀπὸ πάγο νὰ ἀποκρίνονται εἰς χεῖλη ποῦ τρέμουν καὶ καίουν μὲ τὸ καλλίτερο αἷμα τῆς καρδιάς. Αὐτὴ εἶνε ἡ Ἀγάπη. Αὐτὸς εἶνε ὁ δεσμὸς ποῦ συνδέει τὸν ἀνθρώπον ὄχι μόνον μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἀλλὰ μὲ ὅλην τὴν Φύσιν. Πιθανὸν νὰ εἶναι κατ' αὐτὸν τὸν νόμον ποῦ τὸ τέκνον λαμβάνει τὸ γάλα ἀπὸ τὰ στήθη τῆς μητέρας του. Αὐτὴ ἡ ῥοπὴ μεγαλώνει παραλλήλως μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς φύσεώς μας. Βλέπομεν ἀμυδρῶς ἐντὸς τῆς πνευματικῆς φύσεώς μας σὰν μία μικρογραφία ὁλοκλήρου τοῦ ἑαυτοῦ μας, ἀλλὰ χωρισμένη ἀπὸ ὅλα τὰ πράγματα ποῦ καταδικάζομεν ἢ περιφρονοῦμεν, τὸ ἰδεῶδες πρωτότυπον παντὸς καλοῦ, παντὸς ὠραίου ποῦ ἠμποροῦμεν νὰ φαντασθῶμεν ὅτι περιέχει ἡ ἀνθρωπίνη φύσις. Δὲν εἶνε μόνον ἡ προσωπογραφία τοῦ ἐξωτερικοῦ ἑαυτοῦ μας, ἀλλὰ συλλογὴ τῶν λεπτοτέρων μορίων ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελεῖται ἡ ὑπαρξίς μας. Εἶνε καθρέφτης τοῦ ὁποῖου ἡ ἐπιφάνεια ἀντανεκλᾷ μόνον τὰ σχήματα τῆς ἀγνόητος καὶ τῆς αἰγλης. Εἶνε μιά ψυχὴ ἐντὸς τῆς ψυχῆς μας ποῦ περιγράφει κύκλον τριγύρω ἀπὸ τὸν παράδεισόν της, τὸν ὁποῖον ὁ πόνος, ἡ λύπη καὶ ἡ δυστυχία δὲν τολμοῦν νὰ περάσουν. Εἰς αὐτὴν παραπέμπομεν ὅλα τὰ αἰσθήματά μας μὲ τὸν πόθον νὰ τῆς ὁμοιάζουν. Ἡ ἀνα-

κάλυψις τοῦ ἀντιτύπου μας, ἡ συνάντησις μὲ μίαν διάνοιαν ποῦ ἠμπορεῖ νὰ ἐκτιμῆσῃ τὴν ἰδικήν μας, μὲ μίαν φαντασίαν ποῦ ἠμπορεῖ νὰ συλλάβῃ τὰς λεπτὰς ἰδιοτροπίας τὰς ὁποίας ἀγαπῶμεν νὰ ὑποθάλωμεν καὶ νὰ ἀποκαλύπτωμεν μυστικά, μὲ ἓνα σῶμα τοῦ ὁποῖου τὰ νεῦρα, σὰν τὰς χορδὰς μιᾶς ὠραίας κιθάρας συνοδευομένης ἀπὸ τερπνὴν φωνήν, πᾶλλουν συγχρόνως μὲ τοὺς παλμούς τῶν ἰδικῶν μας. Αὐτὸ τὸ ἀόρατον καὶ ἀσθαστον σημεῖον προσπαθεῖ νὰ φθάσῃ ἢ Ἀγάπη καὶ διὰ νὰ τὸ φθάσῃ πείθει τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου νὰ συλλάβῃ τὴν πλέον ἀφανῆ σκιάν αὐτοῦ ἄνευ τοῦ ὁποῖου ἡ καρδιά ποῦ τυραννεῖται ἀπὸ τὴν Ἀγάπην δὲν ἔχει: οὔτε ἡσυχίαν οὔτε ἀνάπαυσιν.

Δι' αὐτὸ εἰς τὴν μοναξίαν ἢ εἰς τὴν ἔρημον ἐκεῖνην κατὰστασιν ὅτε εἴμεθα περικυκλωμένοι ἀπὸ ἀνθρώπινα ὄντα ποῦ δὲν μᾶς συμπαθοῦν, ἀγαπῶμεν τὰ λουλούδια, τὸ χόρτο, τὰ νερά, τὸν οὐρανόν. Εἰς τὴν

κίνησιν τῶν φύλλων τῆς ἀνοίξεως, εἰς τὸν γαλανὸν αἰθέρα εὐρίσκεται μίαν μυστικὴν ἀναλογία μὲ τὴν καρδίαν μας. Ἐχει εὐγλωττίαν ὁ ἄφρονος ἄνεμος, ἔχουν μελωδίαν τὰ τρέχοντα ρυάκια καὶ τὰ ψιθυρίζοντα κλάμια δίπλα τους καὶ αὐτὴ ἡ εὐγλωττία, αὐτὴ ἡ μελωδία χάρις εἰς τὴν ἀπεριγράπτου ἀναλογίαν των μὲ κάτι μέσα στὴν ψυχὴ μας προκαλοῦν τὸ φρόνημα εἰς χορὸν παραφόρου ἀγαλλιᾶσεως καὶ φέρουν εἰς τὰ μάτια δάκρυα μυστηριώδους τρυφερότητος σὰν τὸν ἐνθουσιασμὸν πατριωτικῆς ἐπιτυχίας, σὰν τὴν φωνὴν μιᾶς ἀγαπημένης ποῦ σοῦ τραγουδεῖ στὴ μοναξιά. Ὁ Στέρν εἶπε ὅτι ἐὰν εὐρίσκετο εἰς ἔρημian θὰ ἠγάπα κάποιον κυπαρίσσι. Μόλις αὐτὸς ὁ πόθος, αὐτὴ ἡ δύναμις πεθάνει, ὁ ἀνθρώπος γίνεται ζωντανὸς τάφος τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ ὅ,τι ἐπιζήσει δὲν εἶνε παρὰ ὁ φλοιὸς ἐκείνου ποῦ ἦτο ἄλλοτε.

Λονδίνον

[Μετάφρ. Μ. Γ. Χρυσόακη]

A Mlle J. B.

ὦ, τὸ χμαιορικὸ μου τ' ὄνειρο—τὸ στερνὸ καὶ τὸ πειδὸ ὄμορφο—
ποῦ ἡ ψυχὴ μου τὸ τύλιξε μὲ τῆς νύχτας τοὺς πέπλους
καὶ ποῦ τὸ ἀνάθρεψε μὲ τῆς στερνῆς σταλαγματιῆς
ἀπ' τῶν πόθων τὴν κρήνη
πῶς μοῦ ἰσοβυσες γρηγόρα, ὦ πειδὸ ἀφταιγὴ φταίχτρα,
ὅπως ὅλα τὰ νεῖρατα πάλι ὁ ὕπνος τὰ σβύνει
σπλαχνικὸς ἀφοῦ ἰάφερε συντροφιά νὰ κρατήσουν
τῆς ψυχῆς ποῦ παιδεύεται στὴ βαθειὰ νύχτα μόνη.

Σὲ εἶχα ἰδεῖ ἔτσι ὄμορφη μέσα στὴ νύχτα ὅπως
ἀπὸ τὸ φῶς τὸ ἀμφίβολο ἢ Σελήνη ποῦ χύνει
τὰ ἐρείπια τ' ἄθλια θρουλλικὰ μᾶς φανιάζουν
κι ἠρθες μόνη σου, σὰ λιπόψυχη χειμωνιάτικου ἡλιου ἀχιτῖδα,
ἐναν κόσμον μυστήριου κι ὄμορφιάς νὰ γυμνώσης...

ὦ! ἄς μὴ σ' ἐβλεπα πάλι θὰ σ' ἀγάπαγα πάντα
γιατὶ θᾶσουν σὰν πλάσμα μου καὶ λιγότερο ξένη
ἢ ἄς ἄκουγα πῶς σιάλθηκε νὰ ὄμορφύνῃ ἓνα μνήμα
ἢ μορφὴ σου, ὡς σιέλνεται τὸ φεγγάρι στὴ νύχτα
γιατὶ τώρα μοῦ κλαῖν ἓνα ὄνειρο τῆς ἡμέρας ἢ ἀχιτῖδες
ποῦ ἂν ἔμενε πάντοτε ἀνεκπλήρωτος πόθος
τῆ ζωὴ του θενά περνε ἀπ' τὴν ἴδια μου σκέψη...

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ

ΤΑ ΩΡΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ ΜΑΣ

Χάρης Έπαχτίτης. 'Ο νεαρός αυτός ποιητής είνε φαίνεται προωρισμένος από τήν ευνοϊκήν Μοίραν τών εκλεκτών τής σκέψεως να δημιουργήση μίαν ημέραν ωραία έργα. Αύθόρμητα τώρα συνθέτει από μίαν έσωτερικήν

Χάρης Έπαχτίτης

ανάγκην ν' αποδώση τήν έμορφιά, τήν χαράν και τήν ύπερηφάνειαν τής ζωής. Δέν γνωρίζει τίποτε από σχολάς, τεχνοτροπίας, φιλολογικάς ταξινομήσεις. Είνε ένας τραγουδιστής για τόν όποϊόν ήμπορεί να λεχθῆ, ότι δέν έκοπίασε πολύ για να μᾶς κάμη να τόν προσέξωμεν, γτι εύρηκε μόνος του τόν δρόμον του και ότι

αποτελεί μίαν φιλολογικήν ιδιότυπον μορφήν. Τά τραγούδιά του θυμίζουν τή δημοτική μας ποίησι σε κάποια δυνατά και ξεχωριστά σημεία της μιᾶς φυσιολατρικής αποθεώσεως. Τά απλούστατα ως προς τόν στίχον τεχνικά του μέσα γοητεύουν περισσότερον, διότι ο στίχος του είνε δύναμις έκφράσεως, τήν όποϊαν θά έλέγαμεν περίτεχνον διότι είνε μόνον φυσική. Έκει πού άλλοι έκζητοῦν τās λέξεις, τās φράσεις, αυτός τās ζῆ, τās ακούει και τās λέγει απλώς όπως ή ωραία μελωδία βγαίνει αύθόρμητη από τόν αύλόν του άγνώμου συνθέτου. Πρέπει να υποθέσωμεν, ότι τὰ ζωϊκά στοιχεία μέσω τής ποιητικής του ψυχῆς εις δ.τι λέγεται καλλιτεχνική δημιουργία περνοῦν άπολύτως εκλεκτά, μόνα και ίσως έν άγνοία του τί αποδίδει.

'Η ζωή μας δέν είνε μία. Κάθε εκδήλωσις της έχει ένα δικαίωμα στην ποιητικήν απόδοσι. 'Αλλ' είνε πάντα μοναδική και πολυτιμος στην αίσθησί μας ή φυσικωτέρα της εικόνα. Έτσι και ο Ναυπάκτιος νεαρός τραγουδιστής μᾶς εύφραίνει όταν μᾶς τραγουδῆ, δ,τι είνε και αισθανόμεθα ωραίο από μία ελεύθερη, απλή και φωτοπλημμυρισμένη ζωή φυσικής έμορφιάς.

Η ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ

Σκίτσα αποκορηάτικης βραδυᾶς.— Τήν τελευταίαν Κυριακήν τών 'Απόκρεω μία όμας φίλων και συναδέλφων πρό του καταλήξῃ εις ένα βαχχικόν συμπόσιον, όπου ήλθαν θριαμβευτικώς έπευφημούμενοι οι κ. κ. Μαρτζώκης, Καρκαβίτσας, Βλαχογιάννης, Γρυπάρης, έπέρασε λίγες εύχάριστες ώρες σε ένα άπόμερο καφενείο. Έκει ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου ο όποϊος όταν θέλῃ δέν είνε μόνον πνευματώδης χρονογράφος και γόης συγγραφεύς, αλλά και γελοιογράφος—πιστεύομεν έξ ίσου εκλεκτός—είχε τήν έμπνευσιν να προσθέσῃ και άλλα γελαστά ειδώλια εις τήν γελοιογραφικήν του πινακοθήκην, τήν όποϊαν από περίσου ήρ-

χισε γνωρίζων εις τόν κοινόν ο «Καλλιτέχνης». Με θαυμαστήν εύχέρειαν, με μοναδικήν άνεύρεσιν τής χαρακτηριστικής γραμμῆς απέδωκε τās γελοιογραφίας τών άπαρτιζόντων τόν όμιλον αυτόν. Και πρώτον ή μορφή του άγνώστου από τόν πολύ κοινόν, άλλ' εύσυνειδήτου ζωγράφου και γλύπτου κ. Κώστα Ρούμπου.

των μεταρρυθμιστικών κοινωνικών τάσεων και διερμηνεύεται από άδρόν και μεγαλορρήμον ύφος γραφικής προφητικής συνθέσεως.

Αυτή πάλιν ή ως μικρού Μεφίστο μορφή με τὰ πλαγιως βλέποντα μάτια, τὰ έξογκωμένα μηλα τών παρεϊών και τόν μεγάλο γελαστό

Κώστας Ρούμπος

'Επειτα ο αδελφός του κ. Ζαχαρίου Παπαντωνίου ο κ. Χαρίλαος Παπαντωνίου. 'Η γραμμή του περνά από αυτό τόν βυζαν-

'Ο ήθοποιός Βέλμος

στόμα είνε του νεαρού ήθοποιού κ. Βέλμου. Μπορεί να πῆ κανείς ότι αληθινά έχει κάτι από μάσκαν άρχαίου θεάτρου ή μορφή αυτή.

'Αλλά ποία έπιτυχία στην απόδοσι της

Χαρίλαος Παπαντωνίου

τινόν άσχητικόν πρόσωπον είνε σαν ή άστραπές του πνεύματός του πού έχει τήν όρμη-

Πέτρος Ρούμπος

φυσιογνωμίας του γλύπτου και ζωγράφου κ. Πέτρου Ρούμπου!

'Όσοι γνωρίζουν τόν συμπαθή καλλιτέχνην

μέ το έταστικόν και διερευνητικόν βλέμμα και μέ τὰ γωνιώδη και όξεία χαρακτηριστικά άνευρίσκουν σέ τόσω λίγες γραμμές όλην τήν έκφρασιν τής γραφικής μορφής του.

Ο άνειροπόλης αυτός νέος κ. Φωκίων Ρόκ, άπόγονος τής «Κόρης τών 'Αθηνών» τήν

Φωκίων Ρόκ

όποίαν ήγάπησε ό Βύρων, και τού όποίου ό πάππος ύπήρξεν ό πρώτος πρεσβευτής τής 'Ελλάδος έν Παρισίοις, είνε επίσης μία έπιτυχία τής γελοιογραφικής γραφίδος τού κ. Παπαντωνίου.

Σ. Σολάτσης

Η χάρις και αί κανονικαί γραμμαί τής μορφής τού ποιητού κ. Σ. Σολάτση, τού

όποίου ποιήματα θα δημοσιεύσωμεν προσεχώς, δέν είνε βεβαίως στοιχεία γελοιογραφίας.

'Αλλ' ό κ. Παπαντωνίου ύπερεκίνησε και αυτήν τήν δυσχέρειαν.

'Ιδού τώρα και ό επίλογος τής άποκρηάτικης βραδυάς ή άσχημοτέρα από όλαις μουτζούνα.

Γεμ. Βώκος

Με θαυμασμόν συγχαίρομεν τόν αγαπητόν μας φίλον και συνεργάτην κ. Παπαντωνίου και κατατάσσομεν τήν ανάμνησιν τής άποκρηάτικης αυτής βραδυάς εις τας ώραιότερας τής ζωής μας.

Η ΜΟΥΣΙΚΗ

Τό «Κουαρτέτο» εις τό 'Ωδειον Λότνερ.—

Ο Χαύδν μέ όλην τήν έμπνευσίν του, μέ όλην τήν δύναμιν τής έκφράσεώς του, τήν χάριν και τήν γοητείαν του και πρό πάντων μέ τήν εξαιρετικήν εκείνην μορφήν που έδωσεν εις όλα τά έργα του, τόν τρόπον εκείνον που μουσταγωγεί τόν ανθρώπινον νούν και τόν όποιον περισσότερο από όλους τούς άλλους μουσικούς παρατηρούμεν εις τόν Μπετόβεν, έπαρουσιάζετο εις τό έξογον εκείνο κουαρτέττο του που τόσον τελείως εξετελέσθη εις τήν αίθουσαν τού 'Ωδειου Λότνερ τόν παρελθόντα μήνα, από καλλιτέχνας δυνατούς και υπερόχους όπως οι κ κ Μπέμερ, Σαίφερ, Σούλτσε, Βαϊνράιτ και Αϊγλερ. Εις το andante του που διεπνέετο από κάποιο βαθύτατον ώραϊον αίσθημα και εις το menuetto του γραμμένον μέ όλην τήν χάριν που υποβάλλει στην ψυχή τού ανθρώπου μίαν συγκίνησιν άγνωστον εις αυτήν μέχρι τής στιγμής εκείνης, μέ τρελλά ακόμη χιουμοριστικά μοτίβα, εις τά μέρη δηλαδή εκείνα εις τά όποια περισσότερο τό

Ο κ. Martin Harvey ως Οιδίπους.

αίσθημα παρά ή τέχνη εκείνων που παίζου συντελεί ει: τήν τελειότεραν των άπόδοσιν, άπεδείχθησαν άληθείς καλλιτέχνας καθώς και εις τά άλλα δυσκολώτερα μέρη που εξετελέσαν μέ τήν αυτήν και πάλιν έπιτυχίαν άπεδείχθησαν δυνατοί τεχνίται.

Τό adagio τού κουϊντέτου τού Σούμπερτ, έργου ώχροτέρου κάπως από τό πρώτον άν τό εξετάση κανείς γενικώς, ήτο κάτι άντάφραστον. Ίσως αυτό ήτο μία από τας βαθυτέρας εκδηλώσεις τών πλέον θλιβερών σημείων τής ζωής τού μουουργού, ένα από τά πειδ λυπημένα τραγούδια τού Λεοπάρδη αυτού τής Μουσικής.

Τόσον διά τά έργα, όσον και διά τήν εκτέλεσίν των, νομίζομεν ότι και τέλεια εάν ειπωμεν ότι ήσαν, είνε άνεπαρκές. Και δέν έγομεν παρά να συγχαρώμεν τούς εκτελεστάς και τήν διεύθυνσιν τού 'Ωδειου Λότνερ που μς χαρίζουν τόσον υπερόχους στιγμάς.

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

Η παράσταση τού «Οιδίποδος Τυράννου» εις τό Δονδίνον. — Βαθύ σκότος καλύπτει όλόκληρον τό Θέατρον, σκότος και σιγή. Αίφνης

Η μίς Lillah Mac Carthy ως Ίοκάστη.

ακούομεν τήν φωνήν τών κατοίκων τής πασούσης πόλεως, μίαν φωνήν σπαρακτικήν σαν άποθνήσκοντος λέοντος. Τό φως σιγά-σιγά πλημμυρίζει τήν σκηνήν και βλέπομεν τό πλήθος τών Θηβαίων, ένα πλήθος σκοτεινών φαντασμάτων που πολιορκούν τό άνάκτορον τού βασιλέως των μέ τεταμένες ίκέτιδας χείρας, ένω πάλιν και πάλιν άνέρχεται εις τόν ουρανόν ή σπαρακτική, όδυνηρά εκείνη κραυγή. Η πόλις φθειρομένη υπό τού θεοπέμπτου λιμού μόνον ένα μέσον σωτηρίας εύρε τόν βασιλέα της και ίδού ύπακούων εις τήν φωνήν τού λαού του ό άνάξ, ό «πάσι κλεινός Οιδίπους καλούμενος» εξέρχεται μέ βασιλικόν βάδισμα από τά άνάκτορά του διά να βοηθήση τήν πόλιν του. Είναι τω όντι θαυμασία μορφή ή τού Οιδίποδος. Αυτός ό μεγαλοπρεπής και μεγαλόψυχος άνήρ τόν όποιον ενεψύχωσε τόσον θαυμασίως ό Martin Harvey, άποτελεί τό ιδεώδες τών ήμιθέων βασιλέων προϊστορικής εποχής. Είνε ό πατήρ, ό νομοθέτης, ό προστάτης, ό ιατρός, ό ιερεύς τής πόλεως του. Τί λέξεις παραμυθίας ρέουν από τό στόμα του! Τί θεϊα αίγλη και μεγαλείον τόν περικυκλώνουν!

Και τό δράμα εξελίσσεται μέ γοργότητα, μέ δύναμιν, μέ ώμόν ρεαλισμόν. Σπανίως βλέπομεν επί σκηνής τήν τρυφεράν άγάπην τής

Ο κ. 'Αργυρόπουλος, ο πρωθυπουργός κ. Βενιζέλος και η μήτηρ του κ. 'Αργυροπούλου μετά την πρώτην πτήσιν του "Ελληνος αεροπόρου.

άτυχους 'Ιοκάστης διὰ τὸν ἄνδρα, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζε σύζυγόν της καὶ ὅστις ἦτο υἱὸς της. Σπανίως ἠδυνήθη ἡ ἀνθρωπίνη μεγαλοφυΐα νὰ πλάσῃ ἓνα χαρακτῆρα σὰν τὸν Οἰδίποδα, τὸν ἡμίθεον τὸν καταδικώμενον ὑπὸ τῆς Μοίρας καὶ συντριβόμενον ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ἐν ἀγνοίᾳ ἁμαρτίας του. Τί πάθος περιέχεται εἰς ἐκείνην τὴν σκηνὴν ὅτε ὁ ἄγγελος ἀπὸ τὴν Κόρινθον χαρμωσύνως ἀναγγέλλει εἰς τὸν Οἰδίποδα, ὅτι δὲν εἶνε υἱὸς τοῦ Πολυβίου! Φέρει μὲ χαρὰν καὶ εὐθυμίαν τὴν εἰδησιν ἣ ἡ οποία κατέστρεψε τὸν ὑπέροχον ἄνακτα. (Ἠέλων νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ τοῦ ἔφερε τὸν ὄλεθρον καὶ τὸν πόνον. Τί εἰρωνεία τῆς Τύχης!

Ἄξια κορωνίς τοῦ θαυμασίου αὐτοῦ δράματος εἶνε ἡ τελικὴ σκηνὴ ὅτε ὁ Οἰδίπους ἀποσπᾶται ἀπὸ τὰ τέχνα του καὶ φεύγει τυφλός, περιφρονημένος καὶ μισασμένος ἐνῶ ὁ χορὸς

τιος νοῦς τοῦ μεγάλου 'Αθηναίου τραγικοῦ μᾶς ἔχει δώσει μίαν εἰκόνα τῆς ἀληθοῦς ζωῆς μὲ τὴν ὁποίαν μόνον ὀλίγα ἔργα τοῦ Σαίξπηρ ἤμποροῦν νὰ παραβληθοῦν. Καὶ ὁμως πόσον γάνει τὸ δράμα μεταφερόμενον εἰς τὴν βορεινὴν ἀτμοσφαῖραν τοῦ Λονδίνου. Καλὴ, πολὺ καλὴ ἦτο ἡ μετάφρασις τοῦ Prof. Gilbert Murray. Τὰ σκηνικὰ ἐννοεῖται ἦσαν πολὺ ὀρθά. Οἱ ἠθοποιοὶ ἐπαίξαν τοὺς ρόλους των μὲ μεγάλην τέχνην — ἐκτὸς τοῦ θαυμαστοῦ Οἰδίποδος τοῦ Martin Harvey τονίζομεν τὴν 'Ιοκάστην τῆς Lillah Mac Carthy καὶ τὸν Κρέοντα τοῦ Louis Calvert. Καὶ ὁμως κατὶ σπουδαῖον ἔλειπεν. Ἐλειπεν ἡ ἀτμοσφαῖρα. Ἡ σκηνὴ ἐφαίνετο στενοχωρημένη ἀπὸ τὰς πτέρυγας θέσεων γύρω της. Κάπως δὲν ἠδύνατο ὁ νοῦς μας νὰ ἀφίση τὸν αἰῶνα μας καὶ νὰ ὀπισθοδρομήσῃ 3000 ἐτῶν. Ἐλειπεν ὁ ἑλλητισμὸς

τελειώνει τὴν παράστασιν μὲ τὸ πικρὸν μάθημα

μηδὲν ὀλβίζειν πρὶν ἂν τέρμα τοῦ βίου περάσῃ μηδὲν ἀλγεινὸν παθῶν.

Ἐκεῖ τελειώνει ἡ φιλοσοφία, ἡ θρησκευτικὴ πίστις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Εἰς τὸν «Οἰδίποδα Τύραννον» ὁ Σοφοκλῆς ἀπεικονίζει τὴν ἀμείλικτον καταδίωξιν τῶν ἁμαρτωλῶν ὑπὸ τῆς Μοίρας, ἀλλ' ἡ ποιητικὴ ψυχὴ του δὲν μένει εὐχарιστημένη μὲ τὸ ἄγριον αὐτὸ συμπέρασμα καὶ εἰς τὸν «Οἰδίποδα ἐπὶ Κολωνῶν» ἡ μεγαλοφυΐα του ἀνέρχεται εἰς μεγαλειότερα ἀκόμη ὕψη καὶ δεικνύει πῶς ἡ Μετάνοια καθαρίζει πᾶν μίασμα καὶ πᾶν ἔγκλημα καὶ φαίνεται ὁ Σοφοκλῆς προσηνύων τὴν ἀφίξιν τῆς Θρησκείας τῆς Ἀγάπης καὶ τῆς Συγχωρήσεως. Ὅσον στοϊκὸς καὶ ἂν εἶναι κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν παράστασιν ἐνδὸς τοιοῦτου δράματος χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ ὅτι ὁ γιγάντιος νοῦς τοῦ μεγάλου 'Αθηναίου τραγικοῦ μᾶς

Ἡ τρίτη πτήσις τοῦ "Ελληνος αεροπόρου κ. 'Αργυροπούλου.

τοῦ ἔργου. Ἐλειπεν ἡ μεγαλοπρεπὴς μελωδία τοῦ ἰάμβου.

Μόνον ἡ φαντασία ἠμπορεῖ νὰ συλλάβῃ ἰδέαν τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ «Οἰδίποδος Τυράννου» ὅτε ἐπαίξεται εἰς τὸ θέατρον τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τὸν γαλανὸν Ἀττικὸν οὐρανὸν ἐνῶ ὁ Φοῖβος ἐγρύσωνε τὰ μάρμαρα τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἐκεῖ κάτω ἐκυμάτιζεν ἡ ἀφρόεσσα καὶ ἐνδοξος θάλασσα τῆς Σαλαμίνος.

Λονδῖνον

Μ. Γ. Χρυσάκης

Η ΖΩΗ

Ὁ πρῶτος Ἑλλῆν αεροπόρος. Ἐνας Ρῶσος περίσσι μᾶς ἔδωκε πρῶτος τὸ θέαμα τῆς πτήσεως ἐπὶ ἀεροπλάνου. Ἦτο καιρὸς νὰ ἔλθῃ καὶ ἓνας Ἑλλῆν καὶ μᾶς ἦλθε ἀπὸ τὸ Παρίσι ὁ νεαρὸς κ. Ἀργυρόπουλος, ὁ ὁποῖος ἐξετέλεσε τρεῖς ἐπιτυχεῖς πτήσεις. Εἰς τὴν δευτέραν ἐπέταξε μαζῆ του καὶ ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Βενιζέλος.

Ἡ τρίτη πτήσις ἔγεινε δημοσίᾳ ἐνώπιον δεκάδων χιλιάδων θεατῶν εἰς τὸ Παλαιὸν Φάληρον.

Ὁ κ. Ἀργυρόπουλος πρόκειται καθ' ἄλεγεταὶ νὰ χρησιμοποιηθῇ διὰ τὴν εἰδικὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν.

** Γενομένου διαγωνισμοῦ εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Καλῶν Τεχνῶν μεταξύ μαθητῶν ἀποπερατούντων τὰς σπουδὰς των διὰ τὸ Ράλλειον βραβεῖον μὲ θέμα τὴν ἐργασίαν, ἐβραβεύθη ὁ κ. Μπεσκίνης, μαθητῆς τοῦ κ. Ροῦλου. Ἐπηνέθη δὲ ὁ κ. Γουναρόπουλος. Τὰ ἔργα τῶν δύο τούτων νεαρῶν καλλιτεχνῶν θὰ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ προσεγὲς τεύχος.

** Ὡραῖον ὡς πλαστικὸν ἐκφραστικὸν ἔργον ἦτο τὸ διὰ τὰς ἐορτὰς τῶν Ἀπόκρεω ἄρμα τοῦ Διονύσου, τὸ ὁποῖον ἔπλασαν οἱ τόσον πρωτότυποι καὶ δυνατοὶ καλλιτέχναι γλύπται κ. κ. Τόμπρος καὶ Ζευγώλης, μὲ σατύρας καὶ μαινάδας.

** Ὁ δραματικὸς συγγραφεὺς Γεώργιος δὲ Πόρτο-Ρίς, ἐδημοσίευσε κατ' αὐτὰς σημειώσεις του περὶ τοῦ Γκὺ δὲ Μωπασσὰν γραφεῖ-

Προτομή του Δίκενς υπό Τόφλ.

σας τὸ 1885, ὅτε ὁ μέγας αὐτὸς μυθιστοριογράφος ἦτο εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς δόξης του.

Ἀπὸ τὰς σημειώσεις αὐτὰς μαθητόμενον μεταξὺ ἄλλων ὅτι ὁ Γκὺ δὲ Μωπασσάν πᾶν ἄλλο εἶχε ἢ τὴν ἔκφρασιν ἀνθρώπου τῶν γραμμάτων.

Ἐξέλεγε μόνον τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα καὶ σπανίως ὠμιλοῦσε γιὰ τὸν ἑαυτόν του.

Ἦτο δὲ μοναδικῆς ἀδιαφορίας. Ποτὲ δὲν ἐρωτοῦσε, ποτὲ δὲν ἐπέμενε. Καὶ οἱ τρόποι του δὲν ἐπρόδιδαν ποτὲ τὴν παραμικρὰν περιέργειαν.

Ἐὰν συνέβαινε νὰ τὸν ζηλεύουν, αὐτὸς δὲν ἐζήλευε κανένα. Αἱ ἐπιτυχίαι τοῦ Ζολᾶ καὶ τοῦ Δωδὲ δὲν τὸν ἐμπόδιζαν νὰ κοιμᾶται ἤσυγος.

Δὲν ἀνῆκε εἰς κάμμιναν φατρίαν, εἰς κανένα φιλολογικὸν ὄμιλον.

Ἐκέρδιζε 60.000 φρ. τὸν χρόνον ἀπὸ τὴν πέννα του καὶ δὲν ἠσχολεῖτο περὶ τῶν ἄλλων.

Οὐτε μάλιστα ἐδιάβαζε κανένα. Ἐὰν αἶσ

ἔλεγε τὸ ἐναντίον, ἀσφαλῶς δὲν αἶσ ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν.

Ἐπιπροτιμοῦσε καλλίτερα νὰ πηγαίνη μὲ τὴν βάρκα του καὶ νὰ κωπηλατῆ.

Ὅτι τὸν ἐνδιέφερε, ὅτι τοῦ εἶδιδε ἀληθῆ γὰρὰν ἢ τὴν φύσιν. Ἐξοῦσε μαζὶ τῆς Μόνῃ αὐτῆ τὴν ἐσυγκινοῦσε καὶ τὸν καθίστα εὐαίσθητον. Γιὰ τοὺς ἀγροῦς, τὰ δάση, τὰ ποτάμια. τὴν ἥλιο ὁ ἀπαθὴς αὐτὸς ἄνθρωπος εἶχε καρδιά.

Τὸν περισσότερο καιρὸ ἐξοῦσε μακρὰν ἀπὸ τὸ Παρίσι, τὸν χειμῶνα στὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου, συντροφευμένος ἀπὸ τὴν μητέρα του καὶ τὸ καλοκαίρι, ὅταν δὲν ἐταξίδευε, διέμενε στὸ Ἐτρετᾶ, ὅπου εἶχε κτίσει ἕνα μικρὸ ἐξοχικὸ σπιτάκι.

Ὅσακις σπανίως ἤρχετο εἰς τὸ Παρίσι ἐκατοικοῦσε εἰς τὴν ὁδὸν Μονσανὲν εἰς τὸ ἰσόγειον ὠραίου μεγάρου. τὸ ὁποῖον ἀνῆκε εἰς τὸν ζωγράφον Λεποαττῆν.

Τὸ διαμέρισμά του ἦτο πολὺ κομψόν, πολὺ ζεστὸ καὶ πολὺ ἀρωματισμένον. Μόλις ἔφθανε, ἡ κοινωνία τὸν ἐπολιορκοῦσε. Τὸν ἐπροσκαλοῦσαν παντοῦ. Ἰδίως αἱ γυναῖκες τὸν ἐτιμοῦσαν μὲ τὴν φιλίαν τῶν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν.

Ὁ Γκὺ δὲ Μωπασσάν, ὡς γνωστὸν, ἀφανῆς ὑπάλληλος τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν κατ' ἀρχάς, ἔγραφε ἐπὶ ὀκτὼ ὅλα ἔτη χωρὶς ὁ ἀμείλικτος Φλωμπέρ νὰ ἐγκρίνη τὴν δημοσίευσιν κανενὸς ἔργου του.

Ἐντὸς ἐξ ἑτῶν ἀπ' οὗτου ἤρχισε δημοσιεύων ἔργινε πασίγνωστος καὶ διάσημος.

Τὰ ἔργα του. γράφει ὁ κ. Πόρτο Ρίς, εἶνε αὐτῆ ἡ ζωῆ. Οἱ ἥρωές του δὲν ἔχουν συγγραφέα Βαδίζουν, ὁμιλοῦν, κινουῦνται ἐνώπιόν μας ὡς ὄντα πραγματικὰ καὶ οἰκεία. Τὰ συναντήσαμεν κάπου καὶ τὰ ἀναγνωρίζομεν.

Ἀπεβίωσε εἰς τὸ Παρίσι ὁ ζωγράφος Ἰούλιος Λεφέμπρ, μία δόξα τῆς νεωτέρας γαλλικῆς τέχνης.

Διὰ τὰς ἐορτὰς τῆς ἑκατονταετηρίδος τοῦ Καρόλου Δίκενς ἐπρόκειτο ν' ἀποκαλυφθῆ ἐπιστήμως ἡ προτομή τοῦ μεγάλου Ἀγγλοῦ μυθιστοριογράφου ἔργον τοῦ γλύπτου Τόφλ, τὴν ὁποῖαν δημοσιεύομεν ἄνωτέρω.

Ἐπίσης ἐπωλήθη καὶ ἀναμνηστικὸν γραμματόσημον ἐπ' ὠφελεία τῶν κληρονόμων τοῦ Δίκενς.

Μεγάλῃ εὐτυχίᾳ εἰς τὸν φιλόξενον οἶκον τοῦ ἀγαπητοῦ ποιητοῦ τοῦ «Ρωμηοῦ» κ. Γεωργίου Σουρῆ. Ἡραβωνίσθη ἡ σεμνὴ, ἀγαθὴ καὶ ὠραία κόρη του Ἀλεξάνδρα μὲ ἕνα ἀντάξιόν της νέον τὸν κ. Εὐάνδρον Ζητουναίτην, υἱὸν τοῦ ἀρχιάτρου τοῦ στρατοῦ.

Διευθυντὴς τοῦ «Καλλιτέχνου»: ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

Ἀθήναι, Τυπ. «Ἐστία» Μάισονεγ καὶ Καργαδούρη—886

Μ. Δ. ΝΙΚΑΣ

ΙΑΤΡΟΣ

Ἐπὶ μακρὸν ὑπηρετήσας ὡς βοηθὸς ἐν ταῖς κλινικαῖς τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν Πανεπιστημίου, ἐπὶ τριετίαν παρακολούθησας τὰ μεγαλύτερα ἐνταῦθα νοσοκομεία, δέχεται ἐν τῷ Γραφείῳ του

194 LEXINGTON AVE.

Corn. 32nd St. New York.

κατὰ τὰς ὥρας 9—11 π. μ., 2—3 μ. μ. καὶ 6—7 μ. μ. Τὰς Κυριακὰς 9—11 π. μ.

Telephone 4775 Madison

ΔΗΜ. Η. ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΑΤΡΟΣ ΕΙΔΙΚΟΣ

Παθήσεων ὠτων, ρινός, λάρυγγος καὶ διαταραχῶν φωνῆς καὶ λαλιᾶς ἐκπαίδευθῆς ἐπὶ τετραετίαν

ἐν ΒΙΕΝΝῃ καὶ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

ΔΕΧΕΤΑΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ὁδὸς Ἀγ. Κωνσταντίνου 5α (Ὁμόνοια)

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ Κ. Κ.

ΥΔΡΟΛΗΠΤΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐκτελουμένων κατ' αὐτὰς εἰς τινὰ σημεῖα τοῦ Ἀδριανεῖου ὑδραγωγείου ἐργασιῶν καθαρισμοῦ καὶ ἐπισκευῆς αὐτοῦ, παρακαλοῦνται οἱ κ. κ. ὑδροληπταὶ οἱ τε ἐκ τῶν Δεξαμενῶν Λυκαβητοῦ καὶ οἱ ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ ὑδραγωγείου ἀρδευόμενοι, ὅπως ἐφιστώσῃ τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ ὕδατος, καθόσον, λόγῳ τῶν ἐργασιῶν, ἡ ἐκ τοῦ ὑδραγωγείου παροχὴ εἶναι μικροτέρας διαρκείας, ἐξ ἧς θὰ προκύρῃ καὶ μικρὰ ἀνωμαλία καὶ ὡς πρὸς τὰς ὥρας τῆς διανομῆς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Ἰανουαρίου 1912.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου τοῦ Ὑδραυλικοῦ Τμήματος)

Συνιστῶμεν εἰς τοὺς καπνιστὰς
ΚΑΠΝΑ καὶ ΣΙΓΑΡΕΤΤΑ
“ΙΔΕΑΛ”
Ν. ΣΤΑΜΟΥΛΗ

52 Ὁδὸς Πανεπιστημίου (Χαντεῖα) καὶ ἐναντι τοῦ ἠλεκτρικοῦ σταθμοῦ Πειραιῶς—Ἀθηνῶν (Ὁμόνοια).

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΦΩΤΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Ε. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ, ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 10
(Παρά τῇ πλατείᾳ τοῦ Συντάγματος)

Ὅλοι οἱ καλλιτέχνη, ὅλοι οἱ συγγραφεῖς, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ θεάτρον φωτογραφοῦνται κατὰ προτίμησιν εἰς τὸ φωτογραφεῖόν μας, διότι εἶνε ἀληθινὸν καλλιτεχνικὸν ἐργαστήριον. Μηχανήματα τέλεια, ταχύτης περὶ τὴν ἐκτέλεσιν, τιμαὶ ἀνεπίδεκτοι παντὸς συναγωνισμοῦ.

Ὀλίγα ἐναπομείνανται πλήρεις σειραὶ τοῦ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΟΥ τοῦ ἀ' ἔτους τῆς ἐκδόσεώς του πωλοῦνται εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον

ΗΛΙΑ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ: Ὁδὸς Βουλῆς.

ἀντὶ δρ. 8. Εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

Η ΦΙΛΟΚΑΛΟΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΡΓΟΧΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΣΥΡΜΩΝ

ΔΙΑΤΡΕΧΕΙ

ΤΟ ΚΕ' ΕΤΟΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΕΙΣ ΔΕΚΑΚΙΣΧΙΛΙΑΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Το θερμότερον και διδακτικώτερον ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ διὰ ΚΥΡΙΑΣ, ΔΕΣΠΟΙΝΙΑΔΑΣ και ΚΟΡΑΣΙΑ, ή μόνη και πραγματική ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ή παρακολουθούσα και εξετάζουσα όλα τα γυναικεία ζητήματα, ο μόνος τέλος πάντων απαραίτητος ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ πάσης οικοκυράς, πάσης μητρός, πάσης γυναικός, πάσης κόρης, — το καταλλιλότερον δε συμπλήρωμα της μορφώσεως πάσης ΜΑΘΗΤΡΙΑΣ, αλλά και ο πολυτιμότερος δηγός πάσης ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΣΣΗΣ είνε ή **ΦΙΛΟΚΑΛΟΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗ**.

Ἐκδίδεται τακτικώτατα ἀπό **ΕΙΚΟΣΙ ΚΑΙ ΤΕΣΣΑΡΩΝ** ἐτών, και ἐδίδαξεν, ὠδήγησεν, ἐμόρφωσεν, ἐψυχαγωγῆσεν, ὑπηρετήσας **ΓΕΝΕΑΣ ΟΛΟΚΗΡΟΥΣ** ἑλληνίδων. Τό ὠραιότερον και χρησιμώτερον δῶρον ὅπερ δύναται τίς νά κάμῃ εἰς μίαν οἰκοδέσποιναν ή μίαν κόρην εἶνε «νά τήν ἐγγράφῃ» εἰς τήν «**ΦΙΛΟΚΑΛΟΝ ΠΗΝΕΛΟΠΗΝ**», Ἡ «Φιλόκαλος Πηνελόπη» κυκλοφορεῖ εἰς δεκακισχίλια περίπου ἑλληνικά σπιτία ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου, δίδει δέ κατά μήνα μὲν **ΔΥΟ ΜΕΓΑΛΑ ΦΥΛΛΑ** κατάματα εἰκόνων συμῶν σχεδίων παντός εἶδους ἐργοχειρῶν, ὀνοματοσήμων και συμπλεγμάτων διὰ κέντημα, κλπ. κλπ. ἐπί πλέον δέ ὕλης ἐκλεκτῆς και ποιικίλης, — πολλάκις δέ τοῦ ἐτους **ΜΕΓΑΛΟΥΣ ΠΟΛΥΧΡΩΜΟΥΣ ΠΙΝΑΚΑΣ** σχεδίων ὠραιωτάτων διὰ κέντημα μακροβελονιάς — και εἰς ἐπίμετρον, κατ' ἔτος, ἐν ὠραιωτάτων εἰκονογραφημένων και λαχειοφόρων **ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΩΝ**.

Το ἀρχαιότερον, τό ὠραιότερον, τό καλλιτεχνικώτερον, τό χρησιμώτερον, τό πλουσιώτερον, τό πρακτικώτερον **ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ**, τό μοναδικόν και πανελλήνιον γυναικείον περιοδικόν **ΕΡΓΟΧΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΣΥΡΜΩΝ**, ὁ τελειότερος και μεθοδικώτερος **ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΚΑΛΑΙΣΘΗΣΙΑΣ** και **ΦΙΛΟΚΑΛΙΑΣ**, ή ἀσφαλεστέρα μέθοδος διδασκαλίας παντός εἶδους **ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΚΗΣ**, ὅλων τῶν νέου ρυθμοῦ και συρμού **ΕΡΓΟΧΕΙΡΩΝ**, τό πλουσιώτερον εἰκονογραφημένον **ΔΕΥΚΩΜΑ**, τῶν ἐκάστοτε **ΣΥΡΜΩΝ** τῆς ἐποχῆς,

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Τόκοι καταθέσεων πρὸς 4 1/4 %

εἰς πρώτην ζήτησιν

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΑΞΕΙΔΙΩΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΑΙ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ

ΑΔΕΛΦΟΙ ΓΚΙΟΛΜΑΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ. — Πλατεία Συντάγματος.

Παγκόσμια εισιτήρια διὰ ταξείδια ἀνά τήν ὕψηλιον. — Δίδονται πληροφορίαι και καθορίζονται ἀγέδια ταξιδίων δι' ὅλην τήν Εὐρώπην. Ἀπαλλάσσεται ὁ ταξιδιωτής παντός περιττοῦ κόπου και ἐξόδου.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

Λ. Γ. ΧΑΤΖΗΛΟΥΚΑ

LIVRES D' OCCASION

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1889

ΑΘΗΝΑΙ. — Ὀδὸς Σταδίου 34

Ὅλα σας τὰ βιβλία, ἐπιστημονικά και μὴ, θὰ εὑρεθῆτε καινούργη και μεταχειρισμένα εὐθηνά. Κατάλογος ἀποστέλλεται δωρεάν. Ἀγοράζονται βιβλία και βιβλιοθήκαι.

ΔΡΑΓΩΝΑΣ

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΚΑΠΕΛΛΑ

ΑΘΗΝΑΙ - ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

Η ΚΑΘΕ ΜΙΑ ΚΥΡΙΑ ΗΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΗ ΤΑ ΑΡΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕ ΤΑ ΧΗΜΙΚΑ ΦΥΣΙΓΓΙΑ ΑΡΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΧΗΜΙΚΟΥ ΚΟΣΜΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Α. ΣΑΚΑΛΗ

ΑΘΗΝΑΙ. — ΟΔΟΣ ΑΛΚΑΜΕΝΟΥΣ 36. — ΑΘΗΝΑΙ

Διαλύετε τό περιεχόμενον ἐκάστου φυσιγγίου εἰς 1/2 — 3/4 λίτρας καθαροῦ οἰνοπνεύματος, προσθέτετε 1/2 λίτραν ὕδατος και ἔχετε τήν κολώνιαν σας, τό ἀντιπιτυριωδές σας και παντός εἶδους ἀρώματα violette, reseda, muguet, Akakia, rose κτλ.

Με 2 μόνον δρ. ἔχετε μίαν ὀκτὸν κολώνιαν. Δι' ὅλα τὰ εἶδη τιμαὶ ἀνεπίδεκτοι συναγωγισμοῦ. Πληροφορία και τιμοκατάλογοι διὰ τήν χονδρικὴν πώλησιν παρὰ τῷ κ. Α. Σακαλῇ.

ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
ΕΛΑΣΤΙΚΟΥΦΑΝΤΟΙ

ΕΠΙ ΜΕΤΡΩ.

Δ. ΠΡΟΜΠΟΝΑ
ΚΗΛΕΠΙΔΕΣΜΟΙ

ΙΔΙΟΥ ΣΗΜΕΡΟΝ
Η ΣΕΣΤΗΡΙΑ

ΤΩΝ ΠΑΣΧΟΝΤΩΝ
ΕΚ ΚΗΛΗΣ

ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΣ
ΟΙΚΟΣ ΥΓΙΕΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ
ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΣ
ΟΙ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΙ
ΤΗΣ ΥΨΗΛΙΟΥ

ΕΛΑΣΤΙΚΩΝ ΚΗΛΕΠΙΔΕΣΜΩΝ ΠΡΟΜΠΟΝΑ
ΑΘΗΝΑΙ ΟΔΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ 5 Δ. ΣΤΡΑΤΗΣ

ΚΩΝΣΤ. ΚΑΡΟΥΣΟΣ

ΙΑΤΡΟΣ

ΑΡΙΣΤΟΥΧΟΣ ΔΙΔΑΚΤΩΡ

Ἦραι Γραφείον: Ἀπὸ 9 - 11 π. μ.
2 - 4 μ. μ. και 6 - 7 τὸ ἑσπέρασ.

Τὰς Κυριακάς 9 - 12 π. μ.
212 Second Ave., μεταξὺ 12ης και
13ης ὁδοῦ, New York.

Τηλέφωνον 4802 Orchard.

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ

ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ

ΣΠΗΛΙΟΥ Ι. ΧΑΡΑΜΗ

Ἰατροῦ τοῦ Πανεπιστημίου.

ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΠΑΣΧΟΝΤΩΝ

διὰ θεραπείας και ἐγχειρίσεις
ὅλων τῶν ὀφθαλμικῶν νοσημάτων.

ΑΘΗΝΑΙ. — ΟΔΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ 20

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΤΕΘΕΝ 2.000.000

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ. — Ὀδὸς Σταδίου 33.

Τὰ χημικὰ λιπάσματα αὐξάνουν εἰς ζηρικὰς καλλιεργείας τὴν ἀπόδοσιν τοῦ σίτου, τῆς ἐλαίας, τῆς ἀμυέλου, τοῦ καυνοῦ κ.τ.λ. συνήθως κατὰ 50%.

Εἰς ωοτιστικὰς καλλιεργείας ἐσπεριδοειδῆ, λαχανικὰ κ.τ.λ. ωολγὰκις διαγασιάζουσι τὴν ἐσοδείαν.

Εἰς τομάταν, μωστάνια κ.τ.λ. ἐπιταχύνουσι τὴν ὥριμανσιν κατὰ 15 ἡμέρας. Εἰς καυνόφυτα ἐπιταχύνουσι τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐκτὸς σωροείων φυτῶν κατὰ 15 ἡμέρας.

ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΑΣ

Ἐὼς ἐκάστου σάκκου γράφεται ἐγγυημένη περιεκτικότης καὶ ὁ τρόπος τῆς χρήσεως.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια.

Τροποποιηθείσης τῆς κλίμακος τῶν τόκων τῶν εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια νέων ἐντοκῶν καταθέσεων ἐν ὧσι ἢ ἐπὶ προθεσμίᾳ, δηλοποιεῖται, ὅτι ἀπὸ 15 Ἀπριλίου 1909 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος δέχεται παρά τε τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτοῖς καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια ἀποδοτέας ἐν ὧσι ἢ ἐν ὄρισμένη προθεσμίᾳ ἐπὶ τόκῳ :

1 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{1}{100}$ κατ' ἔτος διὰ τὰς ἐν ὧσι ἀποδοτέας καταθέσεις μέχρι ποσοῦ δρ. 10.000, πέρα τοῦ ποσοῦ τούτου τοῦ τόκου ὀριζομένου εἰς 1 τοῖς $\frac{1}{100}$ κατ' ἔτος μέχρι 50,00 δραχμῶν πέρα δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου εἰς $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{1}{100}$. Αἱ καταθέσεις αὗται γίνονται δεκταὶ καὶ εἰς ἀνοικτὸν λογαριασμὸν παραδιδόμενου τῷ καταθέτῃ βιβλιαρίου λογαριασμοῦ καὶ βιβλιαρίου επιταγῶν. — 2 τοῖς $\frac{1}{100}$ κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ *ἑξ* μῆνας τοῦλάχιστον. — 2 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{1}{100}$ κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ *ἑν* ἔτος τοῦλάχιστον. — 3 τοῖς $\frac{1}{100}$ κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ *δύο* ἔτη τοῦλάχιστον. — 3 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{1}{100}$ κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ *τέσσαρα* ἔτη τοῦλάχιστον. — 4 τοῖς $\frac{1}{100}$ κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ *πέντε* ἔτη τοῦλάχιστον ὡς καὶ διὰ τὰς πέρα τῶν πέντε ἐτῶν ἢ τὰς διαρκεῖς.

Καταθέσεις εἰς χρυσόν.

Δέχεται ἔτι ἐντόκους καταθέσεις εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας Ἀγγλίας, ἀποδοτέας ἐν ὄρισμένη προθεσμίᾳ ἢ διαρκεῖς ἐπὶ τόκῳ :

1 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{1}{100}$ κατ' ἔτος διὰ καταθέσεις	6 μνηνῶν τοῦλάχιστον
2 $\frac{1}{2}$ " " " "	1 ἔτους
2 $\frac{3}{4}$ " " " "	2 ἐτῶν
3 " " " "	4 ἐτῶν
4 " " " "	5 ἐτῶν

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντοκῶν καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται παρά τῷ Κεντρικῷ καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ καταθέτου παρά τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις.

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΦΩΤΙΣΜΟΥ

Μεταχειρίζεσθε τὸν

ΕΘΝΙΚΟΝ ΜΑΣ ΦΩΤΙΣΜΟΝ

δι' οἰνοπνεύματος ἐκ σταφίδος εἶναι

Ο ΔΙΑΥΓΕΣΤΕΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΤΕΡΟΣ

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ**

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΑΜΙΑΝΤΩΝ

ΖΗΤΕΙΤΕ ΠΑΝΤΟΤΕ ΤΑ ΠΑΡΑ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΗΓΓΥΗΜΕΝΑ ΑΜΙΑΝΤΑ

“ΒΟΤΡΥΣ”,

CALORIFERES

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΕΟΝ
ΑΓΓΛΙΚΟΝ ΣΥΣ-
ΤΗΜΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΣ

5

Φ
ΑΡΧΙΤΕΥΣ

ΚΑΖΑΝΗΣ

Χ. ΚΟΥΡΑΚΟΣ